

NYTT OM NAMN

Meldingsblad for
Norsk namnelag

Redaksjon:

Botolv Helleland (ansv.) (botolv.helleland@iln.uio.no)
Gudmund Harildstad (gudmund.harildstad@gmail.com)
Vidar Haslum (vidar.haslum@uia.no)

Redaksjonssekretær:

Terje Larsen (terjelar1948@gmail.com)

Utgjevar:

Norsk namnelag
Institutt for lingvistiske og nordiske studium / Namnegransking
Universitetet i Oslo

Nr. 65/66 – 2017

Redaksjonen vart slutført 30. april 2018

Adresser m.m.

Nettstaden til Norsk namnelag er www.norsknarnnelag.no.

Norsk namnelag, Institutt for lingvistiske, litterære og estetiske studium, Universitetet i Bergen, Postboks 7805, 5020 Bergen. Bankgiro: 6501.41.08704. Kontingenten er 200 kroner for året og inkluderer *Namn og Nemne* og *Nytt om namn*. Om medlemskap vend deg til Frode Myrheim på e-post: frodmyr@gmail.com.

Tidsskriftet *Namn og Nemne*, Institutt for lingvistiske, litterære og estetiske studium, Universitetet i Bergen, Postboks 7805, 5020 Bergen.
Tlf. 55 58 24 06.

Meldingsbladet *Nytt om namn*, Institutt for lingvistiske og nordiske studium, Universitetet i Oslo, Postboks 1102 Blindern, 0317 Oslo.
Tlf. 22 85 43 78.

Trykk og utsending: Novus forlag

Artiklane i *Nytt om namn* kan etter ei bindingstid på to år leggjast ut på heimesida til Norsk namnelag. Eventuell reservasjon må meldast til redaksjonen.

INNHALD

LEIAR

Frode Myrheim: Å kasta arvesylvet 5

NORSK NAMNELAG

Anne Svanevik: Referat fra styremøtet i Norsk namnelag 1.12.2017 6

Innkalling til Landsmøte 16.11.2018 8

Konferansen *Stadnamn i knipe* 8

Olav Veka: Fin auke i aktiviteten på nettstaden 10

STADNAMNTENESTA

Line Lysaker Heinesen: Klagenemnda for stedsnavnsaker 2016–17..... 11

Anne Svanevik og Line Lysaker Heinesen: Samrådsmøtet for
stadnamntenesta, Språkrådet og Kartverket 2017 15

Endringar i konsulentordninga undervegs 28

LOV OG FORSKRIFT I ENDRING

Terje Larsen: Nye reglar for skrivemåten av norske stadnamn 29

Botolv Helleland: Lovframlegget som vart drege attende 31

HØYRINGSSVAR PÅ LOVFRAMLEGGET

Status..... 33

Norsk namnelag 34

Språkrådet 34

Navnekonsulentene for norske og kvenske navn 36

Norsk navnevern 41

MUNNLEG HØYRING OM NYE KOMMUNENAMN

Prosessen

..... 4

6.....

Fredrik Hope: Krav til nye fylkesnamn 46

NORMERING OG BRUK AV NAMN

Daniel Ims: Nye kommunar og namn 48

Daniel Ims og Åse Wetås: Navn på ny storkommune i Østfold 52

Pressemelding 17.10.2017 (Utdrag) 55

Kartverket: Status for vegadresser 55

NYTT FRÅ FAGMILJØET

Peder Gammeltoft: Språksamlingane..... 58

NORNA-NYTT

Emilia Aldrin: NORNA:s verksamhet 2016–2018..... 62

ICOS-NYTT

Botolv Helleland: Vellukka namnekongress i Debrecen, Ungarn 64

Botolv Helleland: Nytt nummer av *Onoma* om namn og religion 64

UNGEKN-NYTT

Ingvil Nordland: Rapport om UNGEGN 2017 65

ANNA MELDINGSSTOFF

Svensk nestor avliden 73

ARTIKLAR OG INNLEGG OM NAMN

Kjell Ivar Vannebo o.fl. Navnesaka i Overhalla 73

Brynjar Mørkved: Overhalla – status

78 78

Oscar Amundsen: OsloMet: Tomhetens triumf 79

Alv Reidar Dale: Ikkje nett berre OsloMet 80

Ole Haakon Opprud: Alnsjøen eller Alunnsjøen? 82

Bjørn Eithun: Alnsjøen og Alunnsjøen 82

Frode Myrheim: Bryr ikkje Kulturrådet seg om norske stadnamn? 85

Svar frå Kulturrådet 86

Brynjar Mørkved: Avvikling av navnevernet? 86

Finn Myrvang: Stadnamn på *Ima-* og *Im(e)* 88

BOKOMTALAR

Arne Torp: Stedsnavn i Risør kommune 92

Bjørn Eithun: Navn i Oslo – kommentarer til ei bok 96

Olav Veka: Bustadnamn i Berg i Østfold 103

Botolv Helleland: Gardsnamn i Ulstein 105

Olav Veka: Busetnadsnamn i Hudiksvall, Hälsingland 107

Botolv Helleland: Mellannorrländ i centrum 109

OMTALAR AV MASTEROPPGÅVER

Gulbrand Alhaug: Fornamn i Sør-Troms 1820–1910 112

Gulbrand Alhaug: Samanlikning av kvinnenamn i Nord-Noreg og Agder på 1800-talet 113

Gulbrand Alhaug: Fornamn i Saltdal 115

Gulbrand Alhaug: Nylaga mannsnamn i Nordland 1810–2007 116

Botolv Helleland: Gards- og bruksnamn i Volda 118

Vidar Haslum: Stadnamn på Huglo 120

Vidar Haslum: Stadnamn i Luster 122

NORSK NAMNEBIBLIOGRAFI

Terje Larsen: Norsk stadnamnbibliografi 2015 124

Terje Larsen: Norsk stadnamnbibliografi 2016 129

LEIAR

Å KASTA ARVESYLVET

Det er so ein ikkje veit om ein skal gråta eller le: Frå og med fyrste januar 2020 skal tidlegare Oppland og Hedmark fylke kallast Innlandet. Namnet er etter mitt syn – eg er opphaveleg hedmarking – rett og slett kraftlaust, utan identitet, rotlaust og ikkje minst: det manglar historisk dâm. Namnet er i det heile eit misfoster. Argumentet frå politikarane har vori at namnet er godt innarbeidd og ein har vist til namn som til dømes *Høgskolen i Innlandet* og *Sykehuset Innlandet*. Sjølv sagt er det eit politisk bakteppe for valet. Mange med meg ville heller hatt *Oppland* eller *Opplanda* (Opplandene). Den gamalnorske forma *Upplandir* femnde om landskapa nord og innover frå Vika, medrekna Gudbrandsdalen og Østerdalen. Fleirtalet av politikarar i Hedmark vil derimot ikkje vera med på det og difor vert valet av Innlandet eit kompromiss. Diverre eit smaklaust kompromiss der arvesylvet i form av det eldgamle Oppland vert kasta på stadnamnas skrothaug. Vert Oppland borte som fylkesnamn, er det òg grunn til å tru at namnet vil døy sottedauden. Hedmark eller Hedmarken vil derimot halda fram i si opphavlege tyding som namn på flatbygdene aust for Mjøsa.

Frå same tid skal òg Hordaland og Sogn og Fjordane fylke kallast *Vestland* og Østfold, Akershus og Buskerud fylke skal kallast *Viken* (det burde i det minste vore *Vika*). Desse namna er vel heller ikkje noko å skriva heim om. Vestlandet er tvitydig og manglar historisk sus. Viken høver korkje språkleg eller geografisk. Her er eg samd med Wetås og Helleland (Aftenposten 1. april 2017): Hordaland og Sogn og Fjordane fylke bør heita *Gula fylke*. Kva den lange tarmen frå Svinesund til Hardangervidda skal heita, burde ei nemnd av historikarar og språkgranskarar diskutera seg fram til. Ein ting er eg i alle fall viss på, og det er at Viken ikkje heng på greip korkje politisk eller geografisk.

Det ser ut til at vi no lever i retningsnamnas tid. Her er Helse Sør-Øst, Høgskolen Innlandet og Sør-Vest politidistrikt for å nemna nokre. Er det teknokratanes namnevelde vi lever i? Rett nok har fleire av desse namna som Vestlandet, Sørlandet og Østlandet lengre brukstid. Men alle har dei det til felles at dei er relativt nye namn. Dei er med andre ord rotlause samanlikna med til dømes Trøndelag, Agder og Oppland. No er altså siste skot på stomnen Innlandet.

Førre gong noregskartet vart teikna, for kring 100 år sidan, lytta politika-
rane på faglege råd. I dag er det heller dårleg med høyring og det meste vert
avgjort i lukka rom. Ynskjett frå Kulturdepartementet om at kommunane og
fylkeskommunane skal få meir sjølvstyre når det gjeld val av namn på
tettstader og grender, er jo ein del av denne framvoksteren. Ein framvokster
som kan føra til at nedervde namn vert skifta ut med nyare namn.

Frode Myrheim
frodmyr@gmail.com

NORSK NAMNELAG

REFERAT FRA STYREMØTE I NORSK NAMNELAG 1.12. 2017

Styret i Norsk namnelag hadde sitt siste styremøte 1. desember 2017 i Kart-
verkets lokaler i Storgata 33A i Oslo. Til stede: Frode Myrheim (leder), Anne
Svanevik (nestleder), Gunnstein Akselberg (styremedlem), Ellen Marie
Lund Foldal (styremedlem), Terje Larsen (vara for styremedlem Marit Breie
Henriksen), Ole-Jørgen Johannessen (redaktør *Namn og Nemne*), Botolv
Helleland (redaktør for *Nytt om namn*).

1. Framlegg fra Språkrådet med frist 10. januar

Dette gjaldt høring om forslag til reviderte særregler for skrivemåten av
norske stedsnavn. Leder Frode Myrheim og styremedlem Ellen Marie Lund
Foldal fikk fullmakt til å skrive en prinsipiell uttalelse på vegne av Namne-
laget.

2. Økonomi

Namnelaget fikk kr 30.000 fra Forskningsrådet i 2016. For 2017 har vi fått
på kr 37.000. Driftskostnaden for siste nummer av *Namn og Nemne* er kr
20.000 lavere enn tidligere, dvs. en bra besparelse på å gå over til Novus
forlag. Tilbud fra Novus på utgivelse av *Nytt om namn* viser at vi vil få
besparelse her også. Vi tar imot tilbudet.

3. Tidsskrift. Stoda for Namn og Nemne og Nytt om namn

Ceres (Nasjonalt senter for felles systemer og tjenester for forskning og studier) har vurdert Namn og Nemne og funnet at det ikke er blant tidsskriftene som får støtte fra og med 2018. Dermed må vi prøve å finansiere tidsskriftene med oppsparte midler og kontingent. Styret innstiller på kontingentheving fra kr 200 til 250 fra 1.1.2019 (tas opp på landsmøtet høsten 2018).

Stofftilgangen til Namn og Nemne er fremdeles vanskelig, men det later til at yngre forskere nå er positive til å publisere i tidsskriftet. Styret diskuterte om vi skal gå over til kun nettbasert utgivelse av tidsskriftene. Risikoen kan være at vi mister medlemmer fordi medlemskapet ikke er nødvendig for å motta tidsskrift og meldingsblad. Dessuten er mange av medlemmene av kategorien eldre, som ønsker papir.

4. Nye fylkes- og kommunenavn

Det bør være overordnede retningslinjer for dette arbeidet. På vegne av styret utarbeidet Frode Myrheim og Botolv Helleland ei fråsegn som ble sendt KMD 5. desember 2017.

5. Bygde-, grende-, landskaps- og områdenavn på norgeskart.no

Hvis slike navn mangler på Kartverkets nettløsning norgeskart.no, er årsaken at de i liten grad har stått på papirkart og dermed ikke er blitt digitalisert inn i Sentralt stedsnavnregister (SSR), som norgeskart.no henter navna fra. Navna kan meldes inn skriftlig gjennom nettsida Rett i kartet eller til post@kartverket.no. Hvis navna har en skrivemåte i offentlig bruk fra før 1.7.1991, da lov om stadnamn trådte i kraft, kan de legges inn med skrivemåtestatus 'godkjent' (G) i SSR.

6. Diverse

- Namn og Nemne kan ta inn stoff som gjelder leksikografi hvis det kan kategoriseres innenfor 'nemne'.
- Nettsida heimskringla.no: En nettbasert samling av nordiske kildetekster, primært eddadiktning, sagalitteratur og skaldekvad, sekundært bakgrunnsmateriale. Drives som et idealistisk prosjekt. Ordforklaringene i NG Indledning er lagt ut her.

– Terje Larsen har tatt opp igjen arbeidet med stadnamnbibliografien. Den er lagt ut på lokalhistoriewiki.no, som blir administrert av Norsk lokalhistorisk institutt.

Neste landsmøte i Norsk namnelag: Holdes høsten 2018 for å komme i rute. Forslag: 16. november i Observatoriegata 1, Oslo, med konferanse i forkant av landsmøtet.

Anne Svanevik
anne.svanevik@kartverket.no

INNKALLING TIL LANDSMØTE

Det blir med dette kalla inn til landsmøte i Norsk namnelag fredag 16. november 2018 kl. 15.45. Stad: Språkrådet, Observatoriegata 1 B, Oslo.

Sakliste:

1. Verksemda i Norsk namnelag 2016–2018
2. Tidsskriftet *Namn og Nemne*
3. Meldingsbladet *Nytt om namn*
4. Heimesida
5. Status for revisjon av lov om stadnamn med tilhøyrande regelverk
6. Arbeidet framover
7. Val i samsvar med lovene
8. Ymse

Innkalling og sakliste er også lagde ut på heimesida
www.norsknamelag.no

Frode Myrheim
frodmyr@gmail.com
Leiar i Norsk namnelag

KONFERANSEN STADNAMN I KNIPE

I samband med landsmøtet 2018 skipar Norsk namnelag til ein namnefagleg konferanse med tittelen *Stadnamn i knipe*. Ved universitet og høgskular der

det har vore undervist og forska i namn, er det no lite att. Eit unntak er Bergen som har teke over namnesamlingane ved Institutt for lingvistiske og nordiske studium ved Universitetet i Oslo. Det er von om at faget kan førast vidare og utviklast der, sjølv om dei tildelte ressursane er nokså knappe. Norsk namnelag vil gjerne vera ein pådrivar for namnefaglege aktivitetar, og denne konferansen er meint å setja søkjelyset på stadnamna i dag, både arkiv, gransking og bruk. Særleg er me redde for at liberalisering av stadnamnlova med meir mynde til kommunar og privatfolk er med på å undergrava stadnamn som kulturarv og forskingsfelt. Ansvarlege for konferansen er Gunnstein Akselberg og Botolv Helleland.

Tid: Fredag 16. november 2018

Stad: Språkrådet, Observatoriegata 1 B, Oslo, kl. 09.30–15.30

FØREBELS PROGRAM

- 09.30–10.00: Registrering. Te og kaffi
- 10.00–10.15: Gunnstein Akselberg: *Stadnamn i knipe*
- 10.15–10.45: KUD og Språkrådet: *Vil lov og forskrift sikra stadnamna?*
- 10.45–11.15: Chr-Emil Ore: (Tittel kjem seinare)
- 11.15–11.30: Te- og kaffipause
- 11.30–12.00: Peder Gammeltoft: *Den digitale fremtid for stednavne*
- 12.00–12.30: Kartverket: *Kartverkets rolle for bruk av stedsnavn*
- 12.30–13.15 Lunsj i kantina
- 13.15–13.45: Olav Veka: *Etternamn i konflikt med gardsnamn*
- 13.45–14.15: Terje Larsen: *Faglitteratur til rådvelde*
- 14.15–14.30: Te- og kaffipause
- 14.30–15.15: Paneldiskusjon: *Er stadnamna i knipe?*
- 15.15–15.30: Ole-Jørgen Johannessen: *Oppsummering*
- 15.30 Avslutning

15.45: Landsmøte i Norsk namnelag

FIN AUKE I AKTIVITETEN PÅ NETTSTADEN

Som det vil gå fram av tabellen nedanfor, er aktiviteten på nettstaden aukande. Kanskje det viktigaste talet er talet på unike gjester, som er fordobla sidan 2013, frå 8096 til 16348. Unike gjester er dei enkeltpersonane som har besøkt nettstaden i eit visst tidsrom, medan talet på besøk er personar som i same sesjonen har vore innom fleire gonger. Ein person som klikkar seg inn på 5 ulike sider på nettstaden, vert i statistikken registrert med 5 sidevisingar, men berre som 1 unik gjest.

År	2014	2015	2016	2017
Unike gjester	9541	11488	12631	16348
Tal besøk	12929	14358	17699	26402
Sidevisingar	27613	26212	31858	40285

Landsstatistikken er kanskje ikkje så interessant som tabellen ovanfor. Det er like påfalland kvart år at enkelte austeuropeiske land ligg så høgt oppe medan Sverige og Danmark ligg på høvesvis 14. og 15. plass, men store variasjonar i folketal landa imellom vil sjølvsagt gje tydelege utslag.

År	2014	2015	2016	2017
Land 1	USA 6681	USA 7398	USA 8953	USA 10128
Land 2	Ukraina 4776	Noreg 4064	Ukraina 6661	Ukraina 7417
Land 3	Noreg 3900	Ukraina 3728	Noreg 5366	Noreg 6699
Land 4	Nederland 2284	Nederland 1214	Nederland 1359	UK 1944

Anna interessant stoff er nedlastingar, fagsider og søkjeord.

Kor viktig det er å digitalisera tidsskrifta, kan me sjå av statistikken over dei 145 nedlastingane.

Av dei 10 gruppene som er nemnde, gjeld dei fleste *Namn og Nemne* (på 1. plass med nr. 19–2002) og *Nytt om namn* (med nr. 57–2013 på topp), på 2. plass kjem *Norwegian Surnames in America* og deretter *Hedmarks-prosjektet*.

Dei mest besøkte fagsidene er *Norwegian Surnames in America*, *Samiske stedsnavn*, *Namnestatistikk* og *Hestenamn*.

Dei vanlegaste søkjetrykka er ‘Norsk namnelag’, ‘Nytt om namn’, ‘Samiske stedsnavn’ og ‘Norwegian surnames’, og søkjeord på topp er ‘norsk’, ‘namnelag’, ‘norwegian’, ‘for’ (!), ‘surnames’ og ‘stedsnavn’.

Statistikken syner at nettstaden fungerer rimeleg godt, både som ein kanal for medlemsinformasjon og som eit ressurscenter for medlemmer og andre namneinteresserte, men eg saknar stadig tilbakemeldingar og tips om stoff, lenkjerøte og liknande. Meld frå!

Olav Veka
olav.veka@gmail.com

STADNAMNTENESTA

KLAGENEMNDA FOR STEDSNAVNSAKER 2016 OG 2017

Referat fra Klagenemnda for stedsnavnsaker 2016

Klagenemnda for stedsnavnsaker hadde ett møte i 2016 (19. august). Skjemaet nedenfor viser sakene som ble behandlet på dette møtet. Sak 4/2015 ble opprinnelig behandlet på møtet i klagenemnda 5. juni 2015, men ble da utsatt i påvente av lovendringen.

Sak nr.	Påklaget navneform, kommune, fylke	Navnetype	Klagers ønske	Vedtak i klagenemnda
4/2015	<i>Muddvær</i> eller <i>Muddværet</i> , Vega kommune, Nordland	Gårds- og bruksnavn	<i>Muddvær</i>	<i>Muddværet</i>
16/2015	<i>Ormøyvika</i> , <i>Ormøyviga</i> eller <i>Ormøyvigå</i> , Stavanger kommune, Rogaland	Adressenavn	<i>Ormøyvigå</i> eller <i>Ormøyvika</i>	<i>Ormøyvika</i> , alternativt kan saken legges på is i påvente av forskriftsendring.
17/2015	<i>Høyhjellane</i> eller <i>Høghjelle</i> , Norddal kommune, Møre og Romsdal	Gårdsnavn	<i>Høghjelle</i>	<i>Høyhjellane</i>
18/2015	<i>Hagabakka</i> eller <i>Sognsbakka</i> , Jevnaker kommune, Oppland	Adressenavn	<i>Hagabakka</i>	Nemnda var i tvil om dette var en formell klage og gjorde ikke noe vedtak, men kom i stedet med en uttalelse og bad kommunen vurdere

				synspunktene i denne.
19/2015	<i>Bjånestangen</i> eller <i>Fleskaryggen</i> , Austevoll kommune, Hordaland	Adressenavn	Klager er uenig i kommunens navnsetting og parsellinndeling.	Saken gjelder parsellinndeling, og faller ikke inn under § 3 om navnevern. Nemnda avviste derfor saken.
1/2016	Bruk av adressenavnet <i>Solbakken</i> , Aukra kommune, Møre og Romsdal	Adressenavn	Klager mener at veien <i>Solbakken</i> ikke ligger på gården/bruket <i>Solbakken</i> .	Kommunens vedtak om <i>Solbakken</i> som adressenavn blir stående.
2/2016	<i>Undersaker</i> eller <i>Undersåker</i> , Inderøy kommune, Nord-Trøndelag	Gårdsnavn	<i>Undersaker</i>	<i>Undersåker</i>
3/2016	<i>Li</i> eller <i>Lid</i> , Vestnes kommune, Møre og Romsdal	Gårdsnavn	<i>Lid</i>	<i>Li</i>
4/2016	Klage på avslag om gjenopptaking, <i>Rydjord/Rygjerd</i> , Rauma kommune, Møre og Romsdal	Gårdsnavn	Saken gjenopptas	Søknad om gjenopptaking ble avslått.
5/2016	<i>Knedalsveien</i> eller <i>Skjelvareidveien</i> , Steigen kommune, Nordland	Adressenavn	Skjelvareidveien	Nemnda kunne ikke se at det forelå brudd på stedsnavnloven § 3, i og med at både <i>Skjelvareid</i> og <i>Knedalen</i> er navn som er i bruk i det aktuelle området. Kommunen ble likevel oppfordret til å gi en mer utførlig begrunnelse for navnevalget <i>Knedalsveien</i> ettersom argumentene for <i>Skjelvareidveien</i> er velbegrunnede.

6/2016	<i>Morkjo</i> eller <i>Morka</i> , Stord kommune, Hordaland	Adressenavn	<i>Morka</i>	Saken ble utsatt i påvente av forskriftsendring.
7/2016	Klage på navnevalg og parsellering m.m., Flatanger kommune, Nord-Trøndelag	Adressenavn	Klager er uenig i kommunens navnevalg og parsellering m.m	Nemnda kunne ikke se at klagerne hadde klagerett, og avviste saken.
8/2016	<i>Hakestad</i> eller <i>Hakastad</i> , Ulvik herad, Hordaland	Gårds- og bruksnavn og avledede naturnavn	<i>Hakestad</i>	<i>Hakastad</i> og <i>Hakastadbekken</i>
9/2016	<i>Gultvet</i> eller <i>Gultvedt</i> , Ås kommune, Akershus	Gårdsnavn	<i>Gultvedt</i>	<i>Gultvet</i>
10/2016	<i>Godalsvegen</i> eller <i>Gådalsvegen</i> og <i>Vassgårdvegen</i> eller <i>Vasskorvegen</i> , Eide kommune, Møre og Romsdal	Adressenavn	<i>Gådalsvegen</i> og <i>Vasskorvegen</i>	<i>Gådalsvegen</i> og <i>Vasskorvegen</i>

Referat fra Klagenemnda for stedsnavnsaker 2017

Klagenemnda for stedsnavnsaker hadde ett møte i 2017 (10. mars). Skjemaet nedenfor viser sakene som ble behandlet på dette møtet. Sak 7/2011 ble behandlet av klagenemnda i 2011, men ble da utsatt i påvente av den varslede lovendringen. Siden lovendringen nå har trådt i kraft, og navnet er tenkt brukt i adresseringen, bad Kartverket om ny behandling i nemnda.

Sak nr.	Påklaget navneform, kommune, fylke	Navnetype	Klagers ønske	Vedtak i klagenemnda
11/2016	<i>Snøfugl</i> og <i>Snøfugllia</i> eller <i>Snefugl</i> og <i>Snefugllien</i> , Skaun kommune, Sør-Trøndelag	Gårds- og bruksnavn	<i>Snefugl</i> og <i>Snefugllien</i>	Saken ble utsatt etter klagers ønske i påvente av ytterligere informasjon fra Kartverket.

12/2016	<i>Brekka</i> eller <i>Brekka</i> , Eigersund kommune, Rogaland	Adressenavn	<i>Brekka</i>	<i>Brekka</i> , alternativt kan saken legges på is i påvente av forskriftsendring.
13/2016	<i>Melkvikveien</i> eller <i>Vikaveien</i> , Hitra kommune, Sør-Trøndelag	Adressenavn	<i>Vikaveien</i>	Det må være opp til kommunen å fastsette navn på veien.
14/2016	<i>Tvedalen</i> eller <i>Tvedalen</i> , Larvik kommune, Vestfold	Gårds- og bruksnavn, samt forledd i andre navn	<i>Tvedalen</i>	<i>Tvedalen</i>
15/2016	En rekke gårds-, bruks- og naturnavn, Flesberg kommune, Buskerud	Gårds-, bruks- og naturnavn	For en del av navnene kom det forskjellige ønsker om skrivemåte i høringsrunden i klagesaken	Klagenemnda tok ikke stilling til bruksnavnene, siden eier etter lovendringen kan fastsette navn på eget bruk. Nemnda gjorde vedtak om disse skrivemåtene for de øvrige navnene: <i>Bakkansetra</i> , <i>Tronrudtjenn</i> , <i>Urdretjennet</i> , <i>Kyrkjevatnet</i> , <i>Kyrkjerinden</i> , <i>Kopangen</i> , <i>Nord-Kopangen</i> , <i>Søre Kopangen</i> , <i>Kopangsetra</i> , <i>Lislia</i> , <i>Lislisetra</i> , <i>Lisliåsen</i> , <i>Lisliseteråsen</i> , <i>Kleivjorden</i> , <i>Dalegarden</i> , <i>Dalegardsplassen</i> , <i>Vatnebrynn</i> , <i>Storrdokkdalen</i> og <i>Storrdokktjenna</i> .
16/2016	<i>Klokset</i> eller <i>Klokkset</i> , Haram kommune, Møre og Romsdal	Gårds- og bruksnavn	<i>Klokset</i>	<i>Klokset</i>
7/2011	<i>Tanberg</i> eller <i>Tandberg</i> ,	Bruksnavn	<i>Tandberg</i>	Nemnda tar ikke stilling til

	Ringerike kommune, Buskerud			skrivemåten av bruksnavnet, ettersom eiere etter endring av stedsnavnloven kan fastsette skrivemåten av navn på eget bruk.
--	-----------------------------------	--	--	---

Line Lysaker Heinesen

line.lysaker.heinesen@sprakradet.no

**SAMRÅDINGSMØTET FOR STADNAMNTENESTA,
SPRÅKRÅDET OG KARTVERKET 2017**

Referat fra del 1 av fellesmøtet, tirsdag 17. oktober kl. 11.15 – 15.45

Møteleder: Karsten Lien

Referent: Anne Svanevik

1. Velkommen, presentasjonsrunde

Karsten ønsket velkommen og presenterte deltakerne. Deretter ga han ordet til navnekonsulent Ole-Jørgen Johannessen som ønsket å komme med noen kommentarer til Språkrådet.

2. Saksbehandling og praktisering av regelverket – hvordan sikre ens forståelse og tolking?

Ny regel i forskriften § 1 fra 23. mai 2017: *Har skrivemåten vore lenge i bruk og er vel kjend og innarbeidd, kan ein fråvike gjeldande rettskriving og rettskrivingsprinsipp.* Hvordan skal denne bestemmelsen praktiseres? v/ Anne Svanevik, Kartverket.

I høringsnotatet (11.05.2016) til den nye forskriften skriver Kulturdepartementet at dette er generelle prinsipp som blir praktisert i dag, og som er hentet dels fra rettleiinga og dels fra forarbeidene til loven. Tilsvarende ble sagt på samrådsmøtet i 2016. På spørsmål fra Kartverket har Språkrådet sentralt svart (22.09.2017) at de ikke ser noe vesentlig nytt i denne bestemmelsen. Regelen er nå løftet opp i forskriften, og generelt har en forskrift høyere rettskildemessig rang enn lovforarbeider. I høringsuttalelsen til den nye forskriften uttalte derfor Kartverket seg mot å løfte regelen opp i forskriften. Kartverket har konkludert med at vi foreløpig ikke endrer vår praksis, men ser an til hva slags praksis klagenemnda for stedsnavnsaker legger seg på.

Botolv Helleland støttet Kartverkets konklusjon og påpekte at den nedarvete lokale uttalen vil bli stadig mindre brukt hvis vi endrer praksis. Hvis vi ikke får statuert den nedarvete uttalen gjennom skriftformen, vil den bli stadig mindre brukt. Vi må legge vekt på lovens intensjon, jf. formålsparagrafen i § 1 – å ta vare på stedsnavna som kulturminner. Ingvil Nordland tilføyde at nedarvet lokal uttale er under press og mente at unntaksregelen følgelig bør tolkes strengt. Hun sa at klagenemnda en sjelden gang har anvendt unntaksregelen, f.eks. i saken Torske – Teskja (Sunndal kommune), der nemnda i 1998 vedtok Torske som skrivemåte av gardsnavnet.

Berit Sandnes spurte om det ikke gir en eller annen form for kraft at regelen er løftet opp i § 1 i forskriften? F.eks. der uttalen skulle tilsi dobbel konsonant, men innarbeidet skrivemåte har enkel konsonant. Eli Ellingsve påpekte at vi alltid må ha regelen i lovens formålsparagraf i bakhodet – om å gi navna en skriftform som ikke skygger for meningsinnholdet.

Bjørn Rustad Nilssen sa at vi ifølge loven skal ivareta navnet som kulturminne ved å vektlegge meningsinnhold, nedarvet lokal uttale og vanlige rettskrivingsprinsipp. En forskrift kan ikke uthule det som står i loven. I loven § 4 står det at skrivemåten «skal følge gjeldande rettskrivingsprinsipp». I forskriften står det «[...], kan ein fråvike gjeldande rettskriving og rettskrivingsprinsipp». Denne forskriftsregelen må derfor forstås som en unntaksbestemmelse som skal brukes kun i helt spesielle tilfeller.

Ole Henrik Magga mente at den nye regelen kan brukes som argument for å beholde gamle norske skrivemåter av samiske navn innlånt i norsk. Han så for seg et større problem når kommunene skal behandle/vedta navn enn når Kartverket gjør det.

Inger Lise Kurseth understreket det Svanevik sa i innlegget sitt: Kulturdepartementet skriver i høringsbrevet at det ikke er meningen å innføre en ny praksis.

Finn E. Isaksen syntes likevel dette var problematisk fordi den nye regelen antakelig vil skape forventninger ute i samfunnet. Heretter ville han lytte svært nøye til tilrådingene fra stedsnavntjenesten. Nils Jørgen Gaasvik spurte hva som menes med «vel kjend og innarbeidd»? Av hvem, hvor, hvilken brukergruppe?

Aud-Kirsti Pedersen sa at hun vegret seg på å reise navnesak på Tverlandet/Tverrlandet i Bodø (navn på tettsted, verneområde mm.) pga. den nye forskriftsregelen. Ifølge Ingvil Nordland skal regelen særlig motvirke innføring av nye skrivemåter som aldri har vært i bruk.

Bjørn Rustad Nilssen kommenterte Kartverkets avgjørelse om å la klagenemndas avgjørelser være retningsgivende for praktiseringen av regelen. Han så faren for at unntaksregelen med tida kan bli en hovedbestemmelse og sa at klagenemnda må være forsiktig slik at dette ikke skjer. Botolv Helleland påpekte at klagenemnda behandler enkeltsaker og at nemndas vedtak dermed ikke skulle vektlegges i så stor grad. Ingvil Nordland mente likevel, liksom Bjørn Rustad Nilssen, at klagenemndas avgjørelser er prinsipielt viktige hvis en ser på likhetstrekkene i sakene nemnda avgjør, f.eks. vektlegging av lang skriftradisjon.

3. Status i arbeidet med ny lov v/Inger Lise Kurseth, Kulturdepartementet (KUD)

Proessen har vært litt spesiell. Omtrent samtidig med lovendringen i 2015 var en sak om tettstedsnavn i Overhalla kommune til behandling i klagenemnda. Saken gjaldt navnevalg. Også Stortinget engasjerte seg i denne saken. Representanten Arild Grande (A) stilte 1. april 2016 spørsmål til kommunal- og moderniseringsministeren om «Hva er årsaken til at vedtaket fra Overhalla kommune fremdeles ikke er effektivert?» Det kom et felles svar fra kommunal- og moderniseringsministeren og kulturministeren med denne ordlyden: Kulturministeren og jeg er kjent med Innst. S. 333 (2014–2015) Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om kommunereformen – nye oppgaver til større kommuner, der flertallet i komitéen «mener at det må vurderes økt kommunalt selvstyre innenfor fastsetting av skrivemåte og navn innenfor adresse- og skiltprosjekt». Vi vil følge opp denne innstillingen med sikte på at kommunenes vedtak skal tillegges større vekt i denne type saker.

Etter dette fikk KUD beskjed om å sette i gang et nytt lovarbeid, noe som er litt spesielt siden det har gått så kort tid siden forrige lovendring (i 2015). KUD har bedt klagenemndas leder om å gjennomgå loven, med frist 1. mai 2018, og se på om det er mulig at kommunenes synspunkt kan tillegges mer vekt. Etter den tid kan det bli igangsatt nytt lovarbeid som vil bli sendt på høring. Alle steiner skal løftes, lovens § 3 er sentral. *Kommentar fra referatskriver: Arbeidet med lovendring er forsert, høring av lovendingsforslag fra KUD til §§ 3 og 6 pågår med høringsfrist 22. januar 2018.*

Ole-Jørgen Johannessen fortalte at Høyre, i sitt partiprogram, har sagt at en skal vurdere om Språkrådet skal fratras sin myndighet, dvs. frata staten hele normeringskompetansen for stedsnavn. Sigfrid Tvitekkja svarte at KUD ikke har fått noe signal om dette.

Ole Henrik Magga mente at å gi kommunene større myndighet er noe av det verste som kan skje for minoritetsspråk. Marit Gaino påpekte at NOU 2016: 18 *Hjertespråket* har motsatt konklusjon. Her foreslås at «[...] Statens kartverk blir vedtaksorgan for tradisjonelle samiske navn. Dette innebærer navn på tettsteder, grender og naturnavn».

Også Aud-Kirsti Pedersen stilte spørsmål ved kommunenes kompetanse. De er rådløse, kjenner ikke regelverket, vet ikke hva de skal gjøre. Det er derfor svært uheldig å gi kommunene større myndighet innenfor navne-spørsmål.

Berit Sandnes så paradokset med at Overhalla-saken skal føre til lov-endring. Dette handler om navnevalg, mens de aller fleste sakene vi behandler handler om navnenormering, dvs. skrivemåten. Erlend Trones sa at stedsnavnsaker engasjerer veldig. Hvis vedtaksmyndigheten skal flyttes fra Kartverket til kommunene, vil det forsterke mange bygdestrider. Mange kommuner uttrykker at de er glade for at de kan overlate saker til Kartverket.

Sigfrid Tvitekkja takket spesielt for innspillene fra samisk og kvensk hold – at det er staten som må ha ansvaret for minoritetsspråk.

4. Ensartet saksbehandling i Stedsnavntjenesten og Kartverket.

Innledning v/Line Lysaker Heinesen

- Oppgavefordelingen mellom stedsnavntjenesten og Kartverket – hvem gjør hva i forberedelsen av navnesaker?

Line viste til forskriften 8 første ledd der det står at «[...]vedtaksorganet skal sjå til at saka er så godt opplyst som mogleg før det blir gjort vedtak.» Hvem har ansvaret for å innhente informasjon og opplysninger i saken? Praktiseringen er forskjellig, f.eks. om Kartverket lager navnesaksskjema og fyller inn mye informasjon om navna.

Finn Isaksen mente at det vi i Kartverket skal gjøre når vi starter en sak, er å finne en overordnet oversikt over hvor navnet er i bruk (kart, skilt, register, navnetyper). Han forventer deretter at stedsnavntjenesten dypdukker i eldre kilder osv. Han forventer også at stedsnavntjenesten tar nødvendig kontakt for å skaffe opplysning om uttalen i dag og mener at dette ikke skal være Kartverkets jobb. Ivar Berg sa seg enig i dette. I navnesaken er vi avhengig av å få inn opplysninger om hvilken uttale som «framleis er i levande bruk», dvs. vi har behov for ferske informantopplysninger. Dette må være stedsnavntjenestens oppgave (sekretær eller konsulent).

Ingvil Nordland sa at dette handler om kompetanse hos navnekonsulentene nå og i framtida. Tradisjonelt har navnekonsulentene vært navnegranskere, som har gjort innsamlingsarbeid og som kjenner stedsnavn og nedarvet uttale i lokalmiljøet. «Nedervd lokal uttale» kan være vanskelig å fastslå fordi den ofte er under press. Eli Ellingsve mente at Ingvil var litt for pessimistisk angående navnekonsulenter og fremtidig kompetanse. Det er fremdeles mulig å studere navnegransking i Norge.

Line lurte på hva stedsnavntjenesten skal gjøre i tilfeller der det ikke kommer noen høringsuttalelser fra kommunen. Finn foreslo at stedsnavntjenesten da henvender seg til Kartverket v/ den regionalt navneansvarlige slik at Kartverket kan purre på kommunen.

- Behovet for å vise til skrivemåter som har vært i offentlig bruk (bl.a. kart)
- Innlemmer vi for mange «sekundærnavn» i navnesakene?

Line: Her er det varierende praksis. Erlend Trones sa at det ofte blir mange enkeltnavn i en sak. Vi reiser sak på avledete navn der det er nødvendig, men avgrenser hvis det ikke er spørsmål om primærnavnet. Oftest er det bruksnavn som gjør at saken svulmer opp.

Også parallellnavn på samisk og kvensk kan føre til at en sak blir omfattende. Aud-Kirsti Pedersen spurte om saksbehandlerne i Trøndelag sjekker om det fins samiske parallellnavn. Svar: Navnekonsulentene gjør det, Kartverket gjør det vanligvis ikke

- Behovet for å ta opp formell navnesak ved adressering

Line mente behovet er iallfall der hvis adressenavnet er et nytt navn. Erlend Trones sa at han ikke alltid reiser sak på naturnavn som ønskes brukt i adressenavn og som ikke fins i SSR (og følgelig er «nye»), hvis skrivemåten er ok. Men navnet går runden på vanlig saksbehandling mellom kommunen, stedsnavntjenesten og Kartverket.

Eli Ellingsve fortalte om en litt annen praksis i Midt-Norge: «Godkjente» navn som ser mistenkelige ut, eller naturnavn som vi ikke finner i SSR e.l., stiller vi spørsmål ved. Finn Isaksen viste til prosedyren i Adresseveilederen: Når kommunene komponerer sine adressenavn, skal de sendes til stedsnavntjenesten til vurdering. Derfra kommer det alltid klar melding til Finn, f.eks. «ingen kommentar» eller «her må det reises navnesak». I sistnevnte tilfelle har ikke Kartverket noe valg.

- Behovet for å sende saker om adressedilleggsnavn til stedsnavntjenesten

Line pekte på at behovet nå var borte pga. en ny lovregel i 2015. Anne Svanevik sa seg uenig. For adressedilleggsnavn etter matrikkelforskriften § 54 første ledd, dvs. bruksnavn, gjelder at skrivemåten skal være lik skrivemåten for bruksnavnet. Om nødvendig må det reises navnesak på bruksnavnet. Skrivemåten av bruksnavn fastsettes etter § 8 i loven. Regelen som kom inn i 2015 om «eierfastsatt skrivemåte», kan eier velge å benytte seg av, men disse skrivemåtene har ikke samme verdi som andre vedtatte skrivemåter (skal f.eks. ikke brukes videre i annen navnsetting). Derfor er det et poeng å kjøre saken etter ordinære regler. Også adressedilleggsnavn bør gå runden mellom kommunen, stedsnavntjenesten og Kartverket, jf. ovenfor.

Erlend Trones var enig med Anne og pekte i tillegg på at stedsnavntjenesten skal gjøre en konkret vurdering av det ønskete adressedilleggsnavnet i alle tilfeller. Matrikkelregelverket setter mange krav til hva som kan godkjennes som adressedilleggsnavn. Magne Heide nevnte problemet med at skillet mellom gårdsnavn og bruksnavn ikke er på plass i SSR.

- Behovet for å kontakte informanter

Hvor mange må man spørre før man har tilstrekkelige opplysninger? Magne Heide understrekte at behovet for å innhente opplysninger om uttale er helt klart. Man finner svært få navn i herredsregisteret. Dessuten er ikke uttaleopplysningene til å stole på. Det er klart at det er stedsnavntjenesten som innhenter disse opplysningene. Karsten Lien støttet dette og sa at Kartverket ofte savner opplysninger om uttalen i dag i tilrådingen fra stedsnavntjenesten. Aud-Kirsti Pedersen sa seg enig og opplyste at hun alltid innhentet disse opplysningene da hun var navnekonsulent, bl.a. fordi de skriftlige kildene ofte er svært mangelfulle. Den eneste måten å finne nedarvet lokal uttale, er å kontakte informanter og primærkilder. Nå må hun noen ganger gjøre denne jobben som kartverksansatt, men hun synes det burde være stedsnavntjenestens jobb.

- Kan de to navnekonsulentene i et område gi forskjellige tilrådinge?

Botolv Helleland sa at dette har skjedd i noen få tilfeller i hans region (Østlandet og Agder-fylkene). Finn Isaksen synes det er greit å få en uttalelse om at man kan akseptere to varianter, men det trenger ikke stå at konsulentene er uenige. Eli Ellingsve sa seg enig og sa at en slik uenighet ikke bør personifiseres. Kjell Erik Steinbru foreslo at det i slike tilfeller står at man prinsipielt tilrår det ene, subsidiært det andre. Nils Jørgen Gaasvik sa at en slik uenighet mellom konsulentene kan gi Kartverket mulighet til å følge kommunens ønske.

5. Flere saksbehandlingsspørsmål

- Skal navnesak reises for å få avklart navnebruk (f.eks. offisielt navn / daglignavn som adressetilleggsnavn etter matrikkelforskriften § 54 første ledd)? v/ Finn Isaksen

Etter at reglene om daglignavn kom inn i forskriften § 8, er det kurant å ta inn daglignavn som adressetilleggsnavn. Det er dermed overflødig å reise navnesak hvis navnet kan dokumenteres og få skrivemåtestatus 'godkjent'.

- Om adressering og mulig forveksling av stedsnavn v/Finn Isaksen

Finn nevnte en konkret sak, der stedsnavntjenesten tilrådte skrivemåten *Bjeddan* istedenfor *Bjelland*, som de mente var den faglig korrekte, med begrunnelse å unngå forveksling med navnet *Bjelland* et annet sted i kommunen. Er dette en akseptabel begrunnelse?

Vidar Haslum forsvarte dette. Det viktigste er å få vedtak som ikke setter liv og helse i fare. Dette går foran kulturminnehensynet. Anne Svanevik var uenig. Konklusjonen ble at dette i tilfelle må være en unntaksregel som kan brukes som avveining i forhold til regelverket totalt.

- Om å gi tilråding med hjemmel i endringer i regelverket som ikke har trådt i kraft + andre saksbehandlingsspørsmål v/ Bjørn Rustad Nilssen

Bjørn innledet med å kommentere noen avgjørelser i klagenemnda:

1. Vedtak i klagenemnda er bindende. Man må gå til sivil søksmål overfor sivilombudsmannen hvis man vil overprøve et vedtak i klagenemnda. Sivilombudsmannen uttalte 4. mai 2017 i et vedtak ved-

rørende navnesaken i Overhalla (se under punkt 3 ovenfor) at dersom det er fattet et gyldig vedtak i klagenemnda, er alle pliktig til å følge dette vedtaket.

2. Statsråd Sanners uttalelse i Stortinget til et spørsmål i samme sak gikk imidlertid i retning av at så lenge det er ny lovgiving under behandling, trenger man ikke følge et vedtak i klagenemnda.
3. Sitat fra avgjørelse i klagenemnda: «Som skrivemåte fastsettes Bakka. Alternativt kan saken legges på is i påvente av eventuell lovendring.» Dette er feil rettsanvendelse. Man skal avgjøre en sak etter de regler som til enhver tid gjelder, kan ikke legge saken til side og vente på nye regler som kanskje kommer.
4. Får endringen i forskriften § 1 virkning for saker som var under behandling da forskriften trådte i kraft? Man kan anvende den nye regelen hvis vedtak ikke var fattet, dersom avgjørelsen etter den nye regelen er til fordel for den saken gjelder. For klagesaker der vedtaket var fattet før endringen trådte i kraft, skal det gamle regelverket anvendes. Men man kan få gjenopptatt en sak på basis av nye regler.

Line Lysaker Heinesen opplyste at klagenemnda venter med å ha nytt møte til de nye skrivereglene («Reviderte særreglar for skrivemåten av norske stadnamn») har trådt i kraft. Ifølge Bjørn er dette ikke korrekt saksbehandling. Klagesaker skal behandles etter reglene som gjaldt da vedtaket ble gjort.

6. Parallellnavn på flere språk i adresser? v/Anne Svanevik

Anne orienterte om gjeldende regler (matrikkelregelverket), som ikke tillater parallellnavn (gate- og vegnavn) etter matrikkelforskriften § 51. Spørsmålet om parallellnavn i adressetilleggsnavn er under utredning, men her kan parallellnavn antakelig godtas. I høringsuttalelsen til NOU 2016: 18 *Hjertespråket* uttalte Kartverket at matrikkelforskriften § 51 bør kunne tolkes i retning av å kunne godta parallellnavn i gate- og vegnavn, men inntil videre er dette altså ikke tillatt. Ole Henrik Magga var glad for Kartverkets holdning, som støtter opp om intensjonen i stedsnavnloven § 1 andre ledd.

Finn Isaksen mente at vi skal klare å håndtere parallellnavn i adresser i matrikkelen og sikkert i folkeregisteret. Spenningen er hvordan hele resten av «verden» vil håndtere dette (abonnementsregistre osv.)

7. Hybridnavn v/Aud-Kirsti Pedersen

§ 2 i forskriften åpner for bruk av såkalte «hybridnavn», dvs. at leddene i et stedsnavn skrives i samsvar med rettskrivingsreglene i forskjellige språk. Når språkbrukere fra ulike språk er i kontakt med hverandre og kommuniserer muntlig, er dette uproblematisk. Problemet oppstår når navna skal skriftfestes/normeres. F.eks. *Øvre Anárjohka nasjonalpark*. Er dette et norsk eller samisk navn? Begge deler? I SSR må det registreres som enten norsk eller nordsamisk. Tilsvarende problemstilling kan oppstå i adressenavn. Hvordan skal saksbehandlingen da være? Skal navnet sendes samtidig til de to stedsnavntjenestene? Hvordan skal de registreres i SSR? Kunne det være ulike regler alt etter om 1) navnet har oppstått på folkemunne, eller 2) navngiving fra det offentlige.

8. Definisjon av nedarvet stedsnavn v/Aud-Kirsti Pedersen

Både bokmåls- og nynorskordboka fører opp 'overlevert' som et synonym til 'nedarvet/nedervd'. Aud-Kirsti siterte fra første og siste utgave av regelverket for stedsnavn. I 2005-loven har også skriftradisjon kommet inn, jf. loven § 2 d) *nedervd stadnamn: stadnamn som munnleg eller skriftleg er overlevert frå tidlegare generasjonar*. Etter Aud-Kirstis mening er dette å rote ting til. Det er den muntlige formen som er den nedarvete. De skriftlige kildene er overlevert. Dette er en stor forskjell.

Botolv Helleland viste til at lovverket primært sikrer den nedarvete, lokale uttalen ved normering, jf. loven § 4 første ledd, første punktum. Anne Svanevik påpekte at definisjonen av 'nedervd stadnamn' er avgjørende mht. om navnet i det hele tatt skal behandles etter loven (f.eks. § 8 tredje ledd vedrørende bruksnavn) og om bruksnavn skal kunne brukes som adressetilleggsnavn etter matrikkelforskriften § 54 første ledd. Her må vel også skriftlige kilder brukes?

9. SSR-klienten for innsynsbrukere. Kartverkets innsynstjenester for stedsnavn v/Kjetil Ringen

For å kunne bruke SSR-klienten, er man avhengig av å ha Java installert på maskinen. Det er lurt å begrense søk f.eks. innen kommune eller navneobjekttype, ellers søkes det gjennom hele basen. Det er satt en begrensning på 10 000 treff. P.t. har vi ikke samisk tastatur i klienten. Dette ligger i utviklingsoppgavene.

Norgeskart.no inneholder alle navn i SSR og gir ofte tilstrekkelig informasjon. Det er først og fremst søkemuligheten som er mye bedre i SSR. Kartdokumentasjon legges ikke lenger inn, blir ikke vedlikeholdt. På møte-tidspunktet inneholdt SSR nesten 1 mill. navn – 506 navn manglet.

Du kan sende e-post til Kjetil kjetil.ringen@kartverket.no hvis du ønsker innsynstilgang til SSR.

Referat fra del 2 av fellesmøtet, onsdag 18. oktober

Møteleder: Ingvil Nordland

Referent: Line Lysaker Heinesen

Åpning

Ingvil Nordland åpnet fellesmøtet, ønsket velkommen til nye deltagere og gav praktisk informasjon om dagens program.

Utkast til Rettleiing til forskrift om stadnamn v/Daniel Ims og Erlend Trones

Daniel Ims innledet ved å fortelle om arbeidet med de nye skrivereglene. Disse reglene har tidligere vært en del av rettleiingen til forskriften, og siden forskriften måtte endres etter lovendringen i 2015 (ny forskrift trådte i kraft i mai i år), ble Språkrådet bedt om å vurdere endrede språkregler. Det ble nedsatt en arbeidsgruppe, der Terje Larsen, Lars Vikør, Daniel Ims, Ingvil Nordland, Kjetil Aasen og Knut Erik Karlsen har bidratt.

Arbeidet med nye skriveregler ble presentert på fjorårets samrådsmøte. Det kom inn mange merknader både da og på den interne høringen til stedsnavntjenesten i etterkant. Forslaget til nye skriveregler er nå sendt på offentlig høring, blant annet til alle landets kommuner. En av endringene som er foreslått i de nye skrivereglene, er inndeling i tallpunkter (de nåværende skrivereglene har både tall, romertall og bokstavpunkter). Nytt er også at rettskrivningsformer og regionale former nå er likestilt, mens lokale

dialektformer er underordnet. Blant de nye skrivemåtene det åpnes for, er *dn* for *rn* (*tjedn/tjern*), *ø* for norrøn *o* og *ø* (*ødde/odde*) og *o/å* som endelse i bestemt form entall i svake og sterke hunkjønnord. Alle de nye formene har fått status «kan», altså at de kan (ikke skal) brukes. Endringene kommer på grunn av sterke lokale ønsker, samt at man ønsker en større likebehandling av målmerker.

Berit Sandnes stilte spørsmål ved hvordan man skal skille mellom lokale og regionale former. Hun opplever de nye reglene som en innstramming, siden former som *håggå* og *stuggu*, som nå er definert som dialektformer i de foreslåtte reglene, har vært normeringspraksis i lang tid i Trøndelag. Ingvil Nordland kommenterte at normeringspraksis også er et viktig hensyn, og at det ikke er meningen å endre tidligere praksis med de nye reglene. Erlend Trones pekte på at *håggå* var nevnt som tillatt dialektform lenger nede i utkastet, og at dette dermed ikke ville innebære en reell innstramming. Ole-Jørgen Johannessen oppfordret alle de fire norske stedsnavntjenestene til å gå gjennom listen med regionale og lokale former, jamføre den med sin tilrådspraksis og legge dette inn i sine hørings svar.

Erlend Trones hadde gått grundig gjennom forslaget til nye skriveregler, og presenterte sine kommentarer. Han presiserte først at disse skrivereglene er utfyllende regler til loven og forskriften, og at de derfor ikke kan gå lenger i dialekt nær retning enn det det lov- og forskriftsteksten tilsier. Han la videre vekt på at stedsnavnene må fungere i praksis som veivisere. Det er nødvendig med en standard for skrivemåten av stedsnavn, slik at de er lette å uttale, formidle, huske og skrive. I tillegg bør denne standarden være mest mulig stabil over tid, slik at skrivemåtene ikke må forandres ved stadige regelendringer, noe som bl.a. kan gjøre det vanskelig å finne igjen det samme navnet i ulike kilder. De nye skrivereglene fører til svært mange mulige skrivemåter av vanlige navneledd, og kan også føre til skrivemåter som er upraktiske, vanskelige og som skygger for meningsinnholdet i navnet.

Trones pekte også på at teksten i stedsnavnloven (§ 4 første ledd) sier at skrivemåten av stedsnavn skal følge gjeldende rettskrivningsprinsipp. Denne bestemmelsen kommer også igjen i § 1 i forskriften. Regelen om at gammelnorsk *o* og *ø* kan skrives *ø* bryter med norske rettskrivningsprinsipp, og dermed med § 4 i loven.

Trones mente at utkastet til nye særregler for skrivemåten av norske stedsnavn går mye lenger i retning av dialekt nærhet og normløshet enn loven og forskriften åpner for, og at forslaget dermed undergraver loven og forskriften

i stedet for å utfylle den. Reglene vil føre til kunstige normeringsgrenser mellom ulike kommuner, og skaper unaturlige skiller mellom tillatte og ikke-tillatte dialektformer som vil måtte føre til nye revisjoner av reglene senere. Han vurderer forslaget som et historisk brudd med norsk normeringstradisjon, som hittil har basert seg på at stedsnavn i all hovedsak normeres i samsvar med skriftspråket ellers. Dette vil vanskeliggjøre bruken av stedsnavnene hos brukerne, og skade funksjonen de har som en del av norsk infrastruktur.

Arbeidet i og organiseringen av Språkrådets stedsnavntjeneste - i år og i fremtiden v/Åse Wetås

Åse Wetås presenterte først bakgrunnen for at det nå er behov for endring i organiseringen av stedsnavntjenesten. De siste årene har det navnefaglige miljøet forsvunnet helt eller delvis ved universitetene, og navnesekretærene har dermed mistet fagmiljøene de tidligere hadde rundt seg. Nedbyggingen har også ført til at det i liten grad utdannes folk som kan fungere som navnekonsulenter og -sekretærer, og det er dermed vanskelig å rekruttere nye ansatte til disse stillingene. Navnesamlingene i Oslo er flyttet til Bergen, men uten at det er satt av midler til å bygge opp et fagmiljø her. Andre samlinger står uten avtaler om drift og vedlikehold. Språkrådet har dessuten fått krav om effektivisering, og har en stram økonomi, slik at det er nødvendig å organisere stedsnavntjenesten på en annen måte enn i dag.

Når det gjelder organiseringen fremover, har kunnskapsministeren i stortingsmeldingen *Humaniora i Norge* fra mars 2017 nevnt behovet for et navnefaglig miljø for å kunne forvalte loven. Et slikt miljø vil ta tid å bygge opp, men Bergen vil være et logisk sted å legge det. Navnesamlinger fra andre steder i landet bør sendes til Bergen, og digitaliseringsgraden av disse må opp, slik at de blir tilgjengelige for alle. De nye forskriftene til stedsnavnloven legger ingen føringer for organiseringen av stedsnavntjenesten. En mulig løsning er færre konsulenter, men mer sekretærarbeid. Språkrådet skal ta saken opp med Kulturdepartementet i nærmeste fremtid.

Status for tilskuddsordningen og registreringsverktøyet for innsamling og registrering av stedsnavn v/Line Lysaker Heinesen

Tilskuddsordningen er i 2017 videreført på samme måte som foregående år. Det er satt av 682 000,- i midler for 2017. Den opprinnelige søknadsfristen 30. juni ble forlenget til 30. september fordi det hadde kommet inn så få

søknader. Ved fristens utløp 30. september hadde det kommet inn ti søknader for tilsammen 678 000,-. Søkerne er ganske godt spredt, det har kommet søknader blant annet fra Agder, Telemark, Trøndelag, Rogaland og Oppland.

Arbeidet i UNGEGN v/Ingvil Nordland

UNGEGN (United Nations Group of Experts on Geographical Names) jobber for å synliggjøre behovet for standardisering av stedsnavn nasjonalt og internasjonalt, og oppfordrer medlemslandene til å opprette navnemyndigheter og lage standarder. Ingvil Nordland (Språkrådet), Lisa Monica Aslaksen (Sametinget) og Kjetil Ringen (Kartverket) deltok på årets UNGEGN-møte i New York. Ingvil har gått inn som leder av den nordiske divisjonen, og det blir trolig møte neste høst for den tysk- og nederlandskspråklige og nordiske divisjonen.

Status for navnesamlingene i Bergen v/Rune Kyrkjebø

Språksamlingene i Bergen har i dag fire faste stillinger, men det er også en prosjektleder, et par arkivarer og en jurist som arbeider med samlingene, samt en stipendiat som har pliktarbeide ved samlingene. En overordnet faglig referansegruppe skal på plass, og fra 1. november blir Peder Gammeltoft leder for språksamlingene. Ambisjonen for samlingene er å arbeide for en felles nasjonal stedsnavninfrastruktur, med åpen og tilrettelagt datadeling. I dag arbeides det med ompakking og plassering av de fysiske samlingene. Norsk stadnamnbase er gjort tilgjengelig på UiBs nettsider, og tilgjengeliggjøring av Bustadnamnarkivet vil bli prioritert.

Det ble foreslått å legge neste års samrådsmøte til Bergen, noe som ble godt mottatt av alle på møtet.

Tilleggsnavn i adressenavn v/Anne Svanevik

Anne Svanevik presenterte en problemstilling som har kommet opp nylig: Vågan kommune har to gater med navnet *Storgata*, og har foreslått formene *Storgata Kabelvåg* og *Storgata Svolvær* for å skille disse. Er dette lov, eller må en av gatene bytte navn?

Kartverket har kommet frem til at det ikke er lovhjemmel for å nekte slike navneformer, men vil sterkt frarå dem. Mulige alternative løsninger som ble foreslått på møtet er å bruke preposisjon (*Storgata i Kabelvåg*) eller samskrivning (*Kabelvågstorgata*). Erlend Trones pekte på at regelen om

navnevern i § 3 i stedsnavnloven kan være aktuell her, hvis adressenavnene har vært i bruk lenge.

Sjekkliste i forbindelse med kommunereformen v/Anne Svanevik

I forbindelse med kommunereformen har Kartverket laget en sjekkliste som er tilgjengelig og kan hentes ut på deres nettsider (<https://www.kartverket.no/kommunereform/sjekkliste/>). Her er det en oversikt over alle ting som må gjøres når kommuner skal slås sammen, med foreslåtte frister for igangsetting og fullføring av de forskjellige oppgavene. Fastsetting av nytt kommunenavn og endring av eventuelle like adressenavn er blant punktene. Det er også som eksempel lagt ut dokumenter fra Sandefjord kommune, som var tidlig ute med dette arbeidet.

Kommune- og regionreformen – nye kommune- og fylkesnavn v/Daniel Ims

For valg av navn på nye kommuner er det ikke stedsnavnloven som gjelder, men kommuneloven. Stedsnavnloven gjelder for skrivemåten av navnene. Det står ingenting i kommuneloven om at det skal innhentes navnefaglige råd, men KUD har uttalt at prinsippene i stedsnavnloven likevel bør ligge til grunn, og KMD har lagt inn noe om navnevalg i sin rettleiding. KMD har også sendt ut brev til alle kommuner som skal slås sammen med frist for å sende inn navneforslag til nytt kommunenavn.

Språkrådet anbefaler generelt ikke doble navn for de sammenslåtte kommunene, og heller ikke nylagede sammensetninger. Det kan være aktuelt å bruke allerede eksisterende kommunenavn, eller større eksisterende område navn når disse er noenlunde dekkende for de sammenslåtte kommunene.

ENDRINGAR I KONSULENTTENESTA UNDERVEGS

I februar i år bad Kulturdepartementet Språkrådet om å setja i verk ei prøveordning for organiseringa av stadnamnkonsulentane. Ordninga skal ha desse elementa:

- 1) Det skal oppnemnast minimum fire stadnamnkonsulentar for norske stadnamn.
- 2) Namnekonsulentane skal samordnast i eit fagråd. Fagrådet skal kunne brukast på noko same vis som fagrådet for normering blir brukt.

- 3) Både dei faglege, administrative og økonomiske konsekvensane skal evaluerast i samråd med konsulentane og sekretærane innan utgangen av 2018.

Departementet seier vidare:

Vi ber Språkrådet leggje vekt på at ein i ordninga får til gode saksbehandlingsrutinar og effektiv arbeidsdeling, både sekretærane imellom og mellom sekretærar og konsulentar. Departementet ønskjer at ein i ordninga vurderer tiltak som styrkjer kommunikasjonen med publikum og vedtaksorgana.

Når det gjeld konsulentsekretærane og organiseringa av dei, så er det ikkje føreslege noka endring no.

LOV OG FORSKRIFT I ENDRING

NYE REGLAR FOR SKRIVEMÅTEN AV NORSKE STADNAMN

Sidan stadnamnlova med forskrift tok til å gjelda i 1991, har både lova og forskrifta er reviderte fleire gonger. Dersom eg skal peika på ein hovudtendens i desse revisjonane, må det vera at ynsket om eit *einskapleg namneverk*, som har vore eit overordna mål, er tona ned, og med det er også synet på stadnamn som eit *nasjonalt felleseige* svekt. Dette kjem til uttrykk på fleire måtar. Fastsetting av skrivemåten av bruksnamn er no ein del av råderetten til grunneigaren, og i Innst. S. (201–2015) *Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om kommunereformen nye oppgaver til større kommuner*, seier fleirtalet i komitéen at ”det må vurderes økt kommunalt selvstyre innenfor fastsetting av skrivemåte og navn innenfor adresse- og skiltprosjekt”. I tråd med dette la Kulturdepartementet sist desember fram forslag om å endra § 3 i lova, slik at namnevernet for nedervde *norske* stadnamn vart fjerna (endringsframlegget galdt ikkje samiske og kvenske namn). I høyringsnotatet seier departementet at målet er ”å gi kommunene større frihet i saker som gjelder fastsetting av stedsnavn, det vil si *valg av stedsnavn*”. No er rett nok dette framlegget trekt attende, men departementet har sett i gang eit større lovendringsarbeid.

Tendensen ser vi også i dei konkrete skrivereglane, der ein har opna for fleire og fleire dialektformer. I forskrifta som tok til å gjelda 23. mai 2017, heiter det såleis i § 3 fyrste ledd: ”Skrivemåten av norske stadnamn skal følgje den rettskrivingsforma *eller* regionale samleforma som passar best med den nedervde lokale uttalen” [mi utheving]. Her er altså rettskrivingsformer og regionale samleformer sidestilte motsett tidlegare forskrift, som sa at regionale samleformer (og reine målføreformer) berre kunne veljast når særlege grunnar låg føre.

Skrivereglane har til no har vore ein del av forskrifta, men vart ved den siste revisjonen tekne ut og skal først vidare som ei rettleiing for namne-konsulentar, vedtaksorgan og andre involverte og interesserte. Etter § 14 i forskrifta er det Språkrådet som kan fastsetje desse reglane, men dei skal godkjennast av departementet, og framlegg til nye skrivereglar har no vore ute på høyring. I framlegget er det m.a. opna for målføredrag som *ø* for gammalnorsk kort *o* og *o* (*ødde*, *strønd*), *dn* for *rn* (*tjedn*, *tjødn*), endinga *-o* og *-å* i bunden form eintal av hokjønnsord og endingane *-adn(e)*, *-edn(e)*, *-idn(e)* og *-udn(e)* i fleirtal. Bakgrunnen for framlegga er for det fyrste ønsket frå departementet om å gje større kommunalt sjølvstyre når det gjeld fastsetjing av skrivemåte og namn, jf. ovanfor, men også innspel frå stadnamnemnder i fleire kommunar, t.d. i Valdres og Sunnhordland.

Dei innkomne høyringsfråsegnene kan, ikkje uventa, grovt sett delast i to: Dei som står framlegget om å opna for fleire dialektformer, gjerne med tillegg – det er gjerne kommunar og lokale organisasjonar, og dei som meiner normering av stadnamn bør fylgja den vanlege rettskrivinga så langt som mogleg – det er oftast instansar som femner vidare enn ein kommune. Eg skal kort nemna nokre av synspunkta som er framførte.

Valdreskommunane Etnedal, Nord-Aurdal, Vang og Øystre Slidre er sjølvstøtte med framlegget, men bed om at fleirtalsendingane *-atn*, *-itn* og *-utn* og adjektivformer som *nerre*, *nørre* og *sørre* også blir vurderte. Fitjar kommune seier seg ”særst nøgd med endringane”, men saknar at *dl* for *ll* ikkje er nemnt særskilt. Også Vefsn kommune og Hemnes kommune ynskjer at det blir opna for fleire dialektformer, og det same gjer Romsdal mållag. Eit hovudargument når ein ynskjer fleire dialektformer, er at uttalen også er ein del av den immaterielle kulturarven. Når namna blir normaliserte, blir den lokale uttalen fort borte.

Eit lokallag som ikkje står framlegget, og som såleis er atypisk, er Toten dialekt- og mållag. I fråsegna si seier laget at framlegget bryt med norsk

normeringstradisjon når ein går så langt i å opna for dialektnære skrivemåtar. Stadnamna skal fyrst og fremst tene som geografiske referansepunkt, og difor er det viktig at dei har føreseielege og stabile skrivemåtar. Politiet er inne på noko av det same, og ynskjer namn med ”logisk oppbygging”. Alle naudmeldingar kjem inn som ein telefonsamtale, og dess meir komplisert eit namn er å formidla, dess lengre tid vil det ta før politiet og andre naudetatar er på plass.

Også ”tunge” aktørar som namnekonsulenttenestene og Kartverket er skeptiske til å opna for å utvida bruken av dialektformer. Kartverket seier det slik: ”Store endringar i normeringsreglane, slik Språkrådet no føreslår, vil gjera det offentlege namneverket mindre stabilt, og det gjer at publikum får større vanskar med å bruka det som eit presist verkty. I framlegget står det at konsekvens og einskap er eit viktig prinsipp, men me fryktar at dei mange valfrie dialektformene i staden vil skapa mykje inkonsekvens både mellom kommunar og innerter i kvar kommune.”

Høyringsfråsegnene blir no vurderte av Språkrådet, som deretter sender eit framlegg til Kulturdepartementet til godkjenning.

Terje Larsen
terjelar1948@gmail.com

LOVFRAMLEGGET SOM VART DREGE ATTENDE

På nokså kort varsel kom Kulturdepartementet hausten 2017 med framlegg om ei endring av lov om stadnamn. Den 5. desember vart framlegget sendt ut på høyring, med 22. januar som frist til å uttala seg. Framlegget går i hovudsak ut på å gje kommunane utvida rett til å vedta kva stadnamn som skal nyttast om tettgrender og andre viktige namneobjekt i lokalsamfunnet. Våren 2018 vart framlegget drege attende etter at ei rekkje organ hadde brukt tid på å skriva høyringssvar. Grunngevinga var at den nye kulturministeren ynskde å sjå på heile stadnamnlova på nytt.

Redaksjonen for *Nytt om namn* meiner likevel at både høyringsutspelet og ein del av høyringssvara bør koma lesarane av bladet til gode. Innleiingskapitlet til høyringsnotatet nemner fylgjande hovudpunkt:

Kulturdepartementet legger med dette fram forslag til endringer i lov 18. mai 1990 nr. 11 om stadnamn (heretter stedsnavnloven).

De foreslåtte endringene innebærer en begrenset lovrevisjon. Målet er å gi kommunene større frihet i saker som gjelder fastsetting av stedsnavn, det vil si *valg av stedsnavn*. Reglene knyttet til vedtak om *skrivemåten* av stedsnavn er ikke vurdert, eller foreslått endret i dette høringsnotatet. Departementet vil eventuelt vurdere behov for andre endringer i stedsnavnloven på et senere tidspunkt.

Dette er forslagene til endringer i stedsnavnloven:

Departementet foreslår et nytt tredje ledd i § 3:

For kommunale og fylkeskommunale vedtak om namnsetjing gjeld andre ledd berre for samiske og kvenske stadnamn.

Departementet foreslår en endring i § 6 *Nærmare om saksbehandlinga* første ledd, syvende punktum, som pålegger navnekonsulentene å gi vedtaksorganet tilråding om navnevern:

Før det blir gjort vedtak om skrivemåten, skal namnekonsulentane gi tilråding *om skrivemåte, namneskikk og namnsetjing*.

Lovendringen innebærer at det *valget* av stedsnavn som kommune og fylkeskommune gjør som følge av adresseringsarbeidet etter matrikkelloven, jf. matrikkelforskriften § 51, og som del av sin selvråderett, ikke lenger er begrenset av navnevernet i § 3 andre ledd. Disse vedtakene kan dermed ikke klages på til Klagenemnda for stedsnavnsaker. En ny regel unntar samiske og kvenske stedsnavn fra denne endringen.

Kommunen får dermed den endelige kompetansen til å sette navn på tettsteder, grender, veier og liknende, innenfor kommunens grenser. Dette gjelder likevel ikke samiske og kvenske navn. Der vedtaket gjelder valg av samiske eller kvenske stedsnavn, og valget er i strid med navnevernet i lovens § 3, kan dette, som i gjeldende rett, fortsatt klages på til Klagenemnda for stedsnavnsaker.

For å begrense svekkelsen av navnevernet foreslås det å skjerpe kravet til innhenting av faglige råd i kommunens saksbehandling. Når navnekonsulentene gir tilråding før vedtak i kommunen om skrivemåte av et stedsnavn, skal navnekonsulentene også gi tilråding om navneskikk og valg av navn.

Klagereglene når det gjelder vedtak om skrivemåte, videreføres uendret.

Forslaget til nytt tredje ledd i § 3 innebærer imidlertid at det ikke lenger er grunnlag for å klage på kommuners og fylkeskommuners valg av navn der de er i strid med § 3 andre ledd, med unntak av saker om samiske og kvenske navn. Manglende vedtak, manglende bruk av stedsnavn og feil bruk av stedsnavn, jf. bestemmelsene i stedsnavnloven § 10 første ledd syvende og åttende punktum, videreføres uendret.

Namnefaglege og kulturrelaterte instansar har gått imot lovframlegget, og nedanfor gjev me att nokre av dei.

Botolv Helleland
botolv.helleland@iln.uio.no

HØYRINGSSVAR PÅ LOVFRAMLEGGET

STATUS

Framlegget om å overføra vedtaksmynde i stadnamn til kommunane vart trekt attende våren 2018. Ein av grunnane kan vera den sterke motstanden som kom fram i mange av høyringssvara. Det kom inn 46 høyringssvar, og langt dei fleste går imot. Seks kommunar og tre fylkeskommunar har uttala seg, og av desse har berre to kommunar slutta seg til framlegget. Av dei få som stør framlegget om å gje større kommunal innverknad på namngjevinga, er Namdal historielag og Bokmålsforbundet. Nokre, som Språkrådet, ser det positive i framlegget ved at stadnamntenesta skal få meir å seia i saksprosessen. Klagenemnda er mellom dei som er uroa over at det ikkje skal vera høve til å klaga på kommunefastsette stadnamn.

Alle høyringssvara ligg ute på internett, og ein kan lett klikka seg inn på dei på denne lenkja: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing---forslag-om-endringer-i-stedsnavnloven/id2580933/>

Etter det *Nytt om namn* har fått reide på, ynskjer Kulturdepartementet no ein heil gjennomgang av lov om stadnamn.

Sjølv om framlegget er drege attende, tek me her med nokre av svara eller deler av dei for å visa kva synspunkt som er fremja i saka.

Red.

NORSK NAMNELAG

Norsk namnelag går mot framlegget til endring av § 3 i stadnamnlova, men støttar framlegget til endring i § 6. Framlegget til endring av § 3 vil føra til ei svekking av namnevernet og difor òg ei utholing av lov om stadnamn.

Endringa kan føra til at nedervde stadnamn blir bytte ut med nyare namn, og er såleis eit brot med føremålet med stadnamnlova, slik det er uttrykt i § 1: å ta vare på stadnamn som språklege kulturminne.

For å avgrensa svekkinga av namnevernet, gjer departementet framlegg om å skjerpa kravet til å henta inn faglege råd frå namnekonsulentane ved å pålegga konsulentane å gje vedtaksorganet råd om namnevern. Dette er sjølvstøtt positivt, men vi fryktar likevel at politikk vil overkøyra faglege vurderingar. Klagerett på namneval er ein viktig del av namnevernet, og eit bortfall av klageretten på kommunale eller fylkeskommunale val av namn, der denne er i strid med § 3, vil difor føra til ei svekking av intensjonen med namnelova.

SPRÅKRÅDET

Vi mener navnevernet må opprettholdes, og følgelig at § 3 beholdes som den er. Samtidig ser vi at det bør kunne lempes på vilkåret «særlege grunnar», slik at det ikke lenger skal tolkes så strengt som det er gjort i enkelte saker. Det er ei mer foretrukken løsningsveg enn å gi et signal om at navnevernet ikke lenger omfattar norske stedsnavn. Vi antar at dette kan gjerast ved rundskriv, og at det ikke trengs ei lovendring.

Videre foreslår vi å samkjøre saksbehandlingsregler og klageadgang etter § 3. Vi ser for oss at dette kan gjerast enten ved å 1) oppheve klageadgangen

for § 3, men la bestemmelsen stå for at man ev. kan klage til Sivilombudsmannen eller domstolene (vi har ikke vurdert om dette er juridisk mulig) eller ved å 2) utvide saksbehandlingsreglene til også å gjelde for saker (potensielle navnebytter) som omfattes av § 3, og dermed pålegge vedtaksorganet en tilsvarende høringsrunde, inkludert innhenting av tilråding fra navnekonsulentene, før endelig vedtak fattes.

Vi foretrekker det siste alternativet. Da må det presiseres at navnekonsulentene har en plikt til å uttale seg i saker der det dreier seg om et navnebytte som beskrevet i § 3, men ikke nødvendigvis må uttale seg i alle saker som gjelder navnevalg. Ei lokal høring i forkant av at vedtaksorganet sender saka til navnekonsulentene, bør i de aller fleste tilfeller avdekke uenigheter om navnebruk.

Tilråding om navneskikk og navnsetting

Vi støtter forslaget om at § 6 endres til at navnekonsulentene også skal gi tilråding om navneskikk og navnsetting. Denne typen rådgiving skjer også i dag, men omfanget av den varierer en god del mellom dagens regionale stedsnavntjenester og ikke minst mellom kommunene.

Potensielt kan det være snakk om mange saker, og ei slik endring vil kreve klarere retningslinjer for hvor omfattende denne rådgivinga fra navnekonsulentene og stedsnavntjenesten skal være, og for hvordan kommunene må legge fram bakgrunnsinformasjon.

Stadige endringer i lovverket

Regelverket for stedsnavn har vært gjennom ei rekke endringer de siste åra, med siste lovrevisjon 2014–2015 og ny forskrift vedtatt i 2017. Det gjenstår noen viktige oppfølgingsoppgaver etter dette. Blant annet har Språkrådet hatt særreglene for skrivemåten av stedsnavn til høring fram til 10. januar i år, og Språkrådet står overfor viktige oppgaver i organiseringa av stedsnavntjenesten.

At loven foreslås endra igjen, bare halvannet år etter den blei endra siste gang, bidrar til lite forutsigbarhet for innbyggerne, forvaltninga og fagmiljøet. Lovverket må få tid til å virke, og eventuelle endringer bør i denne omgangen bare dreie seg om det nødvendige. Vi mener derfor våre løsningsforslag for ei rimelig tillempling av «særlege grunnar» i § 3 bør regnes som ei god løsning for ulike parter.

NAVNEKONSULENTENE FOR NORSKE OG KVENSKE STEDSNAVN

Sammenfatning av saken

Paragraf 3, 2. ledd i stedsnavnloven lyder: «Eit nedervd stadnamn kan ikkje bytast ut med eit namn utan tradisjon på staden dersom ikkje særlege grunnar talar for det». Kulturdepartementet fremmer forslag om at kommuner og fylkeskommuner unntas fra navnevern for norskspråklige navn, og foreslår å slette dette leddet. Departementet medgir at det materielle vernet for de norske stedsnavnene svekkes ved dette forslaget, men mener å kompensere det ved å gi navnekonsulentene tydeligere hjemmel til å gi tilråding om navnevalg og navneskikk. Vedtaksorganet skal fortsatt være forpliktet til å følge rådet om skrivemåte.

Historisk bakgrunn for navnevern

En historisk gjennomgang av stedsnavnloven viser at forslaget er et klart tilbakeskritt når det gjelder vern av stedsnavn. Da Stadnamnutvalet i 1983 la fram sitt forslag til stedsnavnlov het det «at stadnamna skal takast vare på som kulturminne» (NOU 1983:6). Departementet var enig i dette formålet, men anså at det ikke var behov for å ta dette inn i lovteksten. Kulturminneaspektet skulle ivaretas ved å bygge skrivemåten på nedarvet uttale samtidig som vanlige rettskrivingsprinsipper skulle følges. Da loven ble endret i 2005, kom imidlertid kulturminneaspektet inn som ny paragraf 1:

Formålet med denne lova er å ta vare på stadnamn som kulturminne, gi dei ei skriftform som er praktisk og tenleg, og medverke til kjennskap til og aktiv bruk av namna.

Dette var en klar styrking av navnevernet. Det kom ytterligere til uttrykk ved at Stortinget ønsket å beholde formuleringen «nedervd uttale», mens departementet her hadde foreslått «lokal uttale» som ny rettesnor.

Loven av 1990 hadde heller ikke noe om *navnevern*, men ved endringen i 2005 kom følgende nye paragraf 3 inn:

Namnevern og namnsetjing

Eit stadnamn kan som hovudregel ikkje takast i bruk på ein stad der det tradisjonelt ikkje høyrer heime, når det a) er i bruk som etternamn og er verna, eller b) på annan måte er eit særlege namn, eller c) av andre grunnar bør vernast [punktene a-c har falt ut av høringssvaret].

Eit nedervd stadnamn kan ikkje bytast ut med eit namn utan tradisjon på staden dersom ikkje særlege grunnar talar for det.

Bakgrunnen for bokstav a) var å hindre urettmessig bruk av stedsnavn som falt sammen med etternavn. Tillegget etter bokstavpunktene spiller en større rolle når det gjelder vern av stedsnavn, nemlig at navn ikke skal byttes uten særlige grunner («særlege grunnar» må da gjelde helt spesielle tilfeller).

Ved lovendringen av 2015 ble formålet med loven videre presisert:

Formålet med denne lova er å ta vare på stadnamn som språklege kulturminne, gi dei ei skriftform som er praktisk, og som ikkje skyggjer for meiningsinnhaldet i namnet, og medverke til kjennskap til og aktiv bruk av namn.

Paragraf 3, andre ledd kom til å lyde:

Eit nedervd stadnamn kan berre bytast ut med eit anna namn som har tradisjon som namn på det same namneobjektet. Unntak kan gjerast dersom særlege grunnar talar for det.

Endringen fra «kan ikkje bytast ut» i 2005 til «kan berre bytast ut» i 2015 er også en svekkelse av navnevernparagrafen [siste setningen har falt ut i høringssvaret].

Den mest *uheldige* endringen i 2015, sett fra navnevernsynspunkt, er den som gir grunneieren rett til å fastsette skrivemåten av navnet på eget bruk. Slike grunneierfastsatte navneformer (språklig sett ofte danske) kan ofte tilsløre eller fortrenge praktiske/tjenlige skrivemåter med forankring i norsk rettskriving eller dialektalt baserte skrivemåter.

Argumentasjon i departementets høringsnotat

Under punktet «Kulturminneverdien til et stedsnavn» (s. 3 i høringsnotatet) fremholdes det at «Stedsnavnene er en del av vår felles kulturarv». Videre vises det til Prop. L (2014–2015) der det står at det ikke bare er «det språk-historiske innholdet i eit namn som er verneverdig, men også sjølve forma namnet har i nedervd lokal uttale». Et visst forbehold uttrykkes lenger nede: «Det må understrekes at stedsnavnloven på tross av det som er nevnt ovenfor, ikke i seg selv skal være til hinder for samfunnsutvikling og endringer i administrative inndelinger».

Dette kan tolkes som at navnevernet ikke gjelder dersom andre hensyn, for eksempel av politisk, kommersiell eller privat art, kan tillegges større betydning. Dette vil være en alvorlig begrensning av formålsparagrafen i loven.

Det vises til UNESCO-konvensjonen om immaterielle kulturminner (s. 4). Departementet vurderer det slik at Norge ut fra denne ikke er forpliktet til et bestemt nivå for vern av stedsnavn. Begrepet 'nivå' defineres ikke. Departementet omtaler selv de foreslåtte endringene som en svekkelse av navnevernet.

På den ene siden blir det vist til at navnevern er viktig, på den andre siden argumenteres det for svekking av navnevernet, ved at andre hensyn kan være viktigere. Det fremgår av notatet at dette gjelder hensynet til kommuners og fylkeskommuners selvråderett, ved at klageadgangen mot deres vedtak nå foreslås fjernet.

Under punktet «Hva er et navnevalg?» (s. 6) sies det en del bra om å lage nye navn. Når det sies at et navn som Blåbærstien kan velges selv om den fører til Sørtorpet, er det imidlertid ikke det vi tradisjonelt forstår med god stedsnavnskikk.

I kapittel 3 «Navnerett og klagerett» (s. 7) blir det vist til navnevernet i paragraf 3 i loven. Det sies her at navnevernet «etter stedsnavnloven likevel ikke [skal] være til et hinder for nydanning av navn... Det er ikke et hinder i loven for å kalle hyttegrenda noe helt annet» [: enn navnet på setergrenda som var utgangspunktet for hyttegrenda].

I departementets vurderinger under kap. 4 «Navnevern og saksbehandling» blir det argumentert for «god navneskikk». Dette aspektet skal styrkes ved at navnekonsulentene skal gis større rom i saksbehandlingen. Det er like-

vel tvilsomt om faglig god rådgiving vil være tilstrekkelig når kommunene og fylkeskommunene stilles fritt til å gjøre vedtak.

Navnekonsulentenes uttalelse:

1.

Generelt mener vi det er uheldig at kommuner og fylkeskommuner fritas for den delen av navnevernet som har vært gjeldende ved valg av navn. Spesielt kommunene er ansvarlig for valg av en stor del av lokale stedsnavn. Dersom skiftende politiske, kommersielle og stemningsbaserte føringer skal få fritt spillerom, vil bruken av mange tradisjonsrike stedsnavn stå i fare. Det er også en reell fare for at private økonomiske interesser (grunneiere, eiendomsinvestorer, utbyggingsselskap) vil få gjennomslag for sine navneønsker (ofte lansert i en tidlig utbyggingsfase) i strid med den overleverte navnebruken.

2.

De fleste kommunene har i beste fall begrenset kunnskap og kompetanse (ferdighet, erfaring) i å forvalte navnevernet i samsvar med stedsnavnloven. For vei- og gatenavn har det vært oppnevnt ad hoc-grupper, eller oppgavene har blitt lagt til tilfeldige politiske eller upolitiske konstellasjoner (for eksempel velforeninger eller historielag), ulikt fra kommune til kommune, og skiftende over tid. Bortfall av klageadgang på dette området vil svekke navnevernet.

3.

Stedsnavnloven er ingen straffelov. Det har vist seg vanskelig å sikre korrekt saksbehandling innenfor kommuner og fylkeskommuner til fastsatt tid når ingen sanksjoner kan iverksettes.

4.

Under punktene Departementets forslag (s. 10) og Departementets vurderinger (s. 11) foreslås det å «skjerpe saksbehandlingsskravene i loven» og «å pålegge navnekonsulentene å gi tilråding om navnsetting før kommunen fatter vedtak om skrivemåte av et stedsnavn».

Til dette er å bemerke at retten eller muligheten for navnekonsulentene til å gi råd om valg av navn tidligere var eksplisitt nedfelt i forskriftene til Stedsnavnloven, og at navnekonsulentene i sin praksis har benyttet denne retten i alle saker der det har vært ønskelig eller påkrevet.

Navnekonsulentene har blant annet informert om forhold som lokal navneskikk, eldre og yngre navn, feilplassering av navn, samt gamle brudd på navnetradisjon forårsaket blant annet av Postverkets og Vegvesenets navnevalg, skrivemåter og skilting.

Retten til å gi råd om navnevalg ble strøket fra forskriftene i 2017, men foreslås nå gjeninnført, denne gang som et pålegg til navnekonsulentene om å gi kommunene og fylkeskommunene råd ved navnevalg. Departementets forslag representerer således ingen ny realitet når det gjelder å gi navnefaglige råd.

Det nye er at kommunene og fylkeskommunene i praksis fritas for å følge rådene, ved at klageadgangen foreslås fjernet.

5.

I departementets forslag til endringer av stedsnavnloven, punkt 5. Avgrensning av lovrevisjonen, vurderer departementet vedtak om skrivemåten som hovedvirkemiddelet for vern av stedsnavn som kulturminner. Navnekonsulentene bestrider ikke det forhold at arbeidet med å sikre korrekte skrivemåter har vært den viktigste og mest omfattende oppgaven etter at stedsnavnloven ble satt i verk i 1991. Formålsparagrafen har imidlertid et videre siktemål:

Formålet med denne lova er å ta vare på stadnamn som språklege kulturminne, gi dei ei skriftform som er praktisk, og som ikkje skyggjer for meiningsinnhaldet i namnet, og medverke til kjennskap og til og aktiv bruk av namna.

Stedsnavntjenesten gir jevnlig råd om stedsnavn som språklige kulturminner, og om navnevalg som vil sikre kjennskap til og aktiv bruk av slike navn. Departementets forslag vil i realiteten svekke kommuners og fylkeskommuners plikt til å overholde lovens formålsparagraf i sin fulle bredde.

6.

Bruk av navnekonsulenter krever økte økonomiske ressurser til arbeidet. I februar 2017 begrenset Språkrådet, med tilvisning til sin økonomiske situasjon, antall timer (100) til bruk per konsulent, uavhengig av arbeidssituasjonen ved de ulike tjenestestedene.

Dette falt meget uheldig ut ved enkelte tjenestested, blant annet som en følge av ulik tilgang til kildemateriale, og førte også til overskridelse av tjenestens saksbehandlingstid. Mot slutten av året ble det bevilget 25 timer i tillegg per konsulent, uten at det løste situasjonen.

Vi imøteser et budsjett og en økonomistyring som reflekterer det reelle behovet for konsulenttjenester. Vi vil i denne sammenheng minne om at rådgivning for navnevalg og skrivemåter kan bli en betydelig oppgave også i forbindelse med Kartverkets forestående matrikkelarbeid, slik det har vært det i forbindelse med Kartverkets prosjekt for adressetildeling.

NORSK NAVNEVERN

Regjeringen ved KUD foreslår å endre stadnamnlova §§ 3 og 6 ved

- å gi kommuner og fylkeskommuner frihet til å fjerne vern av nedarva stedsnavn som ikke er samiske eller kvenske, og

- å kompensere forslaget med å pålegge navnekonsulentene å gi tilråding om skrivemåte, navneskikk og navnsetting.

KUD erkjenner at første forslag medfører svekkelse av vernet av «*norske*» stedsnavn i motsetning til kvenske og samiske. Vernet av kvenske og samiske har vært svakt, men regjeringen foreslår ingen styrking av gjeldende vern. Videre er det ikke slik at en svekkelse av vernet av norske stedsnavn bidrar til å styrke vernet av de kvenske og samiske. Forslaget innebærer kun at kvenske og samiske ikke skal svekkes ytterligere på linje med andre dvs norske. Det forhindrer neppe en svekkelse også av dem over tid pga at en svekkelse av forskning- og navneforvaltningen, antas også å få negative konsekvenser for alle nedarva stedsnavn.

Forslag om endring av § 6 er ment å kompensere for denne svekkelsen, men KUD skriver ikke noe om konsekvensen av forslagene ut over det. KUD redegjør derfor ikke for konsekvensen av forslaget slik det skal gjøres iht den regjeringsfastsatte Utredningsinstruksen.

Forslaget om endring av § 6 vil kreve økt kapasitet uten at det foreligger noen planer for opprusting av navnetjenesten. Det tilsier at forslaget om endring av § 6 kan synes å være uten reelt innhold. I så fall feilinformeres høringsinstansene og andre.

Dette må ses på bakgrunn av at navnetjenesten er nedbygd de senere år av Språkrådet grunnet reduserte budsjetter. Viser her til felles uttalelse fra navnekonsulentene. Navnetjenesten har derfor i dag ikke kapasitet til å behandle sakene fortløpende og det er ikke opplyst at det vil bli bevilget mer til denne tjenesten.

Den foreslåtte plikten ble også fjernet ved forskriftendring for et par år sia. Sett i lys av saken under ett så er det all grunn til å tvile på at navnetjenesten vil bli tilstrekkelig forsterket til tross for forslag om endring av § 6. Videre er det ingen plikt for kommuner og fylkeskommuner å følge uttalelser fra navnetjenesten. Da hjelper det lite å pålegge konsulentene å avgi uttalelse. Det synes heller ikke å være noen plikt til å avvente slike uttalelser.

Forskningen på stedsnavn er bygd ned på universitetene de senere år. Det kan lede til at det om noen år ikke vil være kvalifiserte personer for denne tjenesten. Heller ikke det berører KUD. Videre er arkivene fra UiO og NTNU overført til Bergen med sikte på digitalisering. Inntil så skjer vil ikke navnekonsulentene som ikke har tilhold i Bergen ha tilgang til arkiv. Det tilsier at for det første at også den forutsetningen svikter samt at det må bevilges tilstrekkelige midler for at digitaliseringen kan skje på så kort tid som mulig. Også disse forhold bes opplyst til alle høringsinstanser slik at alle kan kommentere det før beslutning tas.

Det er en mildt sagt tvilsom logikk å fjerne vernet og samtidig angi at stedsnavna er sentrale kulturminner. Enten er de kulturminner og bør gis det vern de trenger eller så bør en ta konsekvensen av at en ikke ønsker å verne dem. Vi oppfatter det slik at forslaget om å kompensere fjerning av vernet med pålegg til konsulentene for å være et grunnløst og samtidig utjenlig tiltak selv om det i enkelte saker kanskje kan forhindre tap av nedarva stedsnavn. Det sentrale er at regjeringen åpner opp for at våre nedarva stedsnavn kan fjernes.

En burde kunne forvente svært tungtveiende samfunnsmessige hensyn bak et slikt drastisk tiltak. Regjeringen presenterer ingen slike. Forslaget er derfor i beste fall unødvendig og merkverdig. Det regjeringen argumenterer med er kommunesammenslåingsprosjektet, men uten å redegjøre for at ofring av våre nedarva stedsnavn er nødvendig eller sannsynlig for å realisere dette prosjektet. Forslaget står derfor uten reell begrunnelse.

Regjeringen har ikke redegjort for konsekvensene som vil være tap av mange av våre eldste immaterielle kulturminner og av en sentral del av norsk kultur. Regjeringen foreslår å opprettholde regulering av stedsnavnas

skrivemåte. Etter vårt syn gir det liten mening når en samtidig åpner opp for å fjerne våre eldste nedarva stedsnavn.

Materielle kulturminner vernes både av kulturminneloven og av straffeloven. Regjeringen begrunner ikke hvorfor den foreslår enda større skjevhet mht vern av materielle ift immaterielle kulturminner. Ved tap av nedarva stedsnavn går også kunnskap om de materielle kulturminner tapt. Vi har vært i kontakt med Riksantikvaren og de bekrefter det. Er det på tide også å fjerne vern av helleristninger, gamle bosettinger og graver/gravhauger og våre eldste kirker? Taperne er de unge og våre etterfølgere. Ønsker vi at de skal leve uten forståelse for vår egen kultur? Det er godt mulig at framtidig kunnskapsløshet vil medføre at ingen vil huske hva regjeringen foretok seg. I motsatt fall vil ettertiden neppe være nådig mot regjeringene Solberg.

Regjeringen ytrer håp om at kommunene ikke vil benytte sin nye myndighet til å fjerne nedarva stedsnavn. Hvorfor skal de da gis slik myndighet? Det er mildt sagt et merkverdig forsøk på å begrunne forslaget og viser med all tydelighet hvor useriøst det er. Med endret befolkning med innflyttere og innvandrere så vil det ligge til rette for navneendringer. I tillegg vil sikkert kommersielle interesser se muligheter. Det kan bli underholdende på en nedslående måte.

Dessuten er det ikke redegjort for hvorfor kommunene ikke vil bruke den myndigheten staten planlegger å gi dem. Forslaget må tvert om ses på som en oppfordring til å benytte myndigheten til å fjerne nedarva stedsnavn som er våre eldste immaterielle kulturminner. Det vil være statlig autorisert kulturvandalisme av verste sort. Så langt er saken kun politikk av verste sort i form av hestehandel for å oppnå kortsiktige gevinster uten blick for de langsiktige skadelige konsekvensene.

Kart og kartopplysninger har tidligere vært rimelig stabile med relativt få navneendringer. Det har medført at både eldre kart og bøker m.v. i liten grad har vist feil pga navneendringer, jf vegboka fra Norges Automobilforbund (NAF). Navneendringer vil medføre svekket kvalitet på eldre bøker samt problemer med å produsere nye – det siste gjelder også om vegboka e.a. produseres digitalt.

Med digitalisering vil det rent teknisk være enklere å oppdatere ulike lagringsmedia herunder ulike typer kart og nettsted som baserer seg på kart slik som bl.a. Google-kart, Yr, GPS-er osv. Problemet er at slik oppdatering ofte ikke skjer. Søk på navnet Hunn på Google-kart illustrerer dette ved at det kun viser stedene Hunn i Gjøvik og i tidligere Borge kommune (nå –

Fredrikstad). Det er ingen treff for Overhalla. Dette til tross for at det er over 2,5 år siden klagenemnda fattet sitt vedtak og kartverket førte Hunn i Overhalla inn i Sentralt stedsnavnregister (SSR). Stedet er fortsatt navngitt i Google-kart med bygdas navn som er Skage. Det er all grunn til å anta at Google ikke kommer til å foreta endringer med den konsekvens at disse kartene gradvis blir mer feilaktige med nye navnevedtak. Det er nærliggende å anta at det samme kan være tilfelle også for andre digitale kart.

Det er godt mulig at flere av nødetatene rundt om i landet benytter Google-kart eller ikke oppdaterte GPS-er med de følger det kan få. I tillegg kommer vegtransport og vareleveranser osv. Saken handler derfor slett ikke bare om kulturminner.

Det er en alvorlig svakhet ved forslaget at slike i verste fall svært alvorlige konsekvenser ikke er vurdert av regjeringen. I tillegg kommer økonomisk tap for næringsliv og samfunn. Vi har vansker for å tro at KUD er ukjent med disse forhold. Likevel er slike konsekvenser ikke vurdert.

Forslaget legger opp til at vedtak ikke skal kunne påklages. Det er en ytterligere innskrenking av klageretten og medfører større avvik fra forvaltningsloven og prinsippet om at enkeltvedtak skal kunne påklages. Forslaget er derfor også i strid med noen av de mest sentrale forvaltnings-prinsipper som vi har.

Regjeringen legger derimot opp til nye omkamper, jf gjenåpning av tidligere saker. Det er også en invitasjon og oppfordring til kommunene om å foreta navneendringer. Etter vårt syn kan det være rettslige problemer også her. I så fall kan det bli mange og lange omkamper herunder i domstolene. Slike prosesser er tids- og ressurskrevende. Det er også mulig at det kan ligge til rette for klage til overnasjonale organer.

De negative konsekvensene vil øke med tiden og antall vedtak. Regjeringen har ikke vurdert de langsiktige konsekvensene. Hva ville norske myndigheter sagt om andre land begynte å fjerne nedarva navn som vi alle er godt kjent med f.eks. navn på elver og fjell osv. Ville det vært i samsvar med traktater osv.?

I tillegg til at forslaget ikke har noen seriøs begrunnelse så er høringsnotatet også svakt. Grunnen til det synes åpenbar og det er at en startet med konklusjonen, jf statsråd Jan Tore Sanner sitt svar i Stortinget. Notatet forsøker å pynte på realitetene, men lykkes ikke. Det kan bl.a. se ut til at lovforslaget er i strid med grunnloven § 98 forbyr «... *usakleg eller mishøveleg forskjellsbehandling.*» Framtidige vedtak om å fjerne nedarva

stedsnavn kan dessuten være i strid med likestillings- og diskrimineringsloven.

KUD skriver at departementet legger til grunn at forslagene til lovendringer er innenfor rammene som følger av UNESCO-konvensjonen om vern av immateriell kulturarv. Det er mulig at det er korrekt ut fra en streng juridisk fortolkning av konvensjonen, men det synes ikke å være i samsvar med konvensjonens intensjon som er «.. å skape en bedre balanse» mellom vern av materielle og immaterielle kulturminner, se nedenfor. Regjeringens forslag går motsatt veg og det tilsier at forslaget undergraver UNESCO-konvensjonen. Det er derfor nærliggende å anta at forslaget er i strid med konvensjonen. Uansett er det ikke tilstrekkelig å skrive at «... *departementet legger til grunn ...*». Det er ingen begrunnelse og langt mindre et bevis for at det faktisk forholder seg slik KUD skriver. I tillegg er det flere traktater og konvensjoner som kan komme til anvendelse.

Norge ble i 2017 medlem av UNESCOs verdensarvkomité. Også det legger plikter på norske myndigheter handlemåte mht vern av kulturminner. Heller ikke det er vurdert av KUD.

Ødeleggelse eller fjerning av materielle kulturminner straffes med fengsel i inntil 6 år og for særlig grovt skadeverk med inntil 15 år. Fjerning av våre eldste immaterielle kulturminner som våre nedarva stedsnavn er, og som Overhalla kommune gjorde, er etter regjeringens forslag snarere premiært. Det er et godt stykke til vern på lik linje som Sandvik-utvalget uttrykte det samt UNESCOs uttrykte ønske om bedre balanse i vern av materielle og immaterielle kulturminner.

Ødeleggelse av kulturminner i nyere tid her til lands ble utført ved flere kirkebranner. De ansvarlige ble straffet med til dels lange fengselsstraffer. Nevner dette som en kontrast til premieringen av Overhalla kommune for deres brudd på vedtak, stadnamnlova og kritisk uttalelse fra SOM.

Historien er ellers rik på erobrere som har utslettet kulturer og/eller erstattet stedsnavna med sine egne. Kulturvandalisme er ikke bare noe som hører fortiden til. Sentrale aktører i senere tid når det gjelder fjerning av kultur og kulturminner i nyere tid er kirkebrennerne her til lands og Røde Khmer i Kampuchea, Taliban i Afghanistan og IS/ISIS i Syria. Regjeringens forslag peker i samme retning. Kanskje det kan få regjeringen til å tenke seg om og å få andre til å forstå hva regjeringen foreslår. Vi må innrømme at vi ikke er optimistiske og vi ser det slik at dette er en meget trist sak for stedsnavna, våre kulturminner, norsk kultur og for det norske folk.

MUNNLEG HØYRING OM NYE KOMMUNENAMN

PROSESSEN

Med nokså kort frist vart det lyst ut til opa høyring i regi av kommunal- og forvaltningskomiteen i Stortinget om namn på dei nye fylkeseiningane. Høyringa vart halden 24. april 2018. Til saman seks organisasjonar deltok, fire målpolitiske, ein namnefagleg og ein fylkeskommune. Ein kan undra seg over kvifor fylkeskommunane var så svakt representerte. Saka skal opp i Stortinget til førebels handsaming 6. juni 2018. Representantane for alle organisasjonane gjekk imot dei namna som var føreslegne lokalt. Rogaland fylkeskommune hadde sterke motførestellingar mot *Vestland*. Dei andre innlegga gjekk imot både dette namnet og *Innlandet* og *Viken* og etterlyste ei breiare høyring i samsvar med reglane for ein slik lovprosess. Nedanfor gjev *Nytt om namn* att innlegget til Fredrik Hope (Norsk Målungdom). Det kan seiast å vera representativt for dei fleste deltakarane i høyringa. Synspunkta til Norsk namnelag er samla i leiaren fyrst i dette nummeret av *Nytt om namn*.

Red.

KRAV TIL NYE FYLKESNAMN

I lovframlegget Prop. 65 L (2017-2018) føreslår Kommunal- og moderniseringsdepartementet fylkesnamna «Vestland», «Innlandet» og «Viken». Norsk Målungdom meiner desse namna ikkje er gode nok.

1. Om namna «Vestland», «Innlandet» og «Viken»

Namn er viktige for identiteten, og namna på dei nye fylka skal vonleg vare i generasjonar. Norsk Målungdom meiner at ein må stille strenge krav til nye fylkesnamn, og foreslår desse krava:

Dei må ha rot i norsk namneskikk

Dei må fylgje reglane for namnebygging i norsk

Namna bør fungere på både nynorsk og bokmål, og ha rot i dialektene i området.

Dei bør vere variantar av eksisterande namn heller enn nye konstruksjonar.

Språkrådet peikar på hovudprinsippet i stadnamnlova når fylkesnamna skal endrast. Hovudprinsippet heiter at målet er «å ta vare på stadnamn som språklege kulturminne». Det er viktig å ha eit hundreårsperspektiv i denne saka. Fylkesnamna vi kjenner i dag, har vore uendra i hundre år og har røter fleire hundreår tilbake. I motsetjing til dei fleste framlegga til nye fylkesnamn, lever ikkje namna «Vestland», «Innlandet» og «Viken» opp til desse krava og prinsippa.

«Vestlandet» er i vanleg bruk som fellesnamn for fire fylke, og namnet «Vestland» på berre to av fylka vil skape ei uheldig dobbeltyding. Å velje «Vestland» som namn vil gjere det naudsynt med ei ekstra presisering kvar gong namnet blir brukt. Me meiner eit av dei historiske namna «Björgvin» (eller «Gula») er betre.

«Innlandet» har vanlegvis tydinga «den indre delen av eit område». Namnet passar soleis dårleg som namn på eit bestemt fylke. «Opplanda» er eit betre framlegg, og Språkrådet ser det som det beste framlegget. Då Stortinget endra fylkesnamna sist, i 1918, var det eit framlegg at Hedmark skulle heite Aust-Uppland medan dagens Oppland skulle heite Vest-Uppland. Variantar av «Opplanda» har lange tradisjonar som namn på området det nye fylket skal dekke.

«Viken» eit dårleg alternativ av mange grunnar: det fungerer ikkje på nynorsk, det heng ikkje saman med dialektene i området, og oppfattinga av at forma «Viken» er gammalt er feil. På alle dialektar i Oslofjordområdet er «Vika» den rette forma og *-en*-endinga heng ikkje saman med dialektene i områda. Dessutan er fleire nynorskkommunar i det nye fylket, og mange av innbyggjarane er nynorskbrukarar. Difor er det viktig at det nye fylkesnamnet fungerer på nynorsk. Det gjer ikkje «Viken». Fylket bør soleis heite «Vika».

Oppsummert so tilrår Norsk Målungdom at dei nye fylka skal heite:

Björgvin (ev. Gula) (Sogn og Fjordane og Hordaland)

Opplanda (Hedmark og Oppland)

Vika (Buskerud, Akershus og Østfold)

Vi understrekar likevel at i innspela frå Språkrådet finst det andre alternativ, som òg er langt betre enn «Vestland», «Innlandet» og «Viken».

2. Prosessen fram mot framlegget frå regjeringa

Norsk Målungdom meiner det er djupt problematisk at departementet har sett heilt vekk frå innspela frå Språkrådet, og andre språkfaglege miljø når det gjeld desse tre namna. Det er uhøyrtd at departementet har late tilfeldige kompromiss ute i fylka avgjere kva fylka har vorte heitande, og at saka ikkje vart sendt ut på høyring.

I 1918 endra staten fylkesnamna sist. Då hadde ein eit omfattande språkfagleg førearbeid, hadde saka ute på høyring hadde ein grundig politisk prosess. Denne gongen har departementet hasta saka igjennom, og ikkje teke med Språkrådet og språkforsakarar i prosessen før mange namn var avtalte ute i fylka. Denne prosessen har vore slett arbeid, og kan leggje grunnlag for omkampar om nokre av namna.

3. Om dei samiske og kvenske namna

Det er særst gledeleg at Trøndelag får samisk namn, og at Troms og Finnmark får samisk og kvensk namn. Dette er viktig for å auke medvitte om at området staten Noreg er tufta på er og har alltid vore fleirspråkleg.

Fredrik Hope
fredrik.hope@nynorsk.no

NORMERING OG BRUK AV NAMN

NYE KOMMUNAR OG NAMN

Språkrådet har gitt råd om namnevalet i dei nye kommunane på ulike måtar. Det har stått om namngiving i rettleiinga frå Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD), med oppmoding om å ta kontakt med Språkrådet. Ein del kommunar og medium har difor spurt Språkrådet til råd i løpet av samanslåingsprosessen. Det er òg sendt ut rundskriv om at alle kommunar som anten vel eit namn som ikkje er (eller var før 2017) i bruk som kommunenamn, eller som ikkje er blitt samde om nytt namn, skal

rådføra seg med Språkrådet. Der kommunane ikkje gjorde dette, bad KMD sjølv Språkrådet om fråsegn. I arbeidet med desse fråsegnene har konsulentane i dei regionale stadnamntenestene vore spurde til råds.

Daniel Ims
daniel.ims.sprakradet.no

	Samanslåing	Nytt namn	Forskrift	Ny kommune frå:	Råd om namnevalet
1	Sandefjord, Andebu og Stokke	Sandefjord kommune	Vedtak (Lovdata)	01.01.2017	
2	Larvik og Lardal	Larvik kommune	Vedtak (Lovdata)	01.01.2018	
3	Sande og Holmestrand (Hof og Holmestrand frå 01.01.2018)	Holmestrand kommune	Forskrift (Lovdata)	01.01.2020	Holmestrand ønskte <i>Holmestrand</i> , Sande ønskte <i>Nord-Jarlsberg</i> . Språkrådet tilrådde <i>Holmestrand</i> eller tidlegare skipreidenamn <i>Anger</i> og frårådde <i>Nord-Jarlsberg</i> .
4	Tjøme og Nøtterøy	Færder kommune	Forskrift (Lovdata)	01.01.2018	Språkrådet tilrådde sterkt <i>Nøtterøy</i> , men avviste ikkje <i>Færder</i> .
5	Rissa og Leksvik	Indre Fosen kommune	Forskrift (Lovdata)	01.01.2018	Tilrådd av Språkrådet.
6	Moss og Rygge	Moss kommune	Forskrift (Lovdata)	01.01.2020	
7	Askim, Eidsberg, Hobøl, Spydeberg og Trøgstad	Indre Østfold kommune	Forskrift (Lovdata)	01.01.2020	To kommunar ønskte <i>Askim</i> , tre ønskte <i>Smaalenene</i> . To hadde <i>Indre Østfold</i> som andreval. Språkrådet tilrådde <i>Askim</i> , avviste <i>Småalenene</i> og meinte <i>Indre Østfold</i> òg kunne brukast.
8	Aurskog-Høland og Rømskog	Aurskog-Høland kommune	Forskrift (Lovdata)	01.01.2020	Språkrådet tilrådde <i>Aurskog-Høland</i> , men meinte òg at

					<i>Høland, Aurskog, Setten eller Skauer</i> kunne forsvarast.
9	Oppegård og Ski	Nordre Follo kommune	Forskrift (Lovdata)	01.01.2020	Språkrådet meinte <i>Nordre Follo</i> kunne brukast, og at <i>Indre Follo</i> eller <i>Ski</i> var vel så gode kandidatar.
10	Skedsmo, Fet og Sørum	Lillestrøm kommune	Forskrift (Lovdata)	01.01.2020	Usemje om <i>Lillestrøm</i> eller <i>Søndre Romerike</i> . Språkrådet tilrådde <i>Lillestrøm</i> .
11	Asker, Hurum og Røyken	Asker kommune	Forskrift (Lovdata)	01.01.2020	
12	Drammen, Nedre Eiker og Svelvik	Drammen kommune	Forskrift (Lovdata)	01.01.2020	
13	Re og Tønsberg	Tønsberg kommune	Forskrift (Lovdata)	01.01.2020	
14	Bø og Sauherad	Midt-Telemark kommune	Forskrift (Lovdata)	01.01.2020	Språkrådet tilrådde <i>Bøherad</i> , men meinte <i>Midt-Telemark</i> var eit mogleg namn.
15	Audnedal og Lyngdal	Lyngdal kommune	Forskrift (Lovdata)	01.01.2020	
16	Kristiansand, Songdalen og Søgne	Kristiansand kommune	Forskrift (Lovdata)	01.01.2020	
17	Lindesnes, Mandal, Marnardal	Lindesnes kommune	Forskrift (Lovdata)	01.01.2020	
18	Finnøy, Rennesøy og Stavanger	Stavanger kommune	Forskrift (Lovdata)	01.01.2020	
19	Forsand og Sandnes			01.01.2020	
20	Fjell, Sund og Øygarden	Øygarden kommune	Forskrift (Lovdata)	01.01.2020	
21	Radøy, Lindås og Meland	Alver kommune	Forskrift (Lovdata)	01.01.2020	Språkrådet meinte at alternativa <i>Alver</i> , <i>Knarvik</i> , <i>Radfjorden</i> og <i>Kverna fjorden</i> var moglege namn, men tilrådde <i>Alversund</i> .

22	Fusa og Os	Bjørnafjorden kommune	Forskrift (Lovdata)	01.01.2020	Tilrådd av Språkrådet.
23	Jondal kommune, Odda kommune og Ullensvang	Ullensvang kommune	Forskrift (Lovdata)	01.01.2020	
24	Granvin herad og Voss	Voss herad	Forskrift (Lovdata)	01.01.2020	
25	Førde, Naustdal, Gaular og Jølster	Sunnfjord kommune	Forskrift (Lovdata)	01.01.2020	Språkrådet tilrådde <i>Indre Sunnfjord</i> eller <i>Førde</i> og avviste <i>Sunnfjord</i> .
26	Flora og Vågsøy	Kinn kommune	Forskrift (Lovdata)	01.01.2020	Tilrådd av Språkrådet.
27	Eid og Selje	Stad kommune	Forskrift (Lovdata)	01.01.2020	Språkrådet meinte <i>Stad</i> kunne brukast.
28	Balestrand, Leikanger og Sogndal	Sogndal kommune	Forskrift (Lovdata)	01.01.2020	
29	Hornindal og Volda	Volda kommune	Forskrift (Lovdata)	01.01.2020	
30	Ålesund, Haram, Sandøy, Skodje og Ørskog	Ålesund kommune	Forskrift (Lovdata)	01.01.2020	
31	Norddal og Stordal	Fjord kommune	Forskrift (Lovdata)	01.01.2020	Avvist av Språkrådet. Som alternativ tilrådde vi <i>Stordal</i> eller <i>Dale</i> (gammalt skipreidenamn)
32	Eide og Fræna	Hustadvika kommune	Forskrift (Lovdata)	01.01.2020	Tilrådd av Språkrådet.
33	Midsund, Molde og Nesset	Molde kommune	Forskrift (Lovdata)	01.01.2020	
34	Hemne, Halså og Snillfjord (del)	Heim kommune		01.01.2020	Språkrådet tilrådde <i>Hemne</i> , men meinte òg at <i>Heim</i> kunne brukast.
35	Hitra og Snillfjord (del)	Hitra kommune		01.01.2020	
36	Orkdal, Agdenes, Snillfjord (del) og Meldal	Orkland kommune		01.01.2020	Tilrådd av Språkrådet.
37	Klæbu og Trondheim	Trondheim kommune	Forskrift (Lovdata)	01.01.2020	

38	Bjugn og Ørland	Ørland kommune	Forskrift (Lovdata)	01.01.2020	
39	Roan og Åfjord	Åfjord kommune	Forskrift (Lovdata)	01.01.2020	Roan ønske <i>Bjørnør</i> , Åfjord ønske <i>Åfjord</i> . Språkrådet tilrådte <i>Åfjord</i> .
40	Steinkjer og Verran	Steinkjer kommune	Forskrift (Lovdata)	01.01.2020	
41	Namdalseid, Namsos og Fosnes	Namsos kommune	Forskrift (Lovdata)	01.01.2020	
42	Vikna og Nærøy			01.01.2020	Språkrådet tilrådte <i>Nærøysundet</i> og meinte at alternativa <i>Folda</i> og <i>Nærøy</i> òg kan brukast.
43	Narvik, Ballangen og Tysfjord (deles)			01.01.2020	
44	Hamarøy og Tysfjord (deles)			01.01.2020	
45	Skånland og Tjeldsund	Tjeldsund kommune	Forskrift (Lovdata)	01.01.2020	
46	Berg, Lenvik, Torsken og Tranøy	Senja kommune	Forskrift (Lovdata)	01.01.2020	Tilrådd av Språkrådet.
47	Hammerfest og Kvalsund	Hammerfest kommune	Forskrift (Lovdata)	01.01.2020	

NAVN PÅ NY STORKOMMUNE I ØSTFOLD

Sammenslåing av Askim, Eidberg, Hobøl, Spydeberg og Trøgstad

Innstilling frå Språkrådet

Språkrådet viser til brev fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet 29. september 2017 med ønske om uttalelse til navn på den nye kommunen når Trøgstad, Eidsberg, Spydeberg, Hobøl og Askim slås sammen. Kommunene har ikke vært i kontakt med Språkrådet om navnespørsmålet tidligere, men vi har vurdert både navnekandidatene fra kommunene og andre mulige alternativer i samråd med statens navnekonsulenter for Østlandet og Agderfylkene. Kommunene sjøl er ikke enige om navnevalget; to av kommunene

har vedtatt at de ønsker *Askim* som navn, mens de tre andre har *Smålenene* (*Smaalenene*) som sitt vedtatte førstevalg. To av de sistnevnte har *Indre Østfold* som andrevalg.

Vi legger stednavnslovens prinsipp om å «ta vare på stadnamn som språklege kulturminne» (§ 1) til grunn også ved navnsetting av kommuner, og dette betyr i praksis at det bør velges blant eksisterende stedsnavn. Tidligere navn må også kunne vurderes i denne sammenhengen.

Vi vil tilrå *Askim* som den beste kandidaten til navn på den nye stor-kommunen. *Indre Østfold* må også kunne godtas, mens *Smålenene* etter vår vurdering ikke er et godt valg. Nedenfor følger en nærmere vurdering av ulike alternativer.

Vurdering av alternativer etter grupper

1.

Dagens kommunenavn: Askim, Eidsberg, Hobøl, Spydeberg og Trøgstad
Som det kommer fram av vedlegget, er alle de nåværende kommunenavna gamle gårdsnavn som går tilbake til middelalderen og tidligere. Språklig sett ville alle disse kunne forsvare en posisjon som felles navn for den nye kommunen.

Av dagens kommunenavn er det bare *Askim* som er foreslått som nytt felles navn. Askim har bystatus og er den mest folkerike kommunen av de fem som skal slås sammen. Denne kommunen ligger også sentralt i det aktuelle området. Både ved tidligere kommunesammenslåinger og ved sammenslåingene i den pågående reformen er det vanlig å bruke navn på de største byene og tettstedene som navn på de nye kommunene. Når det gjelder denne sammenslåinga, bør det likevel bemerkes at også Mysen i Eidsberg har bystatus. (*Mysen* er også et gammelt navn, av *mose* og *vin* 'engslette').

Sjøl om Askim er den mest folkerike kommunen, utgjør dagens innbyggertall under halvparten av det som blir tallet i den nye kommunen.

2.

Områdenavn: tidligere bygdenavn, Smålenene og Indre Østfold

I vedlegget har vi kort nevnt utstrekninga for de tidligere bygdenavna *Morsardal*, *Vimar*, *Frøylandir*, *Eid* og *Heggin*. Prinsipielt kunne like gjerne ett av disse gamle navna dras inn som felles navn på linje med eksisterende kommunenavn. Men dette er neppe en aktuell løsning når ingen av de aktuelle navna har dekt vesentlige deler av det aktuelle området.

Tre av de aktuelle kommunene har ønsket *Smålenene* (*Smaalenene*) som navn, og to av disse har dessuten *Indre Østfold* som andrevalg.

Det gamle amtsnavnet *Smålenene* var i bruk til 1919, da fylkesbetegnelsen og navnet *Østfold* ble innført. På snl.no er *Fredrikstad Amt med Smaalenene* omtalt slik: «eldre navn på Østfold fylke, brukt fra den første amtsinndelingen ble fastsatt 1671. Amtet omfattet da ikke Heggen og Frøland, det vil si dagens kommuner Askim, Eidsberg og Trøgstad. Disse ble innlemmet 1768.»

Tre av de aktuelle kommunene for sammenslåinga var altså ikke en del av *Smålenene* helt fra begynnelsen av, men hadde allerede vært det en god stund da *Smålenene* ble til *Østfold*. Det vil likevel være historisk uheldig å ta i bruk det gamle amtsnavnet bare om de fem sammenslåingskommunene når den klart største delen av Østfold (historisk *Smålenene*) ikke er en del av sammenslåinga. Skrivemåten *aa* for *å* er i strid med norsk rettskriving og kan ikke brukes. *Å* tok gradvis over for *aa* rundt inngangen til 1900-tallet og var obligatorisk fra 1917.

Indre Østfold er et distrikt som i dag omfatter ti kommuner. I tillegg til de fem aktuelle sammenslåingskommunene er det snakk om Rømskog, Marker, Aremark, Rakkestad og Skiptvet. Rømskog skal slås sammen med Aurskog og Høland i dagens Akershus.

Det vil altså være et knapt flertall av kommunene i Indre Østfold (fem av ni) som blir med i den nye kommunen. I folketall utgjør de fem kommunene en større del av Indre Østfold, i flatemål en mindre. Selv om Indre Østfold og Ytre Østfold er relativt nye navn, er det ikke en ideell løsning å bruke dem på vesentlig mindre enheter. Det vil få virkninger også for andre kommuner i Indre Østfold. Språklig sett er likevel *Indre Østfold* et akseptabelt navn. *Østfold* er dannet til det gamle navnet på Oslofjorden utenfor Drøbak, *Fold*, og står i motsetning til *Vestfold*.

Konklusjon

Språklig sett er de aller fleste navna som er nevnt i dette brevet, mulige kandidater, bortsett fra *Smålenene*. Det ligger ikke til rette for et helt ideelt og åpenbart navnevalg, men *Askim* peker seg ut det beste alternativet. *Indre Østfold* kan også brukes, men vil få følger for hva som ellers forstås med dette navnet.

Daniel Ims, Åse Wetås

PRESSEMELDING 17.10.2017 (UTDRAG)

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har bestemt at Indre Østfold blir navnet på den nye kommunen som vil bestå av Trøgstad, Eidsberg, Hobøl, Askim og Spydeberg. – Det har vært viktig for meg å finne den mest samlende løsningen, sier kommunal- og moderniseringsminister Jan Tore Sanner.

STATUS FOR VEGADRESSER

De siste årene har kommunene i Norge sett viktigheten av å innføre vegadresser, ikke bare på boliger - men også på fritidsboliger i fjellet, ved sjøen og på øyer. De fleste steder vi oppholder oss har nå en vegadresse. Vegadresser er viktig for deg og meg: En adresse gjør det enklere å finne frem – for oss alle.

Landets kommuner fortsetter den fine fremdriften i adressearbeidet. Ytterligere 75.000 nordmenn har fått vegadresse på boligen sin i løpet av 2017, se vegadresse-status i kommunene i sorterbar tabell.

En oversikt 3. januar i år viser følgende:

- 70 kommuner har full dekning av vegadresser
- 218 kommuner nærmer seg full dekning (mellom 90 og 99,9% vegadresser)
- 91,97% vegadresser i landet
- 6 kommuner heilt uten vegadresse
- 3,52% av boligene mangler vegadresse
- 23,97% av hyttene mangler vegadresse
- 96 175 personer mangler vegadresse på boligen sin

Kartverket følger nøye med på utviklingen i adressearbeidet. Nettsidene våre blir oppdatert med nye statusoversikter hvert tertial. (3 ganger i året).

Status vegadresser i fylkene

Nedenfor ser du en oversikt for vegadresser og matrikkeladresser i hvert fylke pr. 3. januar i 2018.

På Kartverkets side kan man klikke for å se diagram med landsoversikt.

Fylke	Adresser totalt	Veg-adresser	I prosent	Matrikkel-adresser	I prosent
Total	2 436 641	2 240 960	91,97 %	195 681	8,03 %
01 ØSTFOLD	135 716	133 336	98,25 %	2 380	1,75 %
02 AKERSHUS	213 316	211 426	99,11 %	1 890	0,89 %
03 OSLO	99 454	99 284	99,83 %	170	0,17 %
04 HEDMARK	137 434	129 735	94,40 %	7 699	5,60 %
05 OPPLAND	156 166	148 821	95,30 %	7 345	4,70 %
06 BUSKERUD	163 907	141 199	86,15 %	22 708	13,85 %
07 VESTFOLD	111 344	110 746	99,46 %	598	0,54 %
08 TELEMARK	111 858	106 348	95,07 %	5 510	4,93 %
09 AUST-AGDER	74 900	69 485	92,77 %	5 415	7,23 %
10 VEST-AGDER	97 311	88 592	91,04 %	8 719	8,96 %
11 ROGALAND	194 489	187 150	96,23 %	7 339	3,77 %
12 HORDALAND	217 667	209 158	96,09 %	8 509	3,91 %
14 SOGN OG FJORDANE	66 531	40 421	60,76 %	26 110	39,24 %
15 MØRE OG ROMSDAL	135 207	118 432	87,59 %	16 775	12,41 %
18 NORDLAND	149 946	121 063	80,74 %	28 883	19,26 %
19 TROMS	88 986	79 473	89,31 %	9 513	10,69 %
20 FINNMARK	50 580	36 401	71,97 %	14 179	28,03 %
50 TRØNDELAG	231 829	209 890	90,54 %	21 939	9,46 %

Status vegadresser for hele landet

Kartverket har i mange år jobbet for at flere skal få vegadresser. Etter hvert er matrikeladresser byttet ut med vegadresser i kommune etter kommune.

Oversikten under viser vegadressestatus for hele landet fra 2006 og fram til i dag.

Dato	Adresser totalt	Matrikel-adresse	Vegadresse	Prosent veg-adresser	Kommuner med kun matrikel-adresser
03.01.2018	2 436 641	195 681	2 240 960	97,97	6
01.01.2017	2 411 860	265 154	2 146 706	89,01	18
04.01.2016	2 385 931	343 877	2 042 054	85,59	33
01.01.2015	2 360 193	442 974	1 917 219	81,23	44
06.01.2014	2 335 523	537 584	1 797 939	76,98	68
03.01.2013	2 310 443	605 946	1 704 497	73,77	75
02.01.2012	2 286 693	655 397	1 631 296	71,34	82
07.01.2011	2 278 282	716 111	1 562 171	68,57	85
15.03.2010	2 261 757	750 493	1 511 264	66,82	94
13.03.2009	2 235 958	778 645	1 457 313	65,18	99
08.01.2007	2 185 452	812 333	1 373 119	62,83	107
09.01.2006	2 169 453	826 398	1 343 055	61,91	115

Tallene viser alle adresser, unntatt de som er knyttet til utgåtte bygg. Det betyr at bygninger som er revet, brent eller utgått på annen måte, ikke er med i oversikten.

Vegadresser per postnummer

Bring har laget et tabellverktøy som viser hvor mange vegadresser det er pr. postnummer. Virksomheter kan for eksempel benytte dette for å kontrollere hvor godt adresseregisteret deres er.

Se [vegadresser per postnummer på nettsiden til Bring](#).

Mer om vegadresser

- [Vegadresseprosjektet til Kartverket](#)
- [Meld frå om ny postadresse hos Posten \(ekstern lenke\)](#)

NYTT FRÅ FAGMILJØET

SPRÅKSAMLINGANE

Språksamlingane 1: Rapport fra en nyansat

Den 1. november 2017 gik jeg hen og blev nordmand – ja, og dog ikke helt. Men jeg gik hen og tog et af mine største skridt i mange år. Efter at have arbejdet i København som navneforsker i henved 20 år, samlede jeg mit habengut og rejste til Bergen for at tiltræde stillingen som faglig leder af Språksamlingane ved Universitetsbiblioteket. Skulle jeg prøve noget nyt, så var det nu det skulle ske. Og for mig var springet ikke så stort igen. Mit onomastiske udgangspunkt var stednavneelementet *bólstaðr*, og mine studier havde ofte haft en vinkling mod norske vikingetidsnavne.

Nuvel, Språksamlingane er ikke bare stednavne, de er i lige så høj grad også omfattende samlinger – fysiske såvel som digitale – med talemål, leksikografi og norrønt sprog. Språksamlingane blev i 2016 overført fra Universitetet i Oslo til Universitetet i Bergen. 16 semitrailere med de fysiske arkiver tog turen over fjeldene fra Oslo til Bergen og terrabyte efter terrabyte med data blev overført til UiBs servere. I året inden jeg kom til som leder, var fokus på at få indplaceret samlingerne i UiBs struktur. Rune Kyrkjebø trådte til som konstitueret leder og gjorde, sammen med strategisk leder, Johan Myking, et enormt job med at få etableret grundstrukturen for Språksamlingane, fastlagt den administrative struktur og få etableret den digitale infrastruktur og indplaceret de fysiske arkiver – et job der ikke blev mindre kompliceret af mangel på midlertidig opmagasineringsplads til registrering og ompakning.

Da jeg troppede op på arbejde 1. november, var fundamentet på mange måder allerede lagt. For mig var det nu tid til at sætte mig ind i universitetes strukturer og i hvordan Språksamlingane er placeret i dem – og ikke mindst – etablere planer for samlingernes udvikling. Språksamlingane har et årligt budget på 6 millioner kroner. Den faste stab tæller mig, den faglige leder, ordbogredaktør Terje Svardal, og to IT-folk, Eirik og Niels. Derudover er en arkivar for perioden 2018–19 og en digital arkivar i 60 %-stilling under

ansættelse. Lønoms-kostningerne spiser det meste af det årlige budget, men der er også lidt midler til samlingsudvikling, mest i form af forprojekter. De digitale samlinger har alle et stort teknologisk underskud, da de i hovedsagen er digitaliseret og udviklet ca. 1995–2005 med meget lidt opdatering siden da. Datateknologierne har udviklet sig kraftigt, og mulighederne for integrering, samlingerne imellem og med eksterne samlinger, er kraftigt forbedret.

Min ambition er at få skabt en bedre sammenhæng i Språksamlingane gennem en stor grad af dataintegration. Tommelfingerreglen er at ingen af samlingsdelene skal ses og bruges i isolation – de skal kunne 'tale sammen' med andre dele i Språksamlingane og interagere digitale ressourcer uden for samlingerne. Men dette kommer ikke til at ske uden en grundig modernisering og opdatering af Språksamlinganes data og især datastrukturerne. Vi er allerede godt på vej på nogle områder. Med finansloven 2018 fik Språksamlingane bevilling til at opdatere netordbøgerne Nynorskordboka og Bokmålsordboka over de næste 5 ½ år under projektnavnet *Revisjonsprosjektet*. Udover at være en datarevision, vil der også blive udført en opdatering og opgradering af datastrukturen. I tillæg til dette projekt er en ansøgning om et tiårigt projekt for Norsk Ordbok under behandling, og et landsdækkende forskningsinfrastrukturprojekt for stednavne er under udvikling.

Nej, ledige stunder er ikke noget jeg har set meget af her i de første måneder.

Språksamlingane, del 2: Navnesamlingerne i Bergen

I forbindelse med overføringen af Språksamlingane fra UiO til UiB, lagde Stortinget vægt på at fokus skulle være på leksikografi og stednavne. Der er en naturlig grund til dette, statens sprogpolitik nødvendiggør behovet for opdaterede og korrekte ordbøger og tilgang til stednavnemateriale i forbindelse med forvaltningen af *lov om stadnamn*. Det betyder at Stortinget har lagt en føring på Språksamlingane at prioritere de leksikografiske og onomastiske samlinger.

Så derfor har fokus været på at få Revisjonsprosjektet kørt i gang og få tilrettelagt for en kommende opgradering af stednavnesamlingerne – som i virkeligheden er mere nødlidende end ordbøgerne.

Der har siden udgangen af sidste år været arbejdet ad to spor, dels med at få samlet stednavneaktører i et forskningsinfrastrukturkonsortium og dels

med at få påbegyndt et opgrageringsforprojekt for stednavnesamlingerne. Forprojektet går for alvor i gang midt på året og løber over det næste 1 ½ års tid, og forskningsinfrastruktursporet har bestået i at få etableret et konsortium af interessenter og få gødet jorden for en ansøgning. Konsortiet er dannet og består af alle større stednavneaktører: Språkrådet, Sámediggi, Statens kartverk, universiteterne, fylkesarkiver, Norsk stadnamnleksikon m.m.

I forbindelse med Forskningsrådets strategiske satsninger på national forskningsinfrastruktur var der mulighed for at komme med indspil til opdatering af *veikartet til nasjonal forskningsinfrastruktur*. Så her gik vi i gang med at få påvirket de andre forskningsinstitutioners ledelse til at prioritere stednavne i Forskningsrådets revision af prioriteringsområder. Det mangler vi endnu at se resultatet af, men generelt så det positivt ud med opbakning fra de enkelte universiteters side.

Næste skridt er at få indsendt en forhåndstilkendegivelse om en ansøgning til efterårets forskningsinfrastrukturrunde. Denne skal være Forskningsrådet i hænde senest 15. maj, og i skrivende stund arbejder vi med at få skabt en fælles projektidé for konsortiet som vi kan indlevere her. Ansøgningsrunden er sådan skruet sammen i år at man ikke får lov til at ansøge om forskningsinfrastruktur, hvis man ikke allerede har indsendt en interessetilkendegivelse, så dette er et ret vigtigt job at få klaret her og nu.

Stednavnesamlingerne ved UiB er endnu i samme format og af samme udseende som ved UiO. Idéen er at lave et forprojekt fra midten af året med henblik på at se på løsninger til at opdatere og samle databaserne i en samlet løsning med et nyt søge- og resultatudseende. Slutmålet er at få lavet en samlet national stednavneressource, men indtil der kommer eksterne midler til dette, vil fokus være på opdateringen af Språksamlingenes stednavnesamlinger og trinvisse løsninger med eksterne aktører.

Språksamlingane, del 3: Den digitale fremtid for norsk navneforskning

Norsk navneforskning har altid været regional i tilsnit, med stednavnesamlinger ved de enkelte universiteter og ved fylkesarkiverne. Selv navnekonsulenttjenesten har været regionalt fokuseret. Kun Ryghs *Norske Gaardnavne* (til dels), *Norsk stadnamnleksikon* og Statens kartverk er landsdækkende. Dertil har formålet med navneindsamling haft forskellige formål – enten for normering eller for klassisk navneforskning, eller begge.

Heldigvis blev stednavnematerialet meget tidligt digitaliseret i Norge, så store mængder af arkivmateriale foreligger i digital form i dag. Kun stednavnesamlingerne ved NTNU og Universitetet i Stavanger findes alene i papirform. Nogle af fylkesarkivmaterialet mangler også at blive digitaliseret. Det betyder at man kan fremsøge meget af det norske stednavnemateriale på internettet – dog i helt adskilte samlinger. Selv Språksamlingenes materiale ligger i forskellige databaser der ikke er integrerede i hinanden. Første skridt må blive at føre dem sammen i en fælles søge- og visningsstruktur. Vi står altså med samme fragmenterede stednavnemateriale som vi gjorde før samlingerne blev gjort digitale. Og det er synd og skam.

Stednavnes relevans i samfundet har ændret sig ganske meget de seneste år. Fra at vægten har været på normering og ophav, ses stednavne derudover i højere og højere grad i dag som fundamentale geodata. Hvis de norske stednavnesamlinger skal afspejle samfundsrelevansen, er det nødvendigt at der tilføjes et meget essentielt element til hvert enkelt navn – geografiske koordinater! Ved at inkludere punkt-, linje- eller polygondata til stednavne, kan vi være med til bedre at sikre korrekt og sikker brug af stednavne og være med til at sikre at vigtig sproglig arv ikke går tabt.

Det er dog ikke helt trivielt at tilføje koordinater til stednavneformer. Dels er ikke alle stednavne præcist lokaliserbare, og dels er den administrative lokalisering af stednavne til kommune og gårdnummer ikke en stabil lokaliseringsmetode, da kommuneændringer ofte medfører ændringer i gårdnummereringen. Så for at få koordinatsat vore bebyggelsesnavne og naturnavne, må vi vide præcist hvilke kommuner der er blevet splittet op eller slået sammen, minimum siden 1886-matrikkelen, og hvilke gårdnumre der er blevet ændret som følge af dette. Der arbejdes på en løsning på dette som forhåbentlig snart vil gøre at vi kan udvide anvendelsesområdet for stednavne.

Fremtiden for navneforskningen i Norge er digital, det har det ikke været tvivl om de sidste årtier, men for at gøre anvendelsen af digitale stednavnedata bedre og mere effektiv, må vi samle data i fælles ressourcer og samtidig gøre dem anvendelige for samtidig anvendelsesbehov.

Ingenlunde nogen umulig fremtid, men med meget arbejde de næste år, for at opnå.

Peder Gammeltoft
peder.gammeltoft@uib.no

NORNA-NYTT

NORNA:S VERKSAMHET 2016–2018

NORNA-kommittén har sedan namnforskningkongressen på Kleppe i juni 2016 haft fem möten. Av finansiella grunder sker allt fler möten digitalt, men kommittén har kunnat träffas vid tre tillfällen. Protokoll förda vid mötena finns tillgängliga på NORNA:s webbplats, www.norna.org.

På samma webbplats kunde NORNA i slutet av år 2017 göra en sökbar databas med personnamnstermer fritt tillgänglig. Databasen är resultatet av ett långvarigt och omfattande arbete som involverat flera namnforskare från alla nordiska länder under många år. Nu innehåller databasen termer excerperade ur danska, norska och svenska källor, men den kommer att utvidgas med finska, färöiska och isländska termer. För arbetet med tillgängliggörandet av databasen fick NORNA finansiellt stöd av Ortnamnssällskapet i Uppsala.

Under pågående period har ett symposium hållits, nämligen *Bebyggelsenamnens dynamik*, som den 11–12 maj 2017 arrangerades i Lund som ett samarrangemang mellan Institutet för språk och folkminnen och Nätverket för bebyggelsenamnsforskning. Nästa NORNA-symposium kommer att hållas i Göteborg den 29–30 november 2018. Temat för detta symposium är *Namn i skrift*. Fler symposier är under planering, bland dem ett symposium i Kautokeino på våren 2019.

På NORNA-förlaget har följande symposierapporter utkommit:

- NORNA-rapporter 93. *Navn og navnebærer: Rapport fra NORNAs 45. symposium i Skagen 1.–4. oktober 2014*. Red. Martin Sejer Danielsen, Birgit Eggert & Johnny G.G. Jakobsen. 2016.
- NORNA-rapporter 94. *Namn och identitet. Handlingar från NORNA:s 46:e symposium i Tammerfors den 21–23 oktober 2015*. Red. av. Unni-Päivä Leino, Mona Forsskåhl, Gunilla Harling-Kranck, Sabina Jordan, Minna Nakari och Ritva Liisa Pitkänen.

- NORNA-rapporter 95. *Scandinavian Names and Naming in the medieval North-Atlantic Area. Proceedings of the 44th Symposium of NORNA in Caen 23–25 April 2014*. Ed. by Gunnstein Akselberg and Inge Særheim. 2017.
- NORNA-rapporter 96. *Namn som kjelder. Rapport frå Den sekstande nordiske namneforskarkongressen på Jæren folkehøgskole, Kleppe 8.–11. juni 2016*. Red. av Tom Schmidt og Inge Særheim. 2017.

Den kommitté som valdes vid den 16 nordiska namnforskarkongressen på Jæren folkehøgskule på Kleppe i Norge i juni 2016 har ändrats något till sin sammansättning. Sveriges representant Per Vikstrand som vid kongressen valdes till kommitténs ordförande avsade sig uppgiften i slutet av 2016 och därefter utsågs Rikke Steenholt Olesen (Danmark) till ställföreträdande ordförande för mandatperioden. Inom den svenska representationen gjordes en justering och Emilia Aldrin blev Sveriges representant med Maria Löfdahl som ersättare medan Leila Mattfolk gick in som sekreterare. I början av år 2018 valdes Tom Schmidt till revisor i stället för Elin Pihl, medan Elin utsågs till att ersätta NORNA:s mångåriga kassör Agneta Sundström.

Flera av de institutioner där NORNA-kommitténs medlemmar är verksamma har genomgått förändringar de senaste åren, vilket också har ändrat de premisser medlemmarna har för att kunna delta i arbetet inom kommittén. Kommitténs uppgifter har därför diskuterats vid flera möten och bl.a. sammanställningen av den årliga namnkrönikan Nordisk namnforskning konstateras ta mycket tid i anspråk. Kommittén har fört diskussioner med namnforskarmiljön om en eventuell ny form för krönikan, men inga beslut i frågan är ännu fattade. Namnbibliografin har sedan några år tillbaka flyttat till webbplatsen, och där finns också bl.a. protokoll, namnforskarregister och information om aktuella publikationer och evenemang som rör namnforskningen.

Leila Mattfolk
leila.mattfolk@sprakochfolkminnen.se

ICOS-NYTT

VELLUKKA NAMNEKONGRESS I DEBRECEN, UNGARN

Den 26.internasjonale namneforsarkongressen vart halden 27. august – 1. september 2017 i Debrecen, Ungarn. Nærare 300 deltakarar hadde meldt seg. Det var med rundt 20 foredragshaldarar frå dei nordiske landa. Noreg var representert ved Gunnstein Akselberg, Gulbrand Alhaug, Botolv Helleland, Gudlaug Nedrelid og Inge Særheim. På generalforsamlinga til ICOS (International Congress of Onomastic Sciences) vart finske Paula Sjöblom vald til ny leiar og Emilia Aldrin til kasserar. ICOS har formelt sete i Uppsala, Sverige. Neste ICOS-kongress skal haldast i 2020 i Kraków, Polen.

Heimesida til ICOS er <https://icosweb.net/drupal/>

Her finn ein opplysningar om tidlegare kongressar, meldingsteneste og oversyn over ulike arbeidsgrupper i organisasjonen. Ein finn òg informasjon om andre internasjonale konferansar og prosjekt, og om korleis ein kan verta medlem i ICOS (kontingenten er 20 euro).

Botolv Helleland
botolv.helleland@iln.uio.no

NYTT NUMMER AV *ONOMA* OM NAMN OG RELIGION

Tidsskriftet til ICOS, *ONOMA*, har kome ut med eit nytt nummer (48, årgang 2013) med namn og religion som hovudemne. Svenske Per Vikstrand har vore gjesteredaktør for denne utgåva. Etter ei innleiing av Vikstrand til temaet kjem ein artikkel av Olof Sundqvist om Frøy som herre over grøderikdom. Claudia Boshouvers skriv om heidenske stadnamn i Nederland. Elles kan ein lesa om kristeleg motiverte personamn, rumenske bustadnamn av helgennamn, vekst og fall av helgennamn i Canada, stadnamn som refleks av kyrkjelege prosesjonar i Ungarn, helgennamn og dynastinamn i Sentral- og Aust-Europa i det 10. til det 14. hundreåret, vidare om kristeleg prega tyske og ungarske familienamn, om innverknad frå

katolske kalenderar på meksikanske førenamn i det 20. hundreåret. Under tittelen *Apocalypse. Now?* drøfter Valeriia Neklesova førekomst og bruk av nemningane *Apokalypse* og *Armageddon*.

Botolv Helleland
botolv.helleland@iln.uio.no

UNGEGN-NYTT

RAPPORT OM UNGEGN 2017

Norsk representasjon i UNGEGN

I et brev til Kulturdepartementet datert 30. september 2016 stilte Kartverket ei rekke spørsmål om norsk representasjon i FN's eksepertgruppe for geografiske navn, United Nations Group of Experts on Geographical Names (UNGEGN). Bakgrunnen for henvendelsen var at norsk representasjon og deltakelse har hatt et noe tilfeldig preg, og det var ingen norske delegater på det forrige møtet i Bangkok i april 2016. Kulturdepartementet svarte på Kartverkets henvendelse 21.12.2016. Det går fram av brevet at departementet vil avvente å oppnevne en fast representasjon, og understreker at vedkommende institusjon deltar etter en faglig prioritering og vurdering internt. I praksis betyr dette at deltakelse til konferanser og møter betales av virksomhetenes egne budsjett. De virksomhetene som har hatt representanter i UNGEGN de siste åra er Sametinget, Kartverket og Språkrådet.

Kartverket stilte også spørsmål om ledervervet i Norden Division. Norge skulle egentlig tatt over ledervervet i forbindelse med konferansen i New York i 2012, men hadde på det tidspunktet ingen aktuell kandidat som kunne tre inn i denne rolla. Danmark ved Peder Gammeltoft sa seg derfor villig til å fortsette som leder fram til konferansen i New York i august 2017. Kulturdepartementet skrev i sitt brev til Kartverket at Språkrådet, som deres underordna organ, bør ta over dette vervet i 2017.

Den 26. januar 2017 blei det avholdt et møte der representanter fra Språkrådet og Kartverket drøfta ledervervet i Norden Division, samt den norske representasjonen til konferansen i New York i august. Undertegnede, som er seniorrådgiver i Språkrådet, sa seg villig til å lede divisjonen med støtte og bistand fra Kartverket ved Anne Svanevik, Kjetil Ringen og Karsten Lien.

Ingvil Nordland – våre nye kvinne i UNGEGN. Foto: Ellen Jarli.

Møte i Norden Division 24. mars 2017

Den 24. mars 2017 var det møte i Norden Division på Gardermoen. Til stede var Peder Gammeltoft (Danmark), Jens Bo Rykov (Danmark), Ulla Onkamo (Finland), Kjetil Ringen (Norge), Anne Svanevik (Norge), Karsten Lien (Norge), Katriina Pedersen (Norge), Botolv Helleland (Norge), Ingvil Nordland (Norge), Staffan Nyström (Sverige) og Ebba Berling Åselius (Sverige). Lisa Monica Aslaksen (Norge) blei dessverre forhindra fra å komme grunnet uvær i Nord-Norge. Island, Færøyene og Grønland var ikke representert.

Leder Peder Gammeltoft ønska velkommen. Deretter orienterte representantene om aktuelle saker knytta til standardisering av stedsnavn i sine respektive land. Kjetil Ringen ga en kort presentasjon av den nye versjonen av Sentralt stedsnavnregistert (SSR). Ringen demonstrerte også hvordan data fra SSR er tilgjengelig via Norgeskart.no. De norske ekspertene orienterte sine nordiske kolleger om endringene i stedsnavnloven fra 2015 og nye forskrifter som er venta om kort tid. I Norge pågår det nå et stort arbeid for å stimulere kommuner og fylkeskommuner til å slå seg sammen. Hva navnet på de nye administrative enhetene skal være er et tema som vekker stor interesse og engasjement. Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) har anmodet kommunene om å konsultere Språkrådet i navnespørsmål før det gjøres vedtak om nye kommunenavn. Botolv Helleland informerte om faglige tilrådinger han som navnekonsulent har vært involvert i så langt. Katriina Pedersen informerte kort om utredninga *Hjertespråket - Forslag til lovverk, tiltak og ordninger for samiske språk* (NOU 2016:18). Det blei bemerkta at Norges retningslinjer for standardisering av stedsnavn (Toponymic guidelines) er forelda og trenger en snarlig revisjon.

Planlegginga av den kommende sesjonen og konferansen i New York prega selvfølgelig møtet. Gammeltoft påpekte at konferansen i år i nåværende form sannsynligvis blir den siste i UNGEGN-sammenheng. Det foreligger et forslag om å endre møtestrukturen i UNGEGN. Forslaget er utarbeida av UNGEGNs leder, Bill Watt. Til nå har det vært konferanse hvert femte år med to sesjoner mellom hver konferanse. Konferansene, som vanligvis krever at representantene er to uker i New York, er svært kostbare og tidkrevende. Nå er det foreslått å kun ha sesjoner hvert annet år, mens konferansene foreslås avvikla. Sesjonene skal vare over fem dager. De nordiske representantene var positive til ei endring i samsvar med Watts forslag.

Endelig blei undertegnede valgt til ny leder av divisjonen med virkning fra konferansen i New York i august. For å sikre kontinuitet i divisjonsarbeidet og fortsatt drift av divisjonens hjemmeside, sa Peder Gammeltoft seg villig til å være sekretær.

Referatet fra divisjonsmøtet er tilgjengelig på divisjonens hjemmeside (blir flytta i løpet av 2018): <http://nordendivision.nfi.ku.dk/>.

Møte mellom KMD, Kartverket og Språkrådet om UNGEGN og UNGGIM 3.4.2017

Til stede på dette møtet, som blei avholdt i Kartverkets lokaler i Oslo, var Dag Høgvard (KMD), Helge Onsrud (Kartverket), Kjetil Ringen (Kartverket), Anne Svanevik (Kartverket), Botolv Helleland (navnekonsulent-tjenesten) og Ingvil Nordland (Språkrådet).

United Nations Committee of Experts in Global Geospatial Information Management (UN-GGIM) blei etablert av FNs økonomiske og sosiale råd (ECOSOC) i juli 2011. UN-GGIM jobber for løsninger som skal ivareta global kart- og geodata. På norsk omtales UN-GGIM uoffisielt også som «Kartkomiteen» i FN. UNGEGN og UN-GGIM rapporterer begge ECOSOC, og har samme sekretariat i FNs statistiske divisjon. Det er Kulturdepartementet (KUD) som har et overordna ansvar overfor Utenriksdepartementet for arbeidet i UNGEGN. Tilsvarende ansvar har Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) når det gjelder UN-GGIM. ECOSOC har gitt signaler om økt koordinering i arbeidet mellom de to ekspertgruppene, og de nasjonale aktørene er bedt om å komme med innspill og synspunkter på mulig samarbeid på lokalt, regionalt og globalt nivå.

En stund var det diskusjon om en mulig fusjon, men det har vært stor skepsis rundt dette internt i UNGEGN. UNGEGNs sekretariat har laga flere utkast til en samarbeidsmodell mellom disse organa, og det var det siste utkastet til dokumentet *Relationship of UNGEGN with UN-GGIM – “Building bridges”* som var utgangspunktet for møtet mellom KMD, Kartverket og Språkrådet den 3. april 2017. I møtet fastholdt representantene som arbeider med stedsnavn i Språkrådet og Kartverket at de ikke ønsker at UNGEGN blir lagt som ei undergruppe under UN-GGIM. Både Språkrådet og Kartverket frykter at arbeidet i UNGEGN drukner i de store og omfattende arbeidene som gjøres i UN-GGIM. En stor del av arbeidet som gjøres i UNGEGN er dessuten av filologisk karakter, herunder romanisering, rettskriving og uttale stedsnavn. UNGEGN har også stadig mer fokus på stedsnavn som immaterielle kulturminner og særlig navn på minoritetsspråk. Dersom UNGEGN legges under UN-GGIM kan det bli vanskeligere å synliggjøre viktigheten av stedsnavna. Samtidig ser man at et tettere samarbeid med UN-GGIM er naturlig, særlig for å unngå dobbeltarbeid. Det er spesielt viktig å se nærmere på et samarbeid mellom de som jobber med søketjenester og datafiler i UNGEGN og arbeidsgruppe A i UN-GGIM Europe.

Ett av dokumentene som blei drøfta var forslaget til endra møtestruktur i UNGEGN (omtalt ovenfor under møtet i Norden Division). Det var stor

enighet om forslaget også på dette møtet, men også at vi må se på samarbeid med UN-GGIM der det er mulig og naturlig. KMD uttrykte ønske om at jeg som påtroppende leder av Norden Division skulle delta på UN-GGIMs sesjon i New York i begynnelsen av august, noe jeg dessverre ikke hadde anledning til. Det blei også foreslått et koordineringsmøte mellom norske representanter fra UNGEGN og UN-GGIM før møtene i New York i august. Dette blei heller ikke fulgt opp, men vi vil forsøke å få dette til før UNGEGNs neste planlagte fellesmøte våren 2019.

FNs 11. konferanse om standardisering av stedsnavn

New York 8. – 17. august 2017

Den 30. sesjonen for UNGEGN (møte i ekspertgruppa) og den 11. United Nations Conference on the Standardization of Geographical Names (UNCSGN) blei avholdt i New York i august 2017. Sesjonen blei var 7. og 18. august, mens selve konferansen varte fra 8. til 17. august. Den norske delegasjonen bestod av tre personer; Kjetil Ringen fra Kartverket, Lisa Monica Aslaksen fra Sametinget og undertegnede fra Språkrådet. Observatør på konferansens første dag var Dag Høgvard fra KMD. Den aller første konferansen om standardisering av stedsnavn blei avholdt i Genève i 1967, og konferansen i 2017 markerte dermed 50-årsjubileet for UNCSGN.

Ved den 10. konferansen i 2012 blei Botolv Helleland utnevnt til president for konferansen, noe som regnes som et svært ærefult oppdrag. I år var det Ferjan Ormeling fra Nederland som var president. Flere nordiske delegater hadde sentrale roller i gjennomføringa av konferansen. Peder Gammeltoft (Danmark) blei utnevnt til konferansens «rapporteur». Denne rolla hadde Gammeltoft også i 2012. Annette Torensjö og Leila Mattfolk, begge fra Sverige, var henholdsvis «chair» og «rapporteur» for én av de fire «tekniske» komiteene som leda deler av konferansen.

Konferansen følger en stående agenda, og de fleste presentasjonene er basert på arbeidsdokumenter (working papers) som er levert inn til UNGEGNs sekretariat på forhånd. Den norske delegasjonen hadde i samarbeid utarbeida en nasjonsrapport der vi rapporterte om de viktigste punktene knytta til standardisering av stedsnavn i Norge sia den forrige konferansen i 2012. Norges rapport inneholdt blant annet omtale av den reviderte stedsnavnloven, oppdateringer av Sentralt stedsnavnregister, status for adresseringsprosjektet, nye (og positive) signaler fra Statens vegvesen knytta til bruk av samiske navn på veiskilt, stedsnavn i kommune- og

fylkesreformen og overflytting av språk- og navnesamlingene fra UiO til UiB. Ettersom det var knapt med tid blei ikke nasjonsrapportene framført i plenum. Foruten nasjonsrapporter og rapporter fra arbeidet i divisjonene og i arbeidsgruppene, blei det rapportert om blant annet nasjonale og internasjonale møter og konferanser som er relevante for arbeidet i UNGEGN, innsamling av stedsnavn, retningslinjer for nasjonal standardisering av stedsnavn, terminologi og stedsnavn som immaterielle kulturminner. Under sistnevnte tema framførte Lisa Monica Aslaksen to arbeidsdokumenter knytta til bruk, vern og forvaltning av stedsnavn, der hun orienterte blant annet om utredninga *Hjertespråket - Forslag til lovverk, tiltak og ordninger for samiske språk* (NOU 2016: 18).

Noen av presentasjonene var litt mer omfattende, og kalles «special presentations». Blant disse var det flere eksterne foredragsholdere, herunder Tim Trainor, «co-chair» for UN-GGIM, og Ethan Russell fra Google Maps.

Et nytt konsept i UNGEGN-sammenheng var paneldebatt. Det var totalt seks paneldebatter i løpet av konferansen. Debattene hadde overskriftene «National Names Authorities», “Geographical Names as Cultural Heritage”, “Making Geographical Names Data Accessible and Available”, “UN resolutions on the reduction of exonym use: Witnesses of the past or guidelines still observed”, “Writing names in so-called non-written languages” og “Support of geographical names data files and gazetteers to UN-GGIM activities”. Undertegnede deltok i panelet i den første debatten om nasjonale navnemyndigheter. De andre deltakerne var Andrea Cantile (Italia), Sungjae Choo (Sør-Korea), Peder Gammeltoft (Danmark), Kristina Kwiatkowski (Canada) og Klara Steinerova (Tsjekia). Deltakerne presenterte først hvordan det offisielle standardiseringsarbeidet fungerte i de respektive landa. Etterpå delte vi noen tanker rundt spørsmål som i hvilken grad UNGEGNs anbefalinger er fulgt opp i standardiseringsarbeidet i våre land, hvilken rolle en eventuell lovgiving har å si for implementeringa av offisielt standardiserte former og hvordan man best kan sikre standardisering i flerspråklige områder. Deretter var det noen spørsmål fra salen. Jeg oppfatta at det er stor interesse generelt rundt lovregulering av stedsnavn, og dessuten hvordan man best skriftfester former der man ikke har et standardisert skriftspråk å normere etter.

Refleksjoner rundt fortid, nåtid og framtid for UNGEGN prega konferansen. Tidligere leder av UNGEGN, Helen Kerfoot, presenterte milepæler i UNGEGNs historie. Flere av UNGEGNs divisjoner presenterte

arbeidet sitt i et historisk perspektiv, herunder Norden Division. I den forbindelse hadde Botolv Helleland forberedt et dokument som Peder Gammeltoft presenterte kortversjonen av.

Framtidig organisering av UNGEGN stod også på agendaen. Det tidligere nevnte forslaget om endra møtestruktur blei drøfta og kommentert i plenum og i egne møter. Et revidert utkast av dette arbeidsdokumentet med forslag til resolusjoner (E/CONF. 105/L.3) blei ferdigstilt mot slutten av konferansen, og endringene i møtestruktur i tråd med forslaget blei så vedtatt av ECOSOC i november 2017. Neste gang UNGEGN møtes igjen blir 29. april til 3. mai 2019.

Dokumenter og rapporter fra denne og tidligere konferanser fins på UNGEGNs hjemmesider: <https://unstats.un.org/UNSD/geoinfo/UNGEGN/>.

Møte i Norden Division i New York 8.8.2017

Tirsdag 8. august avholdt vi også et kort møte i Norden Division, der alle ekspertene fra divisjonen som var på konferansen i New York deltok. Dette var Peder Gammeltoft (Danmark), Jens Bo Rykov (Danmark), Ulla Onkamo (Finland), Teemu Leskinen (Finland), Kjetil Ringen (Norge), Lisa Monica Aslaksen (Norge), Ingvil Nordland (Norge), Staffan Nyström (Sverige), Annette Torensjö (Sverige), Leila Mattfolk (Sverige) og Ebba Berling Åselius (Sverige).

Agendaen for møtet var kort ettersom de fleste sakene hadde blitt grundig behandla på divisjonsmøtet i mars. Undertegnede trådte på dette møtet formelt inn i rollen som leder av divisjonen.

Peder Gammeltoft informerte møtedeltakerne om at han hadde fått tilbud om jobb som leder av språksamlingene ved Universitetet i Bergen, og at han derfor kom til å flytte til Norge før jul. Han ønsker likevel å fortsette arbeidet i UNGEGN så langt det lar seg gjøre. Neste møte i Norden Division blei drøfta, og Annette Torensjö foreslo å ha fellesmøte med den nederlandsk- og tyskspråklige divisjonen (DGSD) og/eller flere av UNGEGNs arbeidsgrupper.

UNGEGN i 2018

Som ny leder i Norden Division har jeg jobba vidare med å få til et møte sammen med DGSD. Det er Nederland ved Tjeerd Tichelaar (chair) og Jasper Hogerwerf (sekretær) som har tatt over ledervervet i denne divisjonen.

Sammen med DGSD tar vi i Norden Division sikte på å arrangere et symposium fra 10.–12. oktober 2018.

Symposiet er hovedsakelig for medlemmene av våre to divisjoner, men vi forventer også deltakelse fra andre land. I forlengelsen av symposiet blir det dessuten møter for følgende av UNGEGNs arbeidsgrupper: Working Group on Toponymic Data Files and Gazetteers, Working Group on Geographical Names as Cultural Heritage, Working Group on Evaluation and Implementation and Working Group on Publicity and Funding.

Symposiet, divisjonsmøtene og møter i arbeidsgruppene skal være i Brussel, og det er Nationaal Geografisch Instituut/ Institut géographique national i Brussel ved Jean-Yves Pirlot som er vert for dette arrangementet.

Standardisering av stedsnavn er et interdisiplinært arbeid der ulike fagfelt og ulike aktører og grupper ofte har motstridende ønsker og behov. For bedre å kunne legitimere det arbeidet som gjøres og nå ut til ulike samfunnsaktører med vår kunnskap om stedsnavn, kreves det at vi som eksperter i UNGEGN reflekterer over hvilket kunnskapsgrunnlag beslutningene våre fattes på.

Tittelen på symposiet i Brussel er “Role and importance of expert knowledge in the standardization of geographical names”, der målet er å utforske kunnskapsgrunnlaget i alle faser av standardiseringsarbeidet - hele veien fra kartlegging og registrering av opplysninger om navnebruk til vedtak og implementering av offisielt standardiserte former. Det er mange temaer som omfattes av tittelen på symposiet, slik som «nettdugnad» og lokal medvirkning, kvalitetssikring av navnedata, standardisering av navn i flerspråklige områder og navn på minoritetsspråk og privat og kommersiell bruk av stedsnavn og stedsnavndata, samt hvordan vi kan sikre at kunnskap om stedsnavn styrkes og tilpasses til en ny digital virkelighet.

Ingvil Nordland
ingvil.nordland@nmbu.no

ANNA MELDINGSSTOFF

SVENSK NESTOR AVLIDEN

Frå Uppsala har *Nytt om namn* fått melding om at Thorsten Andersson døydde 22. april 2018 etter lengre tids sjukdom. Han har prega svensk og nordisk namneforskning i meir enn eit halvt hundreår og vore til inspirasjon og hjelp for mange. *Nytt om namn* vil koma med eit større minneord om han i neste nummer.

ARTIKLAR OG INNLEGG OM NAMN

NAVNESAKA I OVERHALLA

Navnesaka i Overhalla startet da kommunen 26. mai 2014 vedtok å fjerne navna på de to kirkestedene i kommunen, Hunn og Ranemsletta, og erstatte dem med henholdsvis bygdas navn Skage og kommunens navn Overhalla. Vedtaket ble påklaget av Namdal historielag med støtte av Nord-Trøndelag kulturvernråd og opphevet av Klagenemnda for stedsnavnsaker som samtidig vedtok at korrekte stedsnavn er Hunn og Ranemsletta.

Saken har vist at deler av uenigheten går på misforståelser og manglende kunnskap om de sentrale stedsnavna i Overhalla. Aksjonsgruppa for korrekt bruk av stedsnavn i Overhalla vil med dette bidra med informasjon om de sentrale stedsnavna i kommunen. Fakta er sjelden til skade.

Overhalla – er navnet på kommunen. Navnet kommer fra navnet *Efri Halfa*, som betyr øvre halvdel. Dette har sitt opphav i den gamle delingen av Naumdølafylke, og det var Øvre og Ytre halva. Øvre halva var hele dalføret og indre deler av Namdalen. Overhalla prestegjeld omfattet i 1589 hele Øvre halva fordelt på 5 kirker/kirkesogn. Dagens prestegjeld består av 3 kirker/sogn hvorav 2 ligger i Overhalla kommune. Dagens kommune er også betydelig mindre enn Øvre halva og omfatter kun deler av dette området konsentrert til Midtre-Namdalen på begge sider av elva Namsen. Namdalen og Overhalla er rik på fornminner og da særlig gravhauger og funn fra slike.

Overhalla kirkesogn – består av de to tidligere kirkesogna Ranem og Skage som ble slått sammen av Nidaros bispedømmeråd i 2014. Navnet Ranem sogn kommer fra navnet på Ranem kirke som er ei steinkirke fra 1100-tallet. Navnet Skage sogn kommer fra navnet Skage kirke. Kirka og sognet skiftet navn fra *Hunnar* til *Skagi* rundt år 1500. Ordet *sogn* har

sammenheng med verbet *søke*, og det betegnet de som søkte eller sognet til samme kirke.

Ranem – er i dag navnet på den østre bygda i kommunen – fra Øyesvollkorsen (øst for Rygg-gårdene og Ryggahøgda) på nordsida av Namsen og fra Opdal-gårdene på sørsida, og derfra østover på begge sider av elva mot Grong og Høylandet kommuner. Grandauet er en del av Ranem.

Skage – er i dag navnet på den vestre bygda i kommunen (omtales som skaggabygda) – fra grensa mot bygda Ranem i øst og vestover på begge sider av Namsen til grensa mot Namsos kommune i vest. Begge bygder har samme eller tilnærmet samme grenser som hver av de to kirkesogna.

Ranemsletta – er navn på kirkestedet der Ranem kirke ligger. I dagligtale er navnet Sletta, og det er kommunesenteret. Her ligger Tinghaugen, og det tyder på en eldre tingplass.

Hunn (uttales – hoinn) – er navnet på kirkestedet der Skage kirke ligger. Grunnen til det er at kirka lå på den opprinnelige Hunnagårdens grunn. Gården ble delt i to, og Skage gård (skagga) er den ene halvdel. Den andre halvdel er de to Hunna-gårdene. Delinga skjedde ganske sikkert i middelalderen og antakelig på slutten av denne eller ca. år 1500. Skagga var etter det Mensalgods (prestegård) i den katolske kirka. Kirka og sognet skiftet derfor navn. Den andre halvparten var krongods (eid av kongen) og ble delt i to i 1603 til Hunn vestre og Hunn østre.

Bosettinga på Hunn er mer enn 3.000 år gammel, jf. arkeologisk rapport fra Kjerkåkeren. Antakelig lå det et norrønt hov her. Det var vanlig å bygge kirker på slike steder. Det var og er mange gravhauger på Hunn, og det mest kjente arkeologiske funnet er Hunnasverdet. Sverdet er fra vendeltida, dvs. tida mellom 550 og 800 AC. Sverdet ble innsendt til oldsakssamlingen i 1864 og befinner seg på Vitenskapsmuseet i Trondheim.

Navnet *Hunn* – er svært gammelt og stammer fra førnorrønt språk, og språkforskerne antar at det har samme opprinnelse som det engelske ordet for jakt dvs. *hunt*. Det er antatt at navnet her betyr fangst, eventuelt fiskefangst, og at navnet skyldes gode fiskeforhold.

Navnet *Skage* – fra ordet *skag* (norrønt *skagi*) som betyr nes eller odde, og kommer antakelig fra det daværende neset mellom Namsen og fjordarm/elva hvor Myrelva renner ut i Namsen.

Navnet *Ranem* – betyr Ranheim dvs. en *heim*-gård, jf Ranem gård. *Ran* (norrønt *rani*) som betyr *snute* – ikke ulikt *skag*. *Heim* antas å ha forbindelse

med *ligge-/oppholdssted*. Oluf Rygh mener at navnet kan ha noe å gjøre med formen på området mellom Bjøra og Namsen i vest.

Statens vegvesen Region Midt foretok den 6.2.d.å. omskilting i Overhalla ved å skilte om fra navna Overhalla og Skage til navna Ranemsletta (kommunesenteret) og Hunn. Dette var i samsvar med vedtak fra Klagenemnda for stedsnavnsaker og vedtak etter klage av Samferdselsdepartementet etter uttalelse/kritikk fra Sivilombudsmannen. Foto: Brynjar Mørkved

Postnavn, navn på kart, feilskilting, navneforvirring og navnesak

Poststedets navn i det vestre sognet i kommunen var fra 1879 *Skage post-åpneri* og endret til *Skage i Namdalen* i 1891 og senere endret til nåværende 7860 *Skage i Namdalen*. Postnavnet Skage har antakelig bidratt til misforståelser og flere feil. Bakgrunnen for postnavnet er at postruta fra Trondheim til Nord-Norge ble omorganisert i 1804 med Skage gård som postkontor/-ekspedisjon i Namdalen.

I Bygdebok nr 1 for Overhalla heter det at «*I årene 1804-10 var kaptein Iver Chr. Lund Sommerschild postekspeditør. Nordlandsposten fra Trondheim gikk om Skage postekspedisjon og videre til Terråk i Bindalen.*» Og i

et lite hefte at «... *kaptein Sommerschild ble tilsatt postekspeditør Skage gård i Namdalen*», jf Posten 350 år m.v.

Valget av Skage gård skyldtes nok at Sommerschild var leder av Det Overhaldske Compagnie (tidl. navn - Major F. H. Sommerschilds Compagnie) med tilhold på Skage gård som Sommerschild eide i 3. generasjon. I den egenskapen mottok han regimentposten. Det heter i nevnte hefte at «*Rundt 1800 hadde regimentposten avgang fra Trondheim hver lørdag med ankomst Skage i Namdalen torsdag uken etter.*» Det var med andre ord to postsystemer.

I 1834 ble ekspedisjonen flyttet til gården Hunn Østre og videre til Haugum gård på Ranemsletta i 1850. *Skage poståpneri* ble etablert på Hunn Vestre i 1879. På grunn av at navnet kom fra gården Skage og ikke fra daværende kirkesogn med samme navn, ble det et misvisende navn på grunn av at det nye poståpneriet ikke ble lagt til Skage gård. I dag er dette ikke noe problem siden det kun er post i butikk på Skage samvirkelag (Spar Skage) – det vil si for hele bygda.

Både Hunn og Ranemsletta var tidligere skiltet med rett navn. Vegskilta som viste Hunn, ble tatt ned og erstattet av skilt med navnet Skage ca. 1970 uten at det var fattet noe vedtak om dette. Forklaringen er nok at karta viste feil. Kart fra ca. 1880 viser daværende *sognenavn* Skage plassert ved Førriesset på sørsida av Namsen. Kirkestedet Hunn var ikke kartfestet og det kan i kombinasjon med *postnavnet* Skage, ha forledet kartografene til å tro at kirkestedet hadde samme navn som kirka og kirkesognet. Uansett årsak flyttet de *sognenavnet* Skage til stedet Hunn i første halvdel av 1900-tallet, med den følge at utenforstående trodde at kirkestedets navn var Skage. Misvisende postnavn og feil kartnavn på kirkestedet medførte flere feil navnsettinger slik som Skage stasjon, vegskilta og boligfeltene Skage Vest og Skageåsen.

Vest i bygda Skage er Vestergårdene og Kvatninga. Boligfeltene ligger i vestre del av Hunnaåsen. Det har aldri eksistert noen «skageås», men derimot snakker vi om Skaggavattan eller bare Vattan rett vest for Skagga. Vattan er en del av det gamle varslingssystemet hvor de varslet ved å tenne fyr på varder i ufredstider. Den neste østover er Tetlievattan.

På Sletta ble det foretatt omskilting på 90-tallet. Heller ikke her ble det fattet noe vedtak av kommunen eller av Vegvesenet. Omskiltinga var derfor feilaktig fra Vegvesenets side på begge steder, men med noe ulik bakgrunn og forklaring. Feilskiltinga har skapt feil navnebruk og navneforvirring.

Det bør også nevnes at poståpneriet på Sletta også var navngitt Overhalla og det samme for jernbanestasjonen der. Begge var feil pga at verken poståpneriet eller jernbanestasjonen var de eneste i kommunen. Det korrekte ville derfor vært Ranemletta for begge. Vi kan ikke se bort fra at også disse feilene kan ha medvirket til at kommunen vedtok navneskifte også for kommunesenteret.

Navnesaka startet med at kommunen i 2013 vedtok «*Reguleringsplan for Skage sentrum*». Aksjonsgruppas klage ble tatt til følge av kommunestyret som vedtok «*Reguleringsplan for Hunn*» i likhet med tidligere reguleringsplan. Men kommunen vedtok deretter å fjerne navna Hunn og Ranemsletta og erstatte dem med navna Skage og Overhalla. Vedtaket ble som foran nevnt opphevet av Klagenemnda for stedsnavnssaker. Nemnda vedtok at korrekte navn er Hunn og Ranemsletta.

Statens kartverk førte etter det navnet Hunn inn i Sentralt stedsnavnregister (SSR) og la navnet Hunn inn på kartet. I tillegg tok Kartverket – etter å ha konferert med kommunen - navnet Overhalla ut av kartet som bygdenavn, pga. at det var og er feil. Til tross for det står navnet Overhalla fortsatt som navn på den østre bygda i SSR. Det korrekte navnet er Ranem. Statistisk sentralbyrå (SSB) har også endret navn i sine systemer. Samferdselsdepartementet vedtok like før jul omskilting på begge steder. Omskilting skjedde den 6.2.d.å. av Vegvesenet etter opplysninger fra SSB om utstrekningen av tettstedene Hunn og Sletta slik praksis er ellers (se fotografier foran).

I dag er det på grunn av de tidligere vegskilta mange som sier «*på Skage*» og «*på Overhalla*». Begge deler er feil. Det korrekte er «*på Hunn i bygda Skage i kommunen Overhalla*» og «*på Ranemsletta i bygda Ranem i kommunen Overhalla*».

Alle navn er nå beholdt, og feil er rettet opp, herunder også kart og vegskilting. Ingen navn fjernes slik enkelte ser ut til å tro. Navna bør brukes på riktig måte slik at kunnskapen om livet i Namdalen i eldre tider ikke forsvinner.

Våre skriftlige kilder er:

- *Bygdebøkene for Overhalla* av Olav Flotten og Gunnar Groven.
- *Det eldste Overhalla* av Gunnar Groven.
- *Namdalens historie* av Jørn Sandnes.
- *Norske Gaardnavne – Nordre Trondhjems Amt* av Oluf Rygh m.fl.

- *Norsk stadnamnleksikon* av Jørn Sandnes og Ola Stemshaug.
- *Postens historie i Norge* av August Schou, utgitt av Det norske postverket i anledning av dets 300-årsjubileum 1647–1947.
- *Posten 350 år – historisk utvikling i kommunene – Overhalla, Høylandet og Grong*. Udatert A5-hefte, redaktør Jon Bakken og antakelig utgitt av Postverket.
- *Træk av Overhalla Prestegjelds Bygdehistorie* av Ole M. Veglo.

Kjell Ivar Vannebo, Ole Martin Skilleås,
Ole Formo, Carl Ivar Storøy og Brynjar Mørkved

Teksten er basert på et leserinnlegg i Trønder-Avisa og i Namdalsavisa den 31.1.2018. Fotografiene er lagt til her.

OVERHALLA-SAKA – STATUS

Etter uttalelse/kritikk fra Sivilombudsmannen (SOM) av 28.8.2017 – se *Nytt om namn* nr 63/64 s. 67 – vedtok Samferdselsdepartementet den 13.12. s.å. at klage herfra skulle tas til følge og at det skulle foretas omskilting. Omskilting skjedde den 6.2.2018 i samsvar med Klagenemndas vedtak dvs at skilt med navna Overhalla og Skage ble tatt ned og erstattet av navna Ranemsletta og Hunn. Ordfører Per Olav Tyldum uttalte i denne forbindelse til NRK Trøndelag:

Vi vet nå at det kommer en lovendring i Stortinget løpet av våren som vil gjøre at kommunestyret har et slags endelig beslutningspunkt. Dermed blir det vel fjerde gang vi skal slå fast at det skal hete Skage, sukker Tyldum.

Ifølge Tyldum vil kommunen fortsatt ikke vil respektere Klagenemndas vedtak og uttalelser fra SOM. Tyldum varsler også omkamp. Forhåpentligvis vil ikke det skje. Regjeringa har bestemt at det ikke blir fremmet noen lovproposisjon i vår. Kulturdepartementet opplyser at de vil foreta en bredere gjennomgang av stadnamnlova og varsler ny høring til høsten.

Brynjar Mørkved
morkved@advbm.no

OsloMet: TOMHETENS TRIUMF

Sist fredag vedtok kongen i statsråd at Høgskolen i Oslo og Akershus skal få lov til å kalle seg universitet, og at det nye navnet skal være OsloMet – Storbyuniversitetet. Ifølge rektor Curt Rice har anstrengelsene vært store for å bli godkjent av myndighetene, og i lys av dette er det grunn til å gratulere med vedtaket. Vi får håpe den nye universitetsstatusen ikke kommer på kant med høgskolens hovedoppdrag, som er å utdanne dyktige vernepleiere, journalister, lærere (osv.) til arbeid i det norske samfunnet. Men det er all grunn til å være på vakt når ledelsens øyne rettes ivrig mot det internasjonale forskersamfunnet, heller enn mot det samfunnet institusjonen først og fremst skal betjene.

Et tegn på denne uheldige dreiningen kom fram sist vår, da rektor Rice lekte med tanken om å bannlyse forskning skrevet på norsk ved høgskolen. Dersom rektorens negative holdning til norsk fagspråk får virke i den organisasjonen han leder, kan vi forvente mindre forskning skrevet på norsk. Dette vil innebære at færre praktikere, politikere og beslutningstagere i arbeidslivet vil lese fagstoff produsert ved institusjonen framover. Disse gruppene leser ikke vitenskapelige artikler på engelsk. Det er også grunn til å minne om at de kommende årenes diskusjoner om endring, nyskaping og innovasjon på norske arbeidsplasser, vil foregå på norsk. Dette gjelder for ledere så vel som medarbeidere, og det gjelder både i privat og offentlig sektor. Videreutvikling av norsk fagspråk er derfor viktig som del av verktøykassen for utviklingen av det norske samfunnet framover.

Så var det navnet på vårt nye universitet. 'OsloMet' kan leses som et symbol på en nærmest drømmeaktig orientering vekk fra det norske samfunnet. En ting er at det er søvning språkføring (for ikke å si *dårlig* språkføring) å blande norsk og engelsk i det norske navnet på det nye universitetet. Vi får tro at institusjonens studenter ikke slipper unna med liknende i sine fagtekster. Språket er det viktigste verktøyet for forskning innenfor mange av fagområdene ved OsloMet. Dårlig språk gir dårlig verktøy, og dermed svakere og mindre betydningsfull forskning.

Men hvordan kan vi egentlig forstå et slikt underlig valg av navn? Et reklamebyråaktig navn som foreslås av en rektor, støttes av et høyskolestyre,

for så å bli vedtatt av regjeringen? Det må være mer omfattende strømninger enn en ivrig rektor det er snakk om her.

Den svenske forskeren Mats Alvesson gir oss et spisset, men godt hint i sin siste bok 'The triumph of emptiness' (Oxford University Press): I vår tid har *merket* ('brand') oftere blitt viktigere enn produktet, akkurat som *CVer* oftere har blitt viktigere enn evner og kunnskap. Ambisjonen har blitt å putte en gullkant på livet. Fokus er gradvis mindre på innhold, og mer på overflate. Hva ville vært galt med å kalle nykommeren Aker universitet? Det ville vært et navn med substans. At OsloMet vant navnekonkurransen, er et grelt eksempel på tomhetens triumf.

Oscar Amundsen
oscar.amundsen@ntnu.no

IKKJE NETT BERRE OsloMet!

Eg er språkrettar ved Universitetet i Oslo og må få koma med eit hjartesukk om valet av *OsloMet* som namn på det nye storbyuniversitetet i Oslo. Det er både innhaldstomt og inkjeseiande for folk flest. Når det må forklarast kva denne kortforma står for – det engelske (!) namnet Oslo Metropolitan University, har namngjevaren allereie bomma grovt. Her er heller ikkje snakk om initialbruk, som er vanleg om dei klassiske, norske universiteta og til dømes amerikanske MIT for Massachusetts Institute of Technology. Dessutan er 'OsloMet' feil normert. Det skal vera mellomrom før og aller helst punktum bak Met.

OsloMet er ikkje noko norsk namn på det nye universitetet. Det er ein statleg, norsk institusjon som har plikt på seg til å ha eit norskspråkleg namn – også. Det mest alvorlege med dette bomskotet av eit namn er at institusjonen framleis manglar eit godt, norsk namn.

Eit godt namn skal helst vera treffande og talande. Namneforma OsloMet er både fantasilaus og meiningslaus og vitnar om at dei som har drodla fram dette namnet, rett og slett ikkje har kome på noko godt namn på nykomlingen. Det minner mykje om namnet *Mesta* på anleggsverksemda som vart skild ut frå Vegvesenet i si tid; enno veit mesta (= nesten) ingen kva det tyder.

Fleire misfoster

Dette er ikkje dei einaste døma på mislukka, nylaga institusjons- og selskapsnamn. Ei rekkje av dei namna som før var direkte opplysende, er skifte ut med ikkje-norske namneformer, til dømes «Norsk rødt fe / Norsk raudt fe», der selskapet valde *Geno* som namn, kven forstår det? Her kan både gener og genetisk tenkjast, eller avla eller skapa, for den som skjønar seg litt på latin. Men kyr eller storfe seier namnet ingenting om.

Latin ligg òg delvis attom det nye namnet (eller framlegget til namn) på Statoil, nemleg *Equinor*. Siste delen av namnet kan assosierast med nord eller at selskapet opphavleg er norsk, i mange samanhengar eit pluss. Men *Equi-* då? Ola Storeng har ein lesverdig kommentar i Aftenposten 16. mars 2018, der han skriv at «navneskiftet smaker litt av en fiks idé, særlig fordi det ikke er ledsaget av en ny strategi for selskapet».

Grunnen til namneskiftet skal vera at Statoil vil vera grønar og ikkje koplast for mykje til olje, i og for seg ein god tanke. Men ingen kan lesa det ut av «Equi-», lik- (jf. eng. 'equal'). Her kan me samanlikna med det tidlegare oljeselskapsnamnet *NorOl* for Norsk Olje, som i motsetning til mange nyare namn var ei fornuftig forkorting for eit meiningsfylt norsk namn.

Og når me fyrst er inne på uforståelege namn på olje- og bensinselskap, kan med ta med namnet på selskapet som kjøpte detaljistdelen av Statoil for eit par år sidan, *Circle K*. Eg har late meg fortelja at det skriv seg frå gamle, gode OK, som somme av oss hugsar, altså ein sirkel (O) og ein K, fikst, men innhaldstomt.

Alle desse meir og mindre søkte namnebyta har sjølv sagt kosta selskapa (og oss kundar og skattebetalarar) hundretals millionar i omprofilering – for å få på «keisarens nye kle»... Og eg har ikkje eingong nemnt nokre av dei nye herads- og fylkes/regionnamna som ser ut til å få styresmaktene si velsigning.

Alv Reidar Dale
a.r.e.dale@uniforum.uio.no

ALNSJØEN ELLER ALUNSJØEN?

I Sentralt stedsnavnregister (SSR) er navnet *Alnsjøen* i Lillomarka oppført som godkjent og tilrådd. Hvordan og når har dette navnet kommet inn som navneform? Dette navnet går igjen på alle kartmålestokker jeg finner i "Norgeskartet". På tidligere trykte kart brukes navneformen *Alunnsjøen*. I

SSR står oppført *Alun-sjøen* som historisk navneform, men dette har jeg aldri sett på papirkart. Det har vel vært en form for saksbehandling når navnet ble endret fra *Alunsjøen* til *Alnsjøen*? Finnes det noen dokumentasjon på hva som har foregått?

Jeg har nå konferert med flere eldre personer som er oppvokst i nærheten av sjøen, og alle kaller sjøen *Alungsjøen* eller *kortformen* Alungen. Når det ble skrevet *Alunsjøen* på tidligere kart antar jeg dette var "penere" måte uttrykke navnet på, og ingen brydde seg om å få rettet navnet fordi det lignet mye.

Det er en person som har samlet mye stoff om elva i Groruddalen, og arbeidet for at elva skal hete *Alna*. Denne elva har tilførsel fra flere vann bl a *Alungsjøen*, og vedkommende har tatt til orde for at sjøen derfor bør hete *Alnsjøen*. Er dette bakgrunnen for navneskiftet?

På kartene står *Alna* som navn på bekken fra *Alungsjøen*. Vi kalte bekken *Alungsjøbekken* fram til den møtte andre bekker og fikk navnet *Grorudbekken*. Bør slike gamle navn ikke tas vare på i kartene? Bør vi også ta med slike navn i navnesaken?

Jeg samarbeider med flere velforeninger og eldre personer for å skaffe dokumentasjon i navnesaken. Men det vil være nyttig å få vite hvordan navnet *Alnsjøen* har dukket opp i SSR.

Ole Haakon Opperud

ALNSJØEN OG ALUNSJØEN

Stedsnavn i et område som vårt (Oslo), har levd og lever et «farlig liv», for å si det sånn. Stor tilstrømming av innflyttere fra alle kanter er ei utfordring, de innfødte kommer før eller siden i mindretall. Det er ikke uvanlig at gammel, lokal uttale av navn får ny uttale og ny skriftform. Det er heller ikke uvanlig at nye navn kan komme isteden. Nye beboere kjenner ikke navna i området og må få kjennskap til dem på forskjellig vis. Dersom ønsket er å ta vare på gamle, lokale navn, er opplysninger fra beboere på stedet med nedarva uttale det beste utgangspunktet. Men når de innfødte nærmest forsvinner, blir kart en viktig kilde til kunnskap. Navneformer på kart kan være så mangt. Det kommer an på hvem eller hva som er kilde for dem. Et eksempel på ugreie i så måte er formene *Alunsjøen* og *Alnsjøen*. Et annet

eksempel er *Loelva* og *Alna*, som begge er brukt på samme strekning av denne elva i forskjellige kart. Det er ikke rart at det oppstår forskjellige oppfatninger av hva som er rett og riktig.

Loelva, Alna.

Dette er navn som har vært brukt på elva fra nord i Groruddalen til utløpet i Bjørvika. Navnet *Groruddalen* er forresten et nytt påfunn, slik navnet nå brukes.

Loen Elv og *Loelva* står det på flere kart både sør og nord for *Alnagårdene*. På andre kart står det derimot *Alna* ved de samme gårdene. Ikke minst navnet *Alnabru* viser at *Alna* lenge har vært det navnet folk har kjent og brukt, ikke *Loelva*. Språkforskere er enige om at elvenavnet er eldst og har gitt navn til gårdene. I vår tid vil det for mange kanskje kjennes feil å kalle den nederste delen av elva, som nå er borte, for *Alna*. Men det blir på samme måten feil å kalle elva oppover dalen, ikke minst ved det som kan spores av gårdene *Alna* og videre oppover, for *Loelva*. En liten påminnelse om fortidas navn på elva helt nede i Gamlebyen har vi forresten i navnet *Alnafetgata*. Det er en indikasjon på at elva bør kalles *Alna* hele veien ned til utløpet. Hva navnet betyr, hva det innholdsmessig kan fortelle, er det ikke enkelt å si noe sikkert om. Språkforskere har i hundre år forsøkt å finne en rimelig tolkning. Et samstemmig og endelig svar har vi foreløpig ikke.

En språklig forbindelse mellom elvenavnet *Alna* og innsjønavnet *Aln-/Alunsjøen* virker sannsynlig. Men det er et problem at vi ikke har særlig gamle skriftbelegg for dette vannet. *Alnagårdene* er nevnt ca år 1400, elvenavnet er eldre, kanskje svært gammalt og har gitt navn til gårdene, i sin tur kanskje også til innsjøen. Men heter den

Alnsjøen eller Alunsjøen?

Begge formene finnes på kart fra forskjellig tid, *Alun-* på kart fra 1800-tallet og i hvert fall til 1938, *Aln-* er forma på yngre kart. Navn i utmarka har vi bare sjelden belegg for i de eldste skriftlige kildene. Det gjelder også dette vannet. Oluf Rygh opplyser bl.a. i *Norske Elvenavne* (1904) at gårdene *Alna* ligger ved "en Elv (nu Loelven), der kommer fra Alnsjøen (uriktig skr. Alunsjøen)". Når *Aln-* står på nye kart, er det ei nyere, rekonstruert form basert på en sannsynlig sammenheng med elvenavnet, jf. også Ryghs forklaring i *Norske Gaardnavne* (NG) II, side 110 om gnr. 120 *Alna*. Forma *Alnsjøen* kom sannsynligvis i bruk midt på 1900-tallet. På kartblad fra 1969

står det *Alnsjøen*. Det er helt sikkert resultat av grundig språkfaglig behandling. Språklig sett er det altså sannsynlig å anta at *Aln-* er ei «riktigere», ei mer opprinnelig form. Dersom det over tid blir slik at *Alnsjøen* kommer i bruk og blir allment akseptert, er det for så vidt ikke så galt. Men for veldig mange nå blir det et nytt navn. Forma *Alun-* har levd så lenge og er så innarbeidd at det virker helt feil at det ikke lenger er det rette navnet og det som gjelder.

Jeg har snakka med folk som er født og vokst opp og har bodd hele sitt liv på Grorud, og jeg husker også fra egen oppvekst at ingen kalte dette vannet *Alnsjøen*. Vi sa vel noe bortimot *Alungsjøen* (*along-/alung-/alun-*) med såkalt tjukk *l* og tonem 2. *Alna* skal forresten også uttales med tonem 2, og har nå stort sett skriftuttale. Jeg mener å ha sett forma *Alungsjøen*, men ikke på noe kart. Jeg tror de fleste fortsatt sier *along-*, *alung-*, *alun-*, slik vi har hørt og lært navnet. Slik er det jo vi lærer både språk og navn. Skriftuttale er ikke noe uvanlig fenomen, og da kunne vi vel nå vente at folk skulle snakke om *Alnsjøen*. Det har jeg til gode å høre. Jeg husker også at vi kunne spekulere på hva navnet kunne komme av eller bety, og da vi hadde hørt om alunskifer på skolen, tenkte vi på en sammenheng. Andre har også vært like fantasifulle og ment at alunverket, som i si tid var i drift litt sør for utløpet av elva i Bjørvika, kan ha ligget til grunn for navnet. Men slik er det nok ikke. Vi kan nevne at *Alundamveien* og *Alunsjøveien* er nyere navn på to veier i området, som ganske sikkert har navn etter kartforma *Alunsjøen* og med støtte i den lokale uttalen.

Skulle jeg rå til ei skriftform, ville jeg nok velge *Alunsjøen*. Det er riktignok feil i forhold til det språkforskerne mener om språklig opphav og sammenheng med *Alna*. Men *Alunsjøen* (d.e. *along-*) er ei form som ligger nokså nær eldre uttale og som sikkert har vært omtrent slik ganske lenge og som fortsatt er den mange av oss stadig kjenner og bruker. Jeg har hørt folk si *Alunsjøen* med vanlig “tynn” *l*, altså skriftuttale rett fra det nye kartet, men den gamle uttalen med såkalt tjukk *l*, brukes absolutt fortsatt. Ei skriftform med *Aln-* kunne nok språklig sett ha mye for seg, men ikke minst som uttaleform vil den foreløpig trolig virke helt fremmed. Det ville vel bli omtrent som om en skulle foreslå ny skrift og ny uttale av f.eks. *Bjølsen* til *Bjørssen* (bydel i Oslo) som språklig ville være riktigere, dvs. i samsvar med gamle skrivemåter og uttale på slutten av 1800-tallet. Forslag om å skrive *Alungsjøen* blir helt feil og må avvises, både på grunn av manglende skriftbelegg og på etymologisk grunnlag. Hvordan nasalen *-ng* er kommet i

bruk er vanskelig å forklare. Det kan kanskje fonetikere gjøre. *Alunnsjøen* ser inntil videre ut til å være eldste skriftform, nokså nær vår tids uttale og blir et greit kompromiss.

Bjørn Eithun
bjeit@online.no

BRYR IKKJE KULTURRÅDET SEG OM NORSKE STADNAMN?

Kulturrådet er ein av instansane som har sendt inn ei høyringsfråsegn til lovframlegget om kommunal sjølvråderett ved fastsetjing av stadnamn. Fråsegna er heller stutt og lyder:

Kulturrådet er positive til endringsforslaga i Stadnamnlova og spesielt til at vernet av samiske og kvenske stadnamn vert vidareført. Dette er i tråd med signala i fleire konvensjonar, deriblant UNESCOs konvensjon om vern av den immaterielle kulturarven av 2003, men ikkje minst i Minoritetsspråkpakta og Rammekonvensjonen. Kulturrådet minner samtidig om at stadnamn er viktig for andre nasjonale minoriteter og deira langvarige historie i landet.

Det er vel og bra at Kulturrådet har sut for minoritetsspråka våre. Men rådet er inkonsekvent og korttenkt i høve til norskspråklege stadnamn. Etter UNESCO-konvensjonen har dei like stort krav på vern. Er det slik at Kulturrådet let norske stadnamn segla sin eigen sjø? Eller er det fordi det ikkje vil motseia departementet? Det er merkeleg at ein av dei fremste forvaltarane av kulturarven er så lite oppteken av å ta vare på nedervde stadnamn og sikra dei for framtida.

Frode Myrheim
 frodmyr@gmail.com

SVAR FRÅ KULTURRÅDET

I høyringssvaret frå Kulturrådet av 22.01.18 har vi lagt serskild vekt på at vernet av samiske og kvenske stadnamn blir ført vidare. I tillegg har vi peikt på at stadnamn også er viktig for andre nasjonale minoritetar.

Ein ratifikasjon av UNESCO sin konvensjon om vern av den immaterielle kulturarven av 2003 inneber ikkje at Noreg har forplikta seg til ein bestemt

nivå for vern av stadnamn. Vi forstår, mellom anna ut frå ditt innspel, at denne saka har fleire aspekt enn det vi har lagt til grunn i vårt høyringssvar.

Kulturrådet vil ta omsyn til dette i det vidare arbeidet med konvensjonen om vern av den immaterielle kulturarven av 2003.

Brit Holtebekk – seksjonsleiar
Hildegunn Bjørgen – seniorrådgjevar
hildegunn.bjorgen@kulturradet.no

AVVIKLING AV NAVNEVERNET?

Regjeringa ved Kulturdepartementet (KUD) sendte den 6.12.2017 ut høyringsbrev for en lovendring som skal gi kommuner og fylkeskommuner blankofullmakt til å fjerne stedsnavn (med unntak av kvenske og samiske). Egentlig er det et forslag som vil fjerne vernet av norske stedsnavn, noe som er stikk i strid med utviklingen de senere tiår med å gi stedsnavna økt vern.

Forslaget begrunnes med ønske om økt myndighet for kommuner. Et underliggende motiv hos departementet var håpet om at flere kommuner ville slå seg sammen. Men det blir ikke omtalt. Det fremgår heller ikke at noen kommuner eller fylkeskommuner har gitt uttrykk for ønske om slik myndighet.

I klartekst er regjeringa villig til å ofre våre eldste stedsnavn. Kommunene har mange ønsker, og regjeringa har behov for å komme dem i møte på noen områder. Stedsnavna er lett å ofre fordi det ikke vises på noe budsjett, og det trenger ingen prioritering.

Forslaget er unikt på flere måter. Dels ved at det er et sjeldent eksempel på at nasjonen sletter egne kulturelle spor. Og dels ved at det legges til rette for stedsnavn uten grunnlag i norsk kultur. I tillegg legges det til rette for at kommersielle interesser får satt sine navn på land og sjø. Nye generasjoner vil være uvitende om historien til norsk landskap. Forslaget vil også ha negative virkninger for bruken av navn, for eksempel på kart og i adresseregistre.

UNESCO-konvensjonen om vern av immateriell kulturarv går inn for å styrke vernet av immaterielle kulturminner herunder stedsnavn. Departementets forslag går motsatt veg - i strid med konvensjonen.

Ingen av de her nevnte konsekvensene var vurdert av regjeringen. Det ble påpekt fra oss og andre.

Den 7. mars mottok jeg e-post fra Kulturdepartementet (KUD) med opplysning om at «... det vil ikke bli fremmet en lovproposisjon om stedsnavn for Stortinget denne vårsesjonen.»

Den 13. mars opplyser KUD i e-post at «... det skal gjennomføres en bredere gjennomgang av stedsnavnloven. Det tas sikte på at det skal gjennomføres en ny høringsrunde i løpet av høstsemesteret.»

Denne helomvendingen kan skyldes flere ting. De mange og sterke innvendingene mot lovforslaget fra høringsinstansene, ikke minst fra viktige kulturinstitusjoner, har trolig bidradd til at departementet og regjeringen vil tenke seg om. Innspillene herfra på vegne av Norsk navnevern og Aksjonsgruppa for korrekt bruk av stedsnavn i Overhalla, har trolig også vært en medvirkende faktor.

Hva som kommer til høsten, er uvisst. Men Nannelagets medlemmer og andre med interesse for våre stedsnavn kan ikke være trygge på at angrepet mot stedsnavna er over med dette. Alle bør følge med og gjøre en innsats for våre eldste immaterielle kulturminner om nødvendig. Ingen ønsker krig, men vi bør være villige til å forsvare stedsnavna.

Brynjar Mørkved
morkved@advbm.no

STADNAMN PÅ *IMA*- OG *IM(E)*-

Truleg på grunn av rimorda har ei halvstrofe frå ein bansull festa seg i mitt minne, for alt at eg var godt ut i tenåra då eg skreiv han ned etter farmor mi på Andøya:

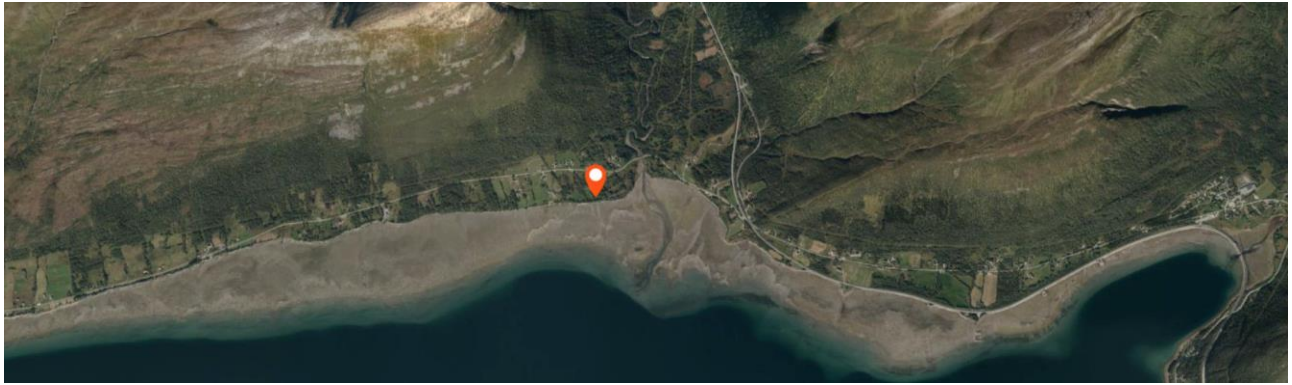
Kallen satt på hågen og kalla kyrn' sine:
 Ho Ima, ho Dima, ho Hamlot, ho Sneikja,
 ho Drepla, ho Dala, ho Sommarløv, ho Sala, osv.

Det var eit barnerim der og då, ingenting anna. Langt seinare kom forståinga av at ei *ima* (var. *hima*) ikkje er eit meiningslaust ord, men står for ei strime med matt eller gråvoren farge, også eit (tynt) skydekke – i eit par av våre nære språk. Dessutan er det nytta om ei (tynn) hinne. Særleg talande er *imut* adj. om noko som framstår med naturfarga grå *imer* (striper, strimer, gårer) eller er skimlut, slik t.d. geiter og andre dyr kan vere, sml. *imet* og *himet*: skittengrå, askegrå (Shetland). Likeins finn ein i norske sms. som blå-imut, grå-imut (Norsk Ordbok, Nynorsk etymologisk ordbok). Nær *ima* i den slags tydingar kjem færøysk og shetlandsk *ím* n «grytesot», eit ord vi berre kjenner i tydinga «støv» frå gammalnorsk. Vi kan få ei kjensle av at dette er litt «luftige» gloser, men i røynda er det annleis.

På nordsida av Balsfjorden i Troms tøyser ei lang, lang utgrunn fjære seg innover frå Svartnes forbi Lavangen heilt inn til Laksvassbukta, på samisk *Imaluokta*. Fjæra er på det breiaste utafor elveosen i Lavangen og ter seg skittengrå og skimlut i stadig skiftande valørar, dels i tungeform og dels som smalare strimer. Nedmed stranda vest for elveosen, sjå foto, ligg *Imarohtu* (sam. *rohtu* ‘kjerrar’). Det må vere liten tvil om at forleddet *Ima-* går på synsinntrykket av utfjæra.

Nær Furufleten i Lyngen er det ein bekk som heiter *Imogorsajohka*, dvs. han kjem frå ei *gorsa* ‘djup kløft, smal dal’ i det askegråe og triste fjellandskapet frå Nedretinden og Daltinden og vidare innover.

Lenger inn, ved Rasteby i Storfjord, er det eit ope skard *Ímagurra*, grått og noko skittenbrunt i botn og med tydelege spor etter bre-aktivitet (på sidene er det langt meir tilgrodd og grønt). I Storfjord, no i skilet mot Tromsø kommune, har dei òg ein tind *Ímagáisi*, med isbre på vestsida. Frå same breen går ei lys, skittengrå bretunge austover, med strimer eller rukker på tverra i øvste delen av bretunga, deretter blir dei meir og meir ut-tøygd på langs, før bretunga flatnar i null og legg etter seg store mengder av endå gråare slam. Lysegråe er også brerestane i austkanten av fjellet og fjellsida ned mot vatnet *Ímajávri*. Interessant er at namna i flg. Qvigstad kunne lyde *Ímogáisi* og *Ímojávri* òg, som kan innebere at det nettopp er gno. *íma*, underform *ímu*, som er lånt inn i samisk og nytta utan grammatisk konsekvens. Ordet er iallfall ikkje samisk, etter det samiske ordbøker viser. I eldre mål ville namna kanskje lyde **Imu-íss* og **Imuvatn*, seinare **Imisen*, **Im(e)vatnet*.

Midt i biletet *Imarohtu*, lengst til høgre *Imaluokta*. Norgeskart

Eit anna *Ímajávri* (d.e. Nordre og Søndre Isvatnet) har dei i Karlsøy. Det todelte, lange vatnet ligg skumt til på austsida av ein bratt fjellrygg, og sjølv fjellområdet er breskura og grått over det heile. Tilgjengelege flyfoto viser ikkje kor kvitt eller grått vatnet er når det er islagt, og sjølv isbreen er borte.

***Im(e)*- i litt anna tyding**

Svenske namn treng ein vel ikkje gå inn på, men sidan Jemtland ligg i ein historisk gråson(!), kan det frå Åre kommune nemnast dei karrige, lyst askegrå *Imbergen*, eit fjellområde som strekker seg eit par kilometer søraustetter til og med og vatnet *Imen*. Namna er ikkje med i Svenskt Ortnamnslexikon (2003-utg.) Karrig er også *Imøya* i Bindalen, der berggrunnen ligg open i dagen, både lysgrå og lett brunfarga, men av di det på øya faktisk er ein gard med kummerleg jordveg «i revnerne kun», blir det der like nærliggande å tenke på *im* n. ‘tynt lag av noko’ (NO 5:1145), i vår samanheng truleg dyrkande jord, matjord. Ei slik forståing synest iallfall ha mykje for seg ved eit gardsnamn som *Imeland* i Åmli, noko flyfoto frå staden kan tyde på. For *Imset* på Løten er det heller slik at begge delar kan vere aktuelt, for vi ser mønster av striper og flekkar av skiftande farge på innmarka, og dette kan nettopp ha med tynt matjordlag eller lite homogen undergrunn å gjere. Slik tilnærming har iallfall mykje for seg ved gardsnamn som *Imangen* i Oppdal og *Imingan* i Nore.

Ime som gardsnamn i Mandal (før Halså og Hartmark) er meir fleirtydig. Det skal vere eit *vin*-namn, men NG siterer ei opplysning om at «Gaardens Jord er ... skarp sandig» (NG 9: 73), noko som kunne høve i vår samanheng, men det ser også ut til at innmarka har talrike spreidde berghaugar og er ganske grunn på visse stader. Endeleg er det å merke at *Nedre Ime* ligg tett innafør den lange Årøya i Mandalselva, som nærmast er ei øyr med grunn

«fjære» rundt. Her er det iallfall ikkje i utgangspunktet lett å vite kva ein bør legge størst vekt på.

Vi starta med ein bansull, men mange av oss eldste fekk i storskolen via Nordahl Rolfsens lesebok møte versekunst på høgare nivå, då medrekna Henrik Ibsens «Terje Vigen» om sjølken som kjem roande med si dyrebare kornlast og får landkjenning:

Det var ikke flygtende skyer han så,
 det var fjelde med tinder og skar;
 men høit over alle åsene lå
Imenæs-sadlen bred og blå.
 Da kendte han, hvor han var.

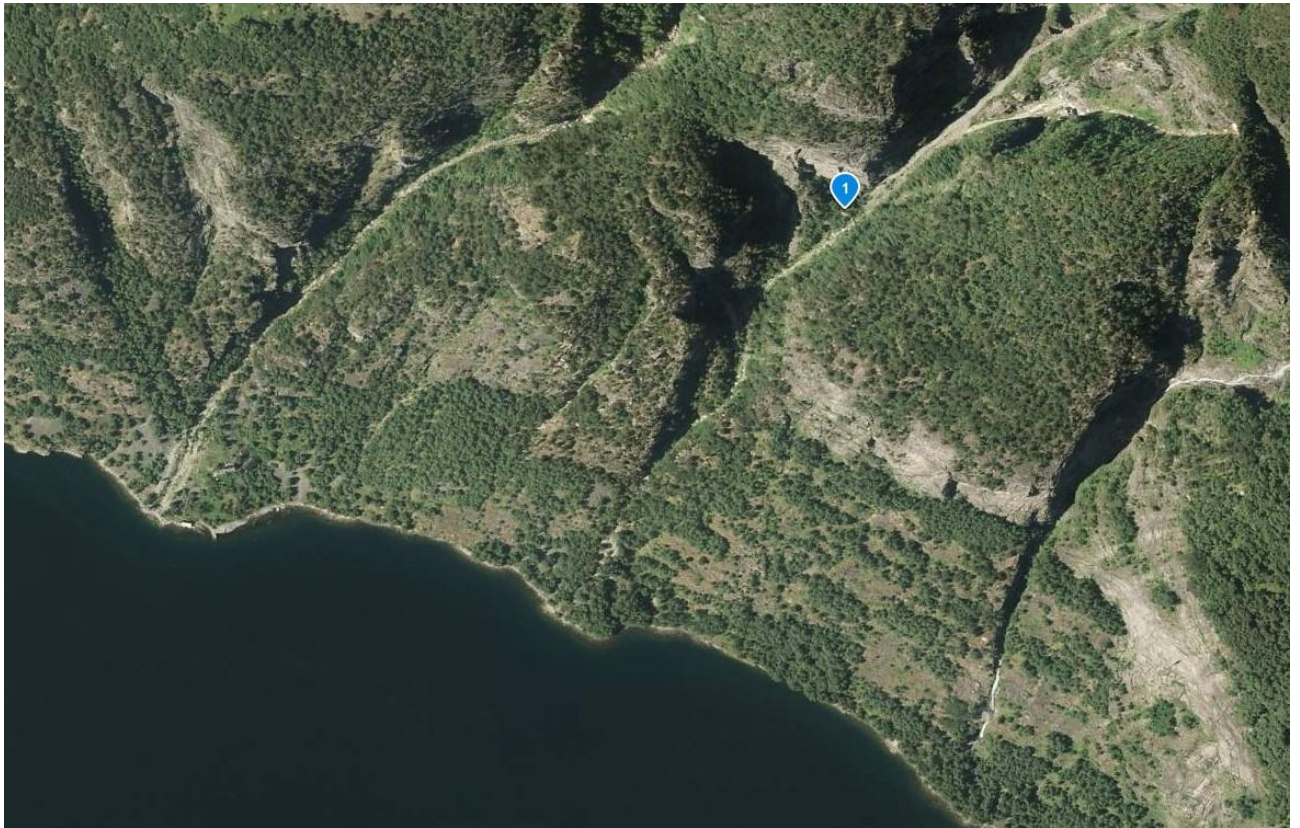
Gardsnamnet som ligg til grunn er *Imenes* [ˈĩmenes], gnr. 78 i gamle Landvik herad (NG 8: 135). Dei eldste skriveformene av namnet, *Imbenes*, *Ymbenes* (DN II 672, 1478) er ikkje krystallklare, endå varianten *Ymbe-* for *Imbe-* er fonetisk lettfatteleg.

Norgeskart har plassert *Imenessadelen* – upresist? – som parallellnamn på den 161 m høge *Ravneknuten*. Mellom sistnemnde og *Store Imås* på sørvestsida skjer det djupe *Imenesskaret* seg inn, dvs. såleis er skardet namna på nordvestsida, nærmast garden *Imenes* – men på søraustsida skifter skardet namn til *Berseldalen*.

Imåsen så vel som ein stor del av halvøya lenger nord ser grunnlendt og snau ut på flyfoto, jf. andre namn vi har vore innom, men NG forklarar *Imenes* annleis: «Navnet sættes i Bygden i Forbindelse med *Imaasen*, Navn paa et nærliggende Berg, og man mener, at dette har faaet sit Navn deraf, at der pleier at samle sig Skyer om dets Top» (NG 8: 135).

Mange ser nok skeptisk på meteorologiske namnetolkingar, men ettersom *ima* f. er kjent frå Ryfylke i tydinga «tynt skydekke», skal vi ikkje vere for raske til å avvise ei slik tolking. Ein kunne likevel innvende at eit gammalt *Ímáss* burde gitt **Ímásmes* > **Imesnes*, ikkje *Imenes*, og dei vanskelege gamle formene på *Imbe-*, *Ymbe-* kjem i tillegg. Men sett at *Imåsen* frå først heitte **Ímberg*: Då er *Berseldalen* truleg berre ei nedsliten form av *Bergsaldalen*, opphavlegare **Bergsalen*, kortform av **Imbergsalen* – og *Imbenes*, *Ymbenes* tilsvarande **Imbergnes*? At *-berg-* misser *-g-* i sms., er jo så å seie regelen. Skriveformene frå 1478 viser i så fall at den språklege

samanhengen var fordunkla alt då. Ein kan nok undrast om det er rett å normere «Imenæs-sadlen» hos Ibsen til noko så arkaisk som *Imenes-sadelen*?

Imbregjølet ytst i Geirangerfjorden, i midten av ein «pannebrei» fjellformasjon. Norgeskart.

Til slutt eit anna gardsnamn som også gjer motstand mot sikker tolking, nemleg gnr. 66 i Hemsedal, *Imre* [ˈimmre, ˈimrē]. Gamle skriveformer er *Imbre* St. S. 134. *Embre* 1657. 1723: «Navnets Oprindelse er ganske uvis», seier NG (NG 5:126). Elles minner no dette om naturnamnet *Imbregjølet* i Stranda kommune, også på den måten at det begge stader er lange, bratte hamrar med djupe kløfter på sidene. Det kan då ha noko for seg å tenke på *bræde* 'fjøl', ei topografisk nemning om «heller lang fjellrygg med tverrbratte sider» (NO frå Ål og Sigdal). Ei ev. forstaving *Inn-* ville sjølvsagt lett bli *Im-* framfor *b*; heller ikkje *Em-* er altfor avvikande. Likevel burde der då vere namnespor etter eit tilsvarande *Ut-* eller *Ytter-*, noko karta ikkje viser. I staden kan vi her tenke på den anatomiske termen for «panne» i norrønt, nemleg *enni* n. nytta som fjellnamn, ikkje berre i Landnámabók, men også i norsk og færøysk om bergsnev, framskot i bergsida. Sannsynlege døme er

Ennebergskolten (!) i Lund og gardsnamn som *Embergsrud Søndre Land*, og i Sveio *Emberland* ["ømbelann/], skrive Imberland NRJ II 525, Imbeland 1563, Imberzlannd 1567 og Emberland 1610, 1612, 1668, 1723. Merk også *Ennesåsen* i Leka.

Namna *Imre* og *Imregjølet* kan vi likevel ikkje tolke på basis av det **enniberg* som skin igjennom i fleire av namna framfor. Vi har snarare å gjere med det adjektiviske gno. *ennibreið(r)* «pannebrei»: Det blir då ein parallell til fjellnamna *Herdebreio* på Voss og *Herði-*, *Herðubreið* f på Island. Ei slik forståing av dei to *Im(b)re*-namna stemmer godt med hammar-fronten begge stadene, og det er ikkje vanskeleg å tenke seg uttalevariantane *enni-*, *inn(i)brei* med assimilasjon og uttaleslitasje *imbre(i)*, *imre-* i tillegg. Så spørst det då om lokalkjende har opplysningar som føyer seg naturleg inn i samanhengen eller peikar i ei heilt anna lei.

Finn Myrvang
fmyrvang@gmail.com

BOKOMTALAR

STEDSNAVN I RISØR KOMMUNE

Stedsnavn i Risør kommune. 10.000 navn fra Sønedeled og Risør. Sønedeled og Risør historielag 2015. 457 sider.

Generell presentasjon av verket

Dette er på alle måter ei stor bok, både i format, som jeg med mitt amatørforhold til trykkerifaget vil anta kan kalles folioformat, og i vekt – kjøkkenvekta vår viser over 2,6 kilo, og da er det bra med en solid perm og ditto papir på de nærmere 500 sidene. Dette er trulig den teknisk og utstyrmessig mest forseggjorte boka om stedsnavn jeg har vært borti, og Stedsnavnkomiteen i Sønedeled og Risør historielag har god grunn til å være stolt av dette produktet også faglig.

Mange til stede under lanseringa av Stedsnavn i Risør kommune. Foto: Ole Henrik Hansen.

Hoveddisposisjonen i boka kan kort oppsummeres slik: De første 80 sidene består av kortere artikler om forskjellige temaer: De første sidene dreier seg om dialektforhold i området og om uttale og skrivemåte av navna. Deretter følger frittstående artikler om diverse historiske forhold knytta til bestemte områder og temaer pluss tolkingar av uklare navn. Denne delen avrundes med ei liste over kjelder, som uheldigvis er satt opp som romertall slik at 242 henvisningar blir ccxlii, noe de fleste moderne lesere trolig finner nokså tungt å tyde.

På side 84 begynner så den geografiske delen med lokale kart og navnelister, som strekker seg helt fram til side 325. Dette er dermed den mest omfangsrike delen av boka, og her finner en på side 85 oversiktskart over hele kommunen, og deretter s. 86–323 lister med tall som viser hvor alle navna på hvert av de nærmere 50 lokalkartene er plassert.

Her har utgiverne fornuftig nok tenkt at så mange boksider med bare kart og navnelister ville bli for massivt, og derfor finner en både her og ellers ei mengde bilder, både nye og eldre. Jeg vil anta at denne delen av boka er den som lokalkjente folk kanskje først og fremst vil bla i for å finne navna og bildene som er knytta til deres eget område.

Her er det samla mye informasjon både på kartene og i de etterfølgende navnelistene. På kartene er de fleste navna av plasshensyn bare angitt med et tall, og for å finne navnet på et bestemt sted ut fra kartet må en altså gå ut fra nummeret på kartet og så finne dette tallet i den etterfølgende lista, der navnet er angitt både i normalisert skriftform og med enkel lydskrift og dessuten med henvisning til plassering på kartet. Dette gjør det lett å finne et navn i lista ved hjelp av det tilsvarende tallet på kartet.

Derimot er det litt mer plundrete å gå den andre veien, dvs. å finne et sted på kartet ved å gå ut fra navnet. En må da gå ut fra den alfabetiske lista på s. 326–454, der alle navna i hele verket er samla i éi liste, og så kan en finne navna i kartdelen s. 86–325. Det går greit ved sjeldne navn: Det første ordet på lista s. 326 er f.eks. *Abelonesåker*, som bare fins ett sted, som navn på et jorde.

Derimot fins det ca. 70 steder i kommunen der *Myra* er navn på ei myr, et jorde eller en hel eiendom. Her er det altså ikke lett å finne den rette «myra», dersom navnet er det eneste holdepunktet. Dette er ikke noen kritikk av boka, men rett og slett ei konstatering av at når en skal holde styr på mange like navn som viser til forskjellige lokaliteter, blir også det som i utgangspunktet kan synes å være enkelt, ganske komplisert.

Hvem er boka skrevet for?

Dette store arbeidet er nok som de fleste historielagspublikasjoner først og fremst tenkt for ei lesergruppe med interesse for lokal kultur og tradisjon. Etter mitt syn er framstillinga i boka godt tilpassa slike brukere. Stilen er enkel og beintfram uten vanskelig terminologi eller teori. Av og til fortelles det også små artige historier med tilknytning til bestemte navn. Et eksempel er det mystiske navnet *Hundredalershola*, som ifølge ei historie som gjengis på s. 51 skyldes at en mann på bytur som ville være ekstra forsiktig med pengene hadde gjømt en hundredalerseddel mellom to flatbrødleiver i nistepakka si, men glømt dette da han rasta på veggen, og dermed spiste han opp hele seddelen.

Denne navneforklaringa er kanskje historisk korrekt, men knapt av stor vitenskapelig interesse. Derimot er både kartdelen og stedsnavnregisteret veldig verdifulle både som dokumentasjon og systematikk. For meg som navnefaglig interessert lesar har det vært ei givende oppgave å sette meg inn i dette verket.

Eksempler på språklig interessante navnetyper

Om en skal peke på en navnetype som kanskje er særprega for Agder, kan vi nevne konstruksjoner med tre ord, f.eks. *Den gamle veien* eller *Det svarte fjellet*. Slike navn er det mange av i dette området; de fyller tre fulle sider i boka (s. 342–345). I det meste av landet ellers vil en nok heller lage sammensetninger som *Gamleveien* og *Svartfjellet* dersom begrepet skal fungere som et etablert stedsnavn, men altså ikke alltid på Agder. Et annet særpreg for mange navn ikke minst i sjølve byen Risør (jf. s. 260–268) er konstruksjoner med et personnavn med *s*-form, f.eks. *Espelands pynt* (på), *Madam Holts benk* (ved), *Nergaards bakke* (i), *Karen til Olaolsens rompe* (ved). Ved alle navn i stedsnavnregisteret (s. 326–453) er det også oppgitt riktig preposisjon for å uttrykke plassering på vedkommende sted; jf. preposisjon i parentes etter eksemplene foran).

Et interessant syntaktisk trekk ved mange navn i dette området er bruken av *s*-form ved personnavn, slik som i de siste eksemplene. Slike *s*-former brukes ikke i de fleste norske dialekter, men målføra på Agder og i Telemark danner her et unntak. Alle *s*-formene i eksempla foran, er nemlig i fullt samsvar med det folkelige talemålet: *S*-forma i *Espelands pynt* må nemlig referere til en person med etternavnet *Espeland*, ikke til et gårdsbruk. Vi finner også i alle fall ett eksempel på etterstilt *s*-form, nemlig *Hytta Peders* (side 101 og 367) som er navn på en husmannsplass. Dette er et tradisjonelt syntaktisk trekk ved egennavn på Agder og i Telemark, at også egennavn i *s*-form kan stå etter hovedordet, akkurat som eiendomspronomen, jf. *hytta hans*, som er allmennorsk språkbruk.

Samla vurdering

Ikke alle detaljer i denne store boka kan sies å oppfylle alle navnefaglige kvalitetskriterier, noe som heller ikke er å vente i et så stort verk med flere forfattere. Men jeg vil ikke nøle med å si at boka som helhet holder høy faglig kvalitet, samtidig som framstillinga er leservennlig. Boka er derfor populærformidling av beste merke. Nettopp fordi teksten er populært skrevet, vil den også kunne egne seg godt som utgangspunkt for pedagogisk tilleggsmateriale for bruk i skolene i området. Dette kan jo være ei utfordring til lokalhistorisk interesserte lærere.

Men først og fremst er dette et faglig solid verk, som også inviterer til å bli brukt. Både omslag, papirkvalitet og illustrasjoner vitner om at dette er ei bok som ikke bare er tenkt som en pyntegenstand i bokhylla, men som ei

bruksbok. Her kan det være på sin plass å nevne at den er utstyrt med ikke bare ei, men to såkalte bibelsnorer, dvs. innlimte bokmerker som gjør at en kan finne igjen de sidene en leser. Dette kan være praktisk i ei bok som også kan invitere til å lese to steder i boka parallelt; jf. kartdelen (s. 85–323) og stedsnavnregisteret (s. 325–353). Her har Risør kommune fått et bokverk som vil kunne glede folk i både bygd og by i generasjoner.

Arne Torp
pensjonert professor i nordisk språkvitenskap
arne.torp@iln.uio.no

NAVN I OSLO – KOMMENTARER TIL EI BOK

Leif Gjerland: *Navn i Oslo*. Dreyers Forlag. Oslo 2016. 147 sider.

Leif Gjerland har kommet med ei ny bok om navn i Oslo. Den føyer seg inn i rekka av flere bøker om byen han har gitt ut og til hans faste spalte i *Aftenposten*.

Overalt er det navn, overalt heter det noe. I Oslo er det navn av mange forskjellige typer, på gater og veier, på bekker og elver, åser og daler, på hytter og hus, på hele bydeler og deler av dem. Det er navn som er blitt til gjennom mer enn tusen år. Denne boka gir oss et utvalg med mange gode smakebiter. Navn er en del av språket og gjennom så lang tid har språket gjennomgått mange endringer. Det vil derfor være vanskelig å forstå hvorfor det heter som det gjør og hva navn kan bety, hva de kan fortelle. Boka er blitt en fin og nyttig veiviser, en lett tilgjengelig kilde til svar på mange spørsmål om navn i Oslo og som sikkert vil inspirere mange til å bli mer oppmerksomme på ord og navn og kanskje også til å prøve å finne ut mer.

Det er ikke mange navn fra den eldste byen Oslo som har overlevd opp til vår tid. Sjølve bynavnet er ett av dem. I de aller fleste mellomalderbrev på norsk er det skrevet *Oslo*, i mange også *Aslo* og begge kan forekomme i samme brev. I brev på latin veksler det også mellom *Oslo-*, *Aslo-*. I relativt seine brev, på nedertysk og nederlandsk, står det ofte *Anslo*, i noen både *Anslo* og *Oslo* i det samme brevet. Navnet er en sammensetning med to ledd, *Os-lo*. Førsteleddet/ utmerkingsordet er ikke uten videre enkelt å tolke. De

to vokalene *a* og *o* som vi ser i skrift, må forstås som uttrykk for en *å*-lyd, mer eller mindre åpen. Noen mener at forma med *An* (*Anslo*) kan tyde på en nasal uttale. Den mest oppdaterte tolkninga konkluderer med at terrengformasjonen *ås* (med referanse til Ekebergåsen) er mindre sannsynlig enn betegnelsen *ás* (fl. *æser*) for gud/guddom i norrøn mytologi. Hovedleddet/grunnordet *-lo* er greit nok. Det er en velkjent terrengbetegnelse i mange norske stedsnavn og brukes om eng eller slette ved vann, ikke nødvendigvis fuktig slette. Akkurat hvor gammalt bynavnet er, kan vi ikke sikkert si, kanskje fra ca. vikingtid (ca. 700 – ca. 1050), sannsynligvis noe før. Om det opprinnelig har vært navn på en gård her, veit vi ikke.

Kanskje har vi et liknende tilfelle når det gjelder gårdsnavnet *Åsen*, mellom *Storo* og *Sinsen*, sjøl om gjeldende oppfatning er en annen, at førsteleddet kan være *os*, *elveos*. Alle eldre skrivemåter tyder på det, og det kan vi derfor ikke uten videre se bort fra. Etterleddet er gammalnorsk *-vin*, eng, beitemark. Men terrengforholdene gjør det veldig vanskelig å se at det kan ha vært noe *elveos* her, om ikke landskapet er mye forskjellig fra den tid navnet kom i bruk. Det kan jo hende at *Disenbekken/Torshovbekken* som rant forbi ikke langt unna, kan ha gitt opphav til navnet. Det er vanskelig å se noen forbindelse med Akerselva og helt sikkert ikke med Maridalsvannet, som enkelte har ment. Derfor er det ikke aldeles urimelig å tenke seg at terrengformasjonen *ås* eller guddommen *ás* kan ha inspirert navngiverne. *Grefsenåsen* er nokså synlig i landskapet, de gamle gårdene *Disen* og *Torshov* er heller ikke langt unna. Uttalen i vår tid er med *å*, *Åsen* og med tonem 2, som i navnet *Tåsen*.

I navna *Storo* og *Lillo*, (i eldre skrift henholdsvis *Store-O* og *Lille-O*) har vi helt sikkert å gjøre med *å*, *elv* (d.e. Frysja/Akerselva) som etterledd i sammensetninga, altså i utgangspunktet et gårdsnavn *Å*. Det heter at *ó* er ei sideform av gammalnorsk *á* *å*, bekk, elv. Det er i alle fall en variant i skrift. Uttalen har også her sannsynligvis vært en *å*-lyd, mer eller mindre åpen. Dagens uttale kan være resultat av fjernassimilasjon (*store-o*) eller yngre skriftuttale.

Volin (*Vál-vin*) er i Oslo bylov nevnt som et grensemerke for byens takmark, bymarka. Det var et gårdsnavn i det området vi nå kaller *Vålerenga*. Etterleddet *-vin* er greit nok. Hva førsteleddet i *Våler-eng*a kan bety er ikke absolutt sikkert. Et ord *vål* er ikke belagt i gammalnorsk annet enn i stedsnavn som her og flere steder i usammensatt form *Våler*. Det er trolig nært beslekta med et ord *vål* som særlig har vært brukt på Østlandet i

forbindelse med rydding i skog og sannsynligvis brenning av bråte. På kart fra 1800-tallet kalles gården *Vaaler*. Det er en litt problematisk form. Et gammalt *Válvin-*, yngre *Vålen-* kan ikke uten videre utvikle seg til *Våler-*. *Vålerenga* kan være et eksempel av mange på hvor vanskelig det har vært å skriftefeste uttale. Når det gjelder uttalen i vår tid, hører vi ofte *vålerenga* med tjukk l, men minst like vanlig er en kortere form *vålenga*, også med tjukk l. Det kan være en gammel uttale, av et mulig *vålenenga* til *vålnenga/vålenga*. Det er interessant å se at flere *Våler*-navn på Østlandet har en uttale som gjengis omtrent som *våel* (med kort e og tjukk l, og tonem 2) og altså skrives *Våler*. Kanskje kjente skriverne av formene *Vaaler* og *Vaalerengen* uttalen *våel* fra flere *Våler*-navn på Østlandet og derved forstod førsteleddet som *Våler-*. Vi kan også merke oss skrivemåte og uttale av et annet navn ikke langt unna, *Dælenenga*, fra et *Dal-vin/Dæl-in/Dælen-* som, i hvert fall tidligere, blei uttalt *dælnenga/dælenga* (med tjukk l). Hvordan hovedleddet *-eng* er blitt lagt til *Våler-*, er usikkert. Kanskje det kan forstås som navn på gården i en periode, kanskje som navn på et engstykke. At det skal ha vært et mindre bruk *Enga* på eiendommen, er ikke kjent, men jf. *Bryn* og *Brynseng* i nærheten.

Etter flere utvidelser omfatter Oslo i dag mye større områder enn den eldste byen og den eldste bymarka. Minner om gårder spredt utover et stort område lever nå i navn på større og mindre områder i byen: *Bogstad*, *Huseby*, *Skøyen*, *Ullevål*, *Berg*, *Fossum*, *Veitvet*, *Furuset*, *Tveita*, *Tokerud*. Her finnes nesten alle gamle, norske navnetyper. Vi ser også at det er mange nyere typer som også har gitt navn til hele bydeler: *Grünerløkka*, *Keyserløkka*, *Frydenberg*, *Lovisenberg*, *Rosenborg*, *Uranienborg* for å nevne noen.

I nedgangstidene etter Svartedauen lå mange områder lenge brakk. Fra 1500- og 1600-tallet og særlig på 1700-tallet blei større og mindre deler av mange landeiendommer stykket opp og solgt til velstående byborgere. Her fikk de satt opp større og mindre hus, ofte storslagne bygninger som også fikk sine navn, byhyttenavn som de kalles i boka. Forleddet i mange av disse navna er ofte et personnavn eller et beskrivende navn for stedet: *Bellevue*, *Elisenberg*, *Marienlyst*, *Sommerro*, *Uranienborg*. Typisk er at mange av disse navna har innskutt *n* etter dansk (tysk) mønster.

Å finne ut hva stedsnavn betyr er ikke alltid så enkelt. Den språklige utfordringa er større ved tolking av navn som *Abildsø/Abelsø*, *Frogner* og *Skøyen* enn ved navn som *Grünerløkka*, *Karenslyst* og *Paulsenkaia*. Tolking er én ting, skriveformer en annen. Hva med det evige stridens eple

Majorstuen og *Majorstua*? Hva skal vi si og skrive? Vi aner norsk språkstrid i et lite nøtteskall. Formene *Majorstua* og *Majorstuen* brukes om hverandre i Oslo, men sistnevnte er autorisert til bruk i kommunale sammenhenger ved kommunalt vedtak.

Autorisering av navneformer fører ofte til negative reaksjoner. Hvorfor skal vi skrive *Majorstuen* og ikke *Majorstua*? Hvorfor heter det nå *Rommen* og ikke *Rommi* skole? Den gamle *Rommiskolen* ligger her fortsatt, men nå som museumsgjenstand, også språklig. Innfødte like opp i vår tid sier (har sagt) *Romme/Rommi*. Det var også uttalen på 1800-tallet. Den forsvinner antakelig i vår tid.

Tveit-navna i det gamle *Østre Aker* ser ikke ut til å være skriftlig belagt før ca. år 1400. Navnetypen er atskillig eldre, men betegnelsen *tveit* finnes også brukt i relativt ny tid med litt forskjellige betydninger, bl.a. om mindre jordstykker, åpne plasser og rydning i skog. Området på *Tveita* blei bygd ut i stor stil fra midt på 1960-tallet. Utbyggere og myndigheter fikk en velkjent utfordring: Hva heter det egentlig: *Tveten* eller *Tveita*? De innfødtes gamle uttaleform blei omsider valgt, mens den gamle skriftforma blei hengende igjen på gårdsanlegget *Tveten* og på *Tvetenveien*.

Hva som kan regnes som kallenavn, kan være problematisk, for vi har også betegnelser som oppnavn, økenavn, klengenavn, tilnavn og kjælenavn (hypokoristiske navn). Det er kortversjoner av navn med forskjellig karakteriserende betydning, både positive, nedsettende eller mer nøytrale. De er velkjente i oslomålet om personer *Bønna*, *Pettern*, *Rigga*, *tjukken*, *spikern* og om steder *Lompa* (Olympen), *Renna* (Rendevouz), *Slurpen* (sentral-kjøkken med servering). *Botsen/Bossen* (Botsfengselet), sikkert også *Bayern* (nedlagt bryggeri) kan regnes hit. *Idioten* er også kjent som *Iddern*; kjent er også *Maja* (Majorstua), *Makka* (Makrellbekken), *Kalbernern* og *Kalla* (Carl Berners plass), *Urta* (Uranienborg skole) o.m.fl. Slike uhøytidelige kortformer er (har vært?) vanlige ellers i oslomålet, nok helst blant de yngre: *fiskern*, *kjøttern*, *mjælkern* (om respektive butikker) o.m.fl.

Når en ønsker å gi slike former skriftlig form, kan det være vanskelig å vite hvordan det bør gjøres. Mange bruker apostrof i noen av dem: *Bayer'n*, *Luser'n*, *Griser'n*, *Vål'enga*, *mester'n*, *rørlegger'n* osv. for på den måten å antyde noe om uttale. Det skulle ikke være nødvendig. Står det *Bayeren*, *mesteren*, *slakteren* osv. ville uttalen for de fleste bli den samme, også om det skrives *Bayern*, *Lindern*, *Slaktern*, *Ullern*, *Økern* osv., jf. eldre skrivemåter *Linderen*, *Blinderen*, *Ulleren* osv. *Vål'enga* kan nok bare skrives

Vålerenga. På den annen side kan det kanskje i spesielle sammenhenger være ønskelig å bruke apostrof for å understreke at det ikke er trykkfeil i teksten, men bevisst markering for å understreke et muntlig preg.

Nesoddtangen er ikke et så merkelig navn som noen kan synes. Det er ikke noe ”smør på flekk”-navn. Egentlig er det en ganske presis beskrivelse. Det er grunn til å anta at hele landskapet, halvøya, som skiller fjorden på østsida og fjorden på vestsida i gammel tid blei kalt *Nes*. Det passer bra. *Nes* er ofte en betegnelse på et større område. En *odde* er mindre og en *tange* enda smalere. For å beskrive den ytre delen av neset eller odden, er det helt presist å kalle den en tange. *Nesodden* var navnet allerede i mellomalderen og er det enda som navn på kommunen. En grunn til det er sannsynligvis at bebyggelsen har vært tetttest nærmere odden. Det har vært en naturlig del av det store neset å bebygge, også fordi det falt naturlig av hensyn til båtforbindelsen til byen.

I kapitlet om-*rud*-navn kunne det ha vært fint å få vite at vi i tillegg til rydningsperioden i mellomalderen også hadde en rydningsperiode på 1600- og 1700-tallet, kanskje alt fra slutten av 1500-tallet. *Rud*-navna er derfor en tallrik navnegruppe, en eldre med navn som *Ammerud*, *Linderud*, *Tokerud* og en yngre gruppe med stort sett en annen type forledd, som *Konglerud*, *Lopperud*, *Luserud*, *Trindserud*.

Malerhaugen er ikke noe spesielt gammalt navn og det er liten grunn til å gi seg i kast med vidløftige spekulasjoner om betydningsinnholdet. Spesiell forekomst av *malurt* eller *mølledrift* er det ingen beretninger om. For spesielt interesserte er det ganske sikkert mulig å finne ut mer om hvem som har hatt tilknytning til stedet, eventuelt hva slags malere som kan skjule seg i navnet.

Saxegården i Middelalderparken har navn etter en person som het *Saxe/Sakse*. Det er et mansnavn vel kjent fra mellomalderen. Noen norsk stormannsett *Saxe* er ikke kjent fra denne tida og navnet har ikke noe med Sachsen i Tyskland å gjøre.

Det behøver slett ikke være folkevittighet som står bak navnet *Kirkeristen/Kjerkerista*. Dette fysiske hinderet for krøtter var antakelig ei eller flere helt vanlige ferister plassert ved Vår Frelseres kirke, ferista ved kirken. Ikke noe spesielt vittig ved det. Minner om en svunnen tid med et helt annet liv og landskap.

Når det gjelder *Loppesletta*, har nok førsteleddet i navnet en sammenheng med de små husdyra. Før i tida var det ikke sjelden det fantes lopper i gamle og brukte ting som blei solgt på større og mindre markeds plasser.

Makrellbekken er jo et merkelig navn. Bekken har nok vært mer synlig før. Men de gamle husa som stod her, er i hvert fall borte. Stedet er navngitt som *Makrelbakken* på et par gamle kart, *Makrelbækken* på andre. *Makrelbakken* er nevnt som bruk under *Smestad*. Så da kan det være spørsmål om hva som blei navngitt først, plassen som lå her eller bekken og hvordan de eldste formene var. Dersom denne bekken virkelig var grense-skille mellom flere eiendommer, kan den vel lokalt ha vært kjent som en skillebekk/skjelbekk. Det er ikke umulig at den har vært kalt *Markskjelbekken*, men vi har ingen belegg for det, verken skriftlig eller muntlig. Å gi æren eller skylda til ukyndige danske skrivere, er i beste fall en veldig fri antakelse. Det finnes forresten et navn *Makrellknatten* i Østmarka, og der har det ikke vært mulig å påvise eiendomsgrenser. I Østfold finnes gårdsnavnet *Makrelrød*, men det regnes som en mulig forvanskning av et tysk kvinnenavn (NG I s. 334).

Mærradalen påstås å være en forvanskning av et gammalt *Maridal* (av *Mariæ dalr*), som skulle kunne føres tilbake til Hovedøy-munkenes bruk av dalen. Det kan vel hende, men vi har ingen dokumentasjon på et slikt språklig opphav.

Det kan ikke være rimelig å si at *Vaterland* er et ”navn fra folkedypet”, når navnet settes i forbindelse med nederlandsk handelsvirksomhet på 1600-tallet og 1700-tallet. Det var stor virksomhet av nordtyske og nederlandske handelsmenn her, ikke minst med tømmer og skurlast, sikkert annen virksomhet også. *Vaterland* – nedertysk *Waterland* - skulle være en bra dekkende betegnelse på et fuktig landområde. Tilstøtende, på østsida av Akerselva ligger *Grønland*. Om det er av tysk eller norsk opphav, er ikke så godt å si. På nedertysk ville et sånt område kunne bli kalt *Gröönland*, som er godt mulig for et område med bra beitemark for husdyr, tyske eller norske. På grunn av dette naboskapet er det godt mulig å tenke seg at det relativt begrensa området på vestlig side av utløpet av Akerselva kunne bli kalt *Nyland*. Stedsnavn med *-land* i hovedleddet er ellers ikke av de mest utbredte på disse kanter.

Bergfjerdingen, *Bislett*, *Kirkeristen*, *Ladegården*, *Nybrua* o.fl. er også plassert under kapittelet Kallenavn fra folkedypet. Noen vil nok kunne være uenige i det. Akkurat hvordan slik fordeling er valgt spiller mindre rolle. Viktigere er at det er kommet med så mange navn og former av forskjellige slag. Det mest interessante i denne sammenhengen er ikke klassifisering, men forklaring. Naturnavn som *foss* ”smitter” over på gårdsnavn i den

forstand at navngivere ofte har sett det som naturlig å la terreng og formasjoner på stedet inngå i navnet *Foss, Fosse, Hønefoss, Fossestøl*. Dette var en helt vanlig måte å gi navn på.

I ei bok som dette, skal stoffet være lett tilgjengelig for så mange som mulig, presentert på en attraktiv måte og samtidig innholdsmessig så pålitelig som mulig. Det har forfatteren lyktes med. Det er bra at han også har fått assistanse av navnegranskere og fått med en oversikt over en del hovedgrupper av norske gårdsnavn med hovedledd som *-heim, -rud, -set, -seter, -stad, -tveit, -vin*. Språket er lett og muntlig. Noen vil nok kunne si at det er tatt med i meste laget av litt luftige antakelser omkring innhold og betydning av flere navn. Men det kan også ha den gode virkningen at lesere sjøl får lyst til å finne ut mer. Stedsnavn kan fortelle en masse om språk og kultur, natur og dagligliv.

Boka er tiltalende utforma, greit satt opp, trykt på godt papir, har bra med åpen plass, et vell av illustrasjoner med god fordeling av tekst og bilder. Det er flere eldre bilder og andre illustrasjoner, men i hovedsak er det forfatterens egne, gode fotografier. Noen vil nok kunne synes at det er i meste laget med bilder av veiskilt og andre skilt som neppe tilfører noe ekstra. En og annen opplagt trykkfeil finnes og en og annen inkonsekvens, uten at det betyr noe. Ord som *omnavne* og *navne om* er trolig ikke særlig vanlige. Et par små mangler: Opplysning om fotograf og eier av det gamle bildet av *Bergfjeringa* (s. 16) og av bildet av huset på *Fehaugen-løkka/Marichenslyst/Marienlyst* (s. 138).

Et navneregister er heldigvis kommet med, men det kunne gjerne ha vært enda litt mer omfattende.

Bjørn Eithun
bjeit@online.no

BUSTADNAMN I BERG I ØSTFOLD

Kåre Hoel: *Bustadnavn i Østfold*. 16. *Berg*. Utgitt av Institutt for lingvistiske og nordiske studier, Universitetet i Oslo, ved Tom Schmidt. Novus forlag, Oslo 2017. 472 sider. Kartvedlegg: Berg 1 : 50 000.

Om norsk namnegransking for tida ligg i tung motvind med manglande løyvingar, stillingsheimlar og tilhøyrande fagfolk, så kjem i alle fall banda i serien *Bustadnavn i Østfold* (BØ) nokså årvisst, i 2017 med band 16 for Berg herred med dei tre sokna Berg, Rokke og Asak, som i 1967 vart slege saman

med Idd og Halden til Halden bykommune. Berg kommune på Senja i Troms eksisterer framleis.

Som i dei andre banda i serien er alle namn på gardar, husmannsplassar og småbruk omtalte, likeins mindre eigedomar med permant busetjing nemnde i folketeljinga i 1900 eller før. Medan Ryghs *Norske Gaardnavne* (NG) bd. I for *Smaalenenes Amt* (1897) tek for seg 212 bustadnamn i Berg herred, omtaler det reviderte bandet heile 1330 namn. Det seier litt om omfanget. Som før byggjer revisjonen vidare på Kåre Hoels innsamlingsarbeid i Østfold, som tok til i 1950, og det etterfølgjande manuskriptet som han utarbeidde i åra fram til ca. 1980. Fyrste bandet i serien, for Hobøl, vart utgjeve i 1994 ved Tom Schmidt. Etter den gamle heradsinndeling for Østfold skulle dermed serien snart vera i mål. Mens gamle skriftformer av namnet på prestegjeldet og garden *Berg* frå 1200-talet og framover fyller mest ei heil side, krev kommentar og forklaring berre eit par linjer. Verre er det med *Rokke*, som ikkje er sjølvforklarande. Både Hoel og Schmidt sluttar seg til Ryghs opphavlege forklaring, at namnet er avleidd eit elvenamn *Rodk* med tydinga ‘den raudfarga, jernfarga, grumsete’.

Endå verre er det med *Asak*, som krev ein omtale på heile fire sider. Påfallande nok finst gardsnamnet to andre stader i Noreg og endå fleire stader i Sverige, med så mange belegg at ein skulle tru filologen lett kunne nøsta opp i floken. Etter ei lang og innfløkt drøfting kjem Hoel fram til at *Asak* kan vera samansett av norrønt *áss* ‘heidensk gud’ og eit ord avleidd *aka* ‘aka, køyra’ om «stedet der guden ble kjørt rundt i vogn», altså eit mytologisk namn. Når framstillinga er så språkleg krevjande som i dette tilfellet, burde utgjevaren ha spandert eit enklare samandrag til slutt som ein slags konklusjon, til hjelp for folk som berre blar og leitar etter forklaringar på namn som er avstikkande og merkelege. *Asak* er heilt klart eit slikt namn.

I tillegg til dei meir kjende gardsnamna som i dei fleste tilfelle også er synlege i samfunnet som etternamn, gjeld t.d. Rokke og Asak, lyfter BØ også fram i lyset namn som elles lever i eit lite geografisk og sosialt miljø. Eg vil tru at få utanom lokalmiljøet har høyrte om namn som *Nyte* belagt alt frå 1620, men med «uviss forklaring», og *Ugjesteby* med belegg frå 1500-talet, men i dag skrive *Gjesteby* og uttalt slik. Forklaring er nok ikkje den uvennlege som i ‘ugjestmild’, men enkelt nok det norrøne mannsnamnet *Ulfgestr* i føreleddet, ei samansetjing av *ulv* og *gjest*.

Påfallande er alle namnetypene som er så godt som ukjende i andre landsdelar. Kjerneområdet for kategorien imperativnamn må vera Sørøst-

landet med namn frå Berg som *Blåsopp*, *Seut*, *Stuput* og *Tørkopp*. Det er sjeldan at denne gruppa får status som etternamn, men døme finst som *Flygind* (m.a. i Kongsvinger) og *Glosimot* (Seljord).

Særleg på yngre bustader finn me mange rosande namn med plussordet *sol* på topp, i namn som *Solheim*, *Solhøy* og *Sollyst*. Populære er òg namn med det tyske infikset *-en-* inspirert frå dansk, som *Sorgenfri* og *Bekkensten*. At det ikkje nødvendigvis treng vera ein bekk på *Bekkensten*, viser at det er eit innlånt motenam. Tilfeldige lagingar førekjem, som *Misunnelse*. Dette kan samanliknast med gardsnamnet *Misunnstad* i Våler i Hedmark med same føreleddet.

Eit av dei mest særmerkte er plassnamnet *Englekor* belagt frå ca. 1800. Hoel avviser Ryghs tolkingsframlegg, at det skulle vera ei forvansking av eit 'Ænglarud', og plasserer det heller i gruppa 'fri laging', med kommentaren «nærmost et humoristisk bibelsk-poetisk navn». I forma *Engelkor* dukkar det også opp på *norgeskart.no* i Drammen, etter digitalarkivet som husmannsplass under Åserud i Skoger, men ikkje nemnt i NG VI s. 18. Namnet i Berg er såleis ikkje heilt eineståande. Drammensnamnet har òg fått status som etternamn med 18 personar i 2017. Karakteristisk er det at det etterfølgjande namnet i Berg er *Sorgenfri*, og i Skoger er grannegarden *Gloropp*, vel eit imperativnamn. Forklaringa på den geografiske avgrensinga av namn av denne typen til fylka i søraust må vera å finna i mønster frå dansk namnelaging som igjen har henta inspirasjon frå tysk. Det utbreidde plassnamnet *Fuglesang* i same delen av landet er svært vanleg som stadnamn i dansk, inspirert av tysk *Vogelsang*. Etter *norgeskart* finst *Fuglesang* som bustadnamn berre éin gong utanfor kjerneområdet, i Steinkjer. Det ligg både språksosiologi og geografi i diskusjonen om namn som bureisaren i si tid valde på heimen sin.

På vegner av alle dei andre 700 kommunane er det lett å verta misunneleg på kommunane i Østfold som får ei slik mønstergyldig, fagleg oppdatert og grundig drøfting av alle bustadnamna, store som små, så sant serien vert førd vidare til endes med dei siste banda. Forskningsrådet fortener ros for at det ser den språklege og historiske verdien i prosjektet, og professor Tom Schmidt fortener all ære for at han framleis brukar det meste av si tid og faglege tyngde i arbeidet – 25 år etter startstreken.

Når moderne, skriftlege medium får påpeikt språklege bommertar av alle slag, orsakar dei seg stadig vekk med at korrekturlesing er ein utdøydd profesjon. I denne fagboka med avansert fagspråk og komplisert trykkeskikk

har prentesvarten levd magre dagar, nokon har gjort ein god jobb i den 'utdøydde' profesjonen.

Sidan det i dagane då dette vart skrive, har vore mediefokus på Nasjonalbibliotekets skanning og dermed nettpublisering av i prinsippet all norsk litteratur utgjeven før år 2000, kan det vera på sin plass å nemna at både bd. 1 Hobøl (1994), bd. 2 Skiptvet (1997) og bd. 3 Våler (1999) i dag ligg fritt tilgjengelege for strøyming til privat bruk for norske IP-adresser, i tillegg til Hoels *Studier over bustadnavn fra Østfold* (1985). I alle fall éin stor føremon med denne tilgjengeleggjeringa er at bøkene dermed vert søkbare på nettet.

Olav Veka
olav.veka@gmail.com

GARDSNAMN I ULSTEIN

Johan Ottesen: *Gardsnamn i Ulstein*. Ulsteinvik, Fotoarkivet 2016. 118 s.

Gardsnamna vert rekna som dei gjævaste stadnamna i landet. Mange av dei er svært gamle og byr på tolkingsproblem, sjølv etter å ha vore drøfte i Oluf Ryghs *Norske Gaardnavne*. Det er denne namnegruppa lokalfolk flest er kjende med, både fordi dei er i dagleg bruk, og fordi mange er nytta som etternamn. Ofte er dei emne for debatt. Kollisjonen mellom gamle skrivemåtar, nedervd uttale og offentleg normering har valda mang ein heit diskusjon. Dette har Johan Ottesen fått fram mange stader i den rikt illustrerte utgjevinga *Gardsnamn i Ulstein*. Fyrst og fremst er boka ein fagleg gjenomgang av dei 75 matrikkelgardsnamna i Ulstein. Utgreiingane byggjer naturlegvis på *Norske Gaardnavne*, men kommentarane er supplerte med nyare granskingsresultat. Forfattaren er heller ikkje redd for å koma med eigne konklusjonar. Men stort sett står me overfor ein forsvarleg omgang med stoffet. No avlidne Oddvar Nes har gjeve mange nyttige råd og vink.

Boka er ordna etter matrikkelnummereringa, og me får stort sett eitt oppslag for kvart namn, nokre på éi side, men dei fleste på to eller fleire sider. Nokre få er handsama under eitt, som gnr. 1–3 *Ytreflø*, *Midtflø* og *Indreflø*. Gnr. 40–68 for Ulstein er ikkje tekne med.

Kvar artikkel vert innleidd med eit framlegg eller idé til forklaring, ofte noko avvikande i høve til tradisjonell tolking. I den meir utførlege teksten vert ulike argument vegne opp mot kvarandre, og konklusjonane hans kan

det vera verdt å notera seg. Forfattaren ser på både eldre skriftformer og på uttalegrunnlaget, og dette saman med grundig lokalkunnskap gjev han eit solid grunnlag å uttala seg på. Dei fleste namna er relativt uproblematisk og let seg tolka til vanleg kjende ord som *Vik*, *Botnen*, *Breivika*, *Kleiva*, *Vågane* og fleire. Diskusjonen av kommunenamnet *Ulstein* strekkjer seg over seks sider. Ei av tolkingane her har vore gudenamnet *Ull*, men Ottesen konkluderer med den mest truverdige forklaringa, nemleg at dyrenemnet *ulv* må liggja til grunn. I lokaltradisjonen har sakrale forklaringsmodellar godt utrøme, men forfattaren gjer rett i å ikkje godta dei så lett. For *Hovset* prøver han å finna ei tyding knytt til gno. *hár* ‘høg’ utan at han overtyder. Det gammalnorske øynamnet *Hǫð*, nedfelt i gardsnamnet Haddal, gjev grunnlag for ein vidtfemnande diskusjon i boka. Her er det tale om klassisk stadnamnproblem, som Ottesen saumfarer frå mange ulike vinklar. Sjølv er han til sist i denne artikkelen inne på at det kan vera ein samanheng mellom øynamnet *Hǫð* og namnet på den blinde guden *Hǫð*. Opphavet til namnet er framleis uvisst. Johan Ottesen skriv engasjerande om eit stoff som bør ha stor lokal interesse, og vidare med. Boka er rikt illustrert med bilete frå alle gardane som er omtala. Dei fleste bileta viser gardane slik dei var midt på 1900-talet, ein del i fargar, men dei fleste i svart kvitt. Boka gjev såleis eit autentisk bilete av den tradisjonelle busetnaden. Samstundes er det interessant å tenkja på at namna går bak alle former for busetnad, om enn naturen i store drag var slik då namna vart til.

Botolv Helleland

botolv.helleland@iln.uio.no

BUSETNADSNAMN I HUDIKSVALL, HÄLSINGLAND

Lennart Hagåsen: *Bebyggelsesnamnen i Hudiksvalls kommun. Hudiksvall-området*. Sveriges ortnamn. Ortnamnen i Hälsingland 2:2. Uppsala 2014. 320 sider.

Ein skal ikkje bla mykje i denne boka før ein ser at ho er pedagogisk vel gjennomtenkt, noko som ein dessverre ikkje alltid kan seia om sjangeren akademiske publikasjonar.

I innleiinga får ein straks ei drøfting av termen *ortnamn* som ikkje minst er avklarande for norske lesarar. Det viser seg at den utbreidde varianten *ortsnamn* med binde-*s* eksisterer parallelt utan å ha nådd opp i academia, og i dag er termen *även* (mi kursivering) godteken i Svenska Akademiens

ordliste! Formene med og utan binde-*s* minner unekteleg om ordparet *stadnamn* (NN) og *stedsnavn* (BM) på norsk. I allmenn språkbruk er *ortnamn* mest brukt om tettstader, men i namnefagleg samanheng om bustadnamn og naturnamn av alle slag, som gardsnamn, terrengnamn, teignamn, kulturnamn (bruer, gravhaugar o.a.). Alle desse namnetypane er dermed omtala i denne boka.

Deretter følgjer to enkle oversyn over arkeologiske og språklege tidsperiodar. Her er den såkalla *medeltid*, som tilsvareer mellomalderen på norsk, avgrensa til perioden 1050-1520, og urnordisk frå 200-800, ingen av dei samsvarer såleis heilt med den inndelinga me kjenner frå Noreg. Oversyna er enkle, ja, men dei trengst for såkalla vanlege lesarar som dermed lett kan sjå etter kva årsperiode namneartiklane nemner.

Til og med den språkhistoriske utviklinga frå urgermansk og framover er gjennomgått. I diskusjonen om stadnamn er det gjerne to enkle spørsmål som folk er mest opptekne av, kor gammalt namnet er og kva det tyder. Ingen av desse to spørsmåla er alltid lette å svara på, men referanserammene ligg i alle fall på plass i denne boka.

Eit svært nyttig og avklarande samandrag om dei viktigaste namnetypane utgjer det lengste innleiande kapittelet, rett etter eit kort ‘exposé’ (eit ekskluderande fagord, kanskje ikkje på svensk?). For ein ikkje-svensk lesar er dette noko av det meir interessante ved heile boka. Her finn ein relativt grundig drøfta, forklart og tidsavgrensa velkjende ledd som *boda* (*bo*, også uttala /bu/; norsk *bu* som i høybu, stølsbu), *by* (*byn*, eldre tyding ‘gard’, jf. norsk; nyare tyding ‘samling av gårdar’), *sta* (*stad*, ‘gard’, ‘markområde’), *sätter* (*säter*, ‘utmarkseng, slätte’; norsk *seter*).

Sidan Hudiksvall ligg i den delen av Sverige, mot Austersjøen, der landhevinga etter istida har vore relativt stor, hadde eg venta eit generelt oversyn med kart i innleiinga som kunne illustrera verknadene på landskapet. I enkeltartiklar vert likevel landhevinga dregen inn i diskusjonen, som i omtalen av *Stamnäs*, der landhevinga var på heile 10 meter omkring 600 e.Kr.

Dei neste 260 sidene er vigde 201 namneomtalar frå *Hudiksvall* til *Östby*, som følgjer eit fast mønster. Etter oppslagsnamnet kjem uttalen, så eldre namneformer før hovuddelen som vert avslutta med tydinga som ein slags konklusjon.

Artikkelen om *Åsak* viser at skriftbiletet følgjer uttalen /åsak/. Eldste namneforma er ‘asakrum’ frå 1314, den siste ‘Åsak’ frå 1825. Omtalen på éi side vert avslutta med tydinga ‘åkern på åsen’ med tillegget ‘under

järnålderen en åker på den ås som bär dagens by. Åkerns namn övertogs så småningom av en gard, förmodenligen etablerad under samma tidsskede'. Klarare kan det knapt seiast. I tilslutning til teksten finn lesaren to fargefoto av Åsak av svært god kvalitet som viser terrenget.

Forfattaren nemner ikkje dei tre tilsvarande gardsnamna *Asak* i Noreg, kanskje fordi Rygh forklarar dei på same måten med 'åkeren, åkrane på åsen'. I siste utgåve av *Bustadnavn i Østfold* bd. 16 for Berg (2017) drøftar Kåre Hoel og utjevaren Tom Schmidt grundig desse *Asak*-namna og kjem fram til at ei rimeleg tolking kan vera mytologisk, med norrønt *áss* 'heiden gud' og ei form avleidd verbet *aka*, og at *Asak* dermed kunne sikta til ein kultstad der guden (Tor) vart køyrd rundt i vogn.

Både illustrerande kart og alle fargebileta bryt monotonien som ikkje alltid er så lett å vri seg unna i slike leksikonprega framstillingar. Det aller meste av det namnetilfanget som her vert lagt fram, har attkjenningsverdi for ein norsk lesar, me høyrer jo trass alt til det same språkkulturelle området med onomastiske parallellar og likskapstrekk. Eit skikkeleg register gjer boka lett å finna fram i.

Olav Veka
olav.veka@gmail.com

MELLANNORRLAND I CENTRUM

Lars-Erik Edlund & Elżbieta Strzelecka under medverknad av Thorsten Andersson (red.): *Mellannorrland i centrum. Språklige och historiska studier tillägnade professor Eva Nyman*. (Kungl. Skytteanska Samfundets Handlingar 77. Nordsvenska 26.) Umeå 2017. 371 sider.

I januar 2017 gjekk Eva Nyman av etter 15 år som forskar og førelesar ved Mittuniversitetet i Sverige, dei siste åra som professor. Tidlegare har ho vore knytt til Dialekt- og folkminnesarkivet i Uppsala. Det er ein høgt verdsett språk- og namneforskar som no har fått sitt velfortente festskrift. Heile 26 forfattarar har levert bidrag til dette fyldige skrifte. Ingen har våga seg til å skriva om den vitskapelege produksjonen til mottakaren av skriftet. Det ville elles vera elles vera vanskeleg å få plass til det i ein enkel artikkel.

I føreordet vert det halde fram at «Eva är som bekant en framstående ortnamnsforskare som inte dragit sig för att tackla også komplicerade problem med betydande språkhistoriskt räckvidd. Hennes avhandling i ortnamnen på *-und* (*Ragunda, Njurunda* etc.) belönades med inte mindre än tre akademiska priser. Som forskare har hon en klar blick för namntolkningarnas sakliga sida. Också äldre perioders namnbildningselement har i Eva en säker uttolkare». Ein saknar forresten ein bibliografi over den rike namnevitskaplege produksjonen hennar.

Dei aller fleste av dei 26 bidragsytarane er svenske. Berre ein er norsk og ein dansk, dessutan er det éin med tyskspråkleg bakgrunn. Litt over halvparten av artiklane gjeld namn, medan resten tek opp andre språklege og historiske emne. Her vil me berre koma inn på den fyrste gruppa. Fyrste artikkelen er signert den no avlidne Thorsten Andersson og ber tittelen Östgermanska. Forfattaren viser at Eva Nyman har kome fram til at den nordgermanske språkgreina har strekt seg nordover til og med Trøndelag og Jämtland og Ångermanland i Sverige. Det gjev forfattaren eit godt høve til å diskutera den austgermanske grensa. Han har tidlegare vist at det germanske språkvaldet i alle fall har strekt seg så langt aust som til elva Oder, den noverande tyske grensa mot Polen, men med dei resultata som mellom andre Walter Haubrich har kome fram til meiner Andersson at ein kan strekkja grensa for austgermansk til området mellom Oder og Weichsel (polsk Wisła). I dette området har ein særleg funne personnamnelement som tyder på språklege spor etter ulike germanske stammer som her hadde eit «transittområde»: «Det är tydligt att traditionsbärande kärngrupper av skilda stammer på vandring från Norden har slaget sig ner i Oder–Weichselområdet och sedan under de första århundradena av vår tideräkning vandrat vidare ...» (s. 21). Eit spennande perspektiv.

Monaleg meir lokalt er emnet for bidraget til Harald Bjorvand. Han tek for seg det mykje omdiskuterte fjellnamnet *Hårteigen* på Hardangervidda. Utgreiinga hans har sjølv sagt spesiell interesse for denne meldaren, som har drøft same namnet i ein annan samanheng. Bjorvand avviser tidlegare tolkingar som «den grå vegvisaren» (Per Hovda og Ottar Grønvik) og «hårteigen, dvs. den delen av hausen det veks/kan veksa hår på» (Helleland og Muri) og konstruerer i staden ei norrøn form **Hårteign* f. «den grå visningen/viseren», altså tilnærma same tyding som Hovda/ Grønvik, men med ei anna språkhistorisk forklaring. Alternativt tenkjer han seg ei form

**Háteign* f. ‘den høge (an)visningen/anviseren’, men ei slik form passar ikkje med uttalen som har /r/.

Eit problem med dette namnet er at det manglar gamle skriftformer. At ein skriftpåverka uttale ligg til grunn for dette munnleg traderte namnet /haor`taien/ slik Bjorvand trur, verkar då lite overtydande. Heller ikkje er det rimeleg at hankjønnsforma *Hárteigen* går attende på eit hokjønnsord. Kanskje ein likevel ikkje skulle sjå bort frå det mest nærliggjande språklege inventaret i namnet?

Bent Jørgensens artikkel Danske stednavnes numerus har ei meir allmenn rekkjevidd. Innleiingsvis peikar han på at numerus (eintal/total/ fleirtal) i nordiske stadnamn står i eit logisk tilhøve til det dei er namn på. Men det finst mange døme på at eit slikt logisk tilhøve ikkje ligg i dagen, mellom anna ved dei kollektive fleirtalsformene. Forfattaren viser òg at slike former er vanskelegare å ettervisa i det sørlege skandinaviske området enn lenger nord. Ein av grunnane synest vera at kasussystemet relativt tidleg vart forenkla.

Lennart Elmevik diskuterer ei klassisk problemstilling, nemleg om nokre av dei store busetnadsnamngruppene er opphavlege marknamn/teignamn. Han vurderer konklusjonane på grunnlag av eigne tidlegare arbeid og andre sine bidrag og kjem til at dei fleste er laga som primære busetnadsamn. Det gjeld namn på *-inge, -lev -lösa, -by, -tomta/-tofta, -tuna, -rum*, medan *-vin* og visst nok *-ryd* fyrst har vore rydningar før dei vart busette. Fjellnamnet *Sonfjället* er emnet til Svante Strandberg. Hovudproblemet her er korleis fyrstelekken *Son-* skal tolkast. Etter å ha drege inn eit rikhaldig materiale til ei mogeleg forklaring, sluttar han med, klokt nok (s. 55): «Med mitt bidrag vill jag endast söka påvisa möjligheter att komma vidare med denna svårtydda och intressanta toponym genom att anknyta den till rotstadiet *soð-* av verbet *sjuda*.»

Andre namnevitskapelege bidrag nemner me her vidare berre kort. Olof Holm har skriva om namnet Andersön i Storsjön i Jämtland og spør om det er forhistorisk eller frå mellomalderen. Svaret hans er at det må vera gammalt, men omdanna i mellomalderen. Per Vikstrands overskrift er De jämtländska sockennamnen *Marby* og *Marieby* der han ser på bruken av namna i ein kyrkjehistorisk samanheng.

Staffan Fridell tek for seg stadnamna *Bygdeå, Lögdeå, Lögdö* og *Lidhult*. Gardsnamnet Trösten i Helsingland er emnet til Lennart Hagåsen. Namnet er skriva *Trottasten* i yngre gammalsvensk, men etter å ha saumfare moge-

lege tolkingar torer ikkje forfattaren å ta endeleg stilling til kva som ligg i fyrstelekken. Ulf Lundström har i den noko lengre artikkelen *Elementet stav* i norrländska bebyggelsenamn teke for seg eit ord som har interesse ikkje minst for nordmenn.

Det underlege *Tusculum* og andre pussige nybyggjarnamn er emne for Lars-Erik Edlund sin artikkel. Tittelnamnet skal i svensk tyda noko slikt som «dit en statsman, lärd m.m., drager sig tillbaka undan världsbullret». Daniel Andersson skriv om funksjonen til stadnamn i fleirspråklege område, medan Magnus Källström tek for seg personnamna Une, Karl og Ane som er heimla på ein runestein i Selånger.

Under tittelen *Från Fröstmo fjället till Istermyrträsk* diskuterer Eva Nordlinder og Eva Söderberg litterær bruk av stadnamn, med særleg fokus på Astrid Lindgrens barnebøker.

Til slutt kan det nemnast at Jan Samuelson mellom anna kjem inn på namngjeving av skiklubbar. Dei andre 11 artiklane fell utanfor den primært namnefaglege synsvinkelen.

Botolv Helleland
botolv.helleland@iln.uio.no

OMTALAR AV MASTEROPPGÅVER

FORNAMN I SØR-TROMS 1820–1910

Truls Nilsen: *Popularitetsutviklinga for fornavn i Sør-Troms 1820–1910 (bibelske navn, moveringer og nordiske navn)*. Masteroppgave i nordisk språk ved lektorutdanningen. UiT – Norges arktiske universitet, høsten 2013. 129 sider inkl. vedlegg.

I masteroppgåva si har Truls Nilsen tatt for seg popularitetsutviklinga for fornamn i tre sentrale namnetypar i Sør-Troms i perioden 1820–1910: nordiske namn, bibelske namn og moveringar, t.d. *Jensine* laga til *Jens*. Som

venta finn han at dei bibelske mannsnamna er meir brukt enn dei bibelske kvinnenamna, noko som heng saman med at det er atskilleg fleire menn enn kvinner som er omtalt i Bibelen. Dei bibelske mannsnamna er på topp i perioden 1820–1829, mens kvinnenamna når toppen i tiåret etterpå (1830–1839). Etter desse topp-periodane går dei bibelske namna tilbake, og dei er minst brukt i perioden 1900–1910.

For dei nordiske namna kan han påvise ei motsett popularitetsutvikling enn for dei bibelske namna: Både mannsnamna og kvinnenamna er lite brukt tidleg på 1800-talet, men dei får eit oppsving i perioden 1860–69 og er på topp 1900–1910. Oppsvinget frå 1860–69 og vidare utover på 1800-talet ser han i samanheng med den nordiske namnerenessansen da namn som *Sverre* og *Dagny* vart tatt i bruk att etter å ha legi i dvale sidan mellomalderen.

Kvinnenamn som er moveringar, har han delt inn i fire grupper på grunnlag av ulike suffiks: 1. Namn på *-ine/-ina* (*Jens-ine/Jens-ina*), 2. Namn på *-a* (*Alfred-a*), 3. Namn på *-e* (*Teodor-e*) og 4. Restklasse. Døme på namn i restklassa er *Jon-ette*, *Petr-ikke*, *Aron-ie*, *Knut-ia* og *Frans-y*. Det blir fleire og fleire kvinner som tek i bruk moveringar på *-ine/-ina* utover på 1800-talet, og denne namnetypen er på topp i perioden 1860–69. Da er det nesten 20 % av kvinnene som har namn på *-ine/-ina*. Deretter går dei gradvis tilbake fram til 1910. Kurveprofilen for moveringane med suffikset *-a* er mindre markant enn for dei med *-ine/-ina*: Dei har ein svak auke utover 1800-talet til dei når ein topp i perioden 1890–99 (8,5 % av kvinnene). Ein motsett kurveprofil kan påvisast for namna på *-e*: Dei når toppen i 1840–49 (4,2 % av kvinnene) og går deretter tilbake.

Som venta kan han påvise atskilleg færre moveringar av den motsette typen, dvs. mannsnamn som er laga til kvinnenamn. Dette gjeld t.d. namn med suffikset *-(i)us*, t.d. *Reginius* av *Regine*. Døme på andre typar av slike moveringar er *Linas* og *Randor* (av *Lina* og *Randi*). Popularitetsutviklinga for dei ulike namnetypene i masteroppgåva til Truls Nilsen kjem klart fram i figurane hans.

Gulbrand Alhaug
gulbrand.alhaug@uit.no

SAMANLIKNING AV KVINNENAMN I NORD-NOREG OG AGDER PÅ 1800-TALET

Sissel Johanne Fagerheim: *Kvinnenavn i Nord-Norge og Agder på 1800-tallet. Forskjeller i navnetilfanget*. Masteroppgave i nordisk språk. UiT – Norges arktiske universitet, våren 2014. 121 sider inkl. vedlegg.

Sissel Johanne Fagerheim samanliknar kvinnenamn på 1800-talet i dei to områda som ligg lengst nord og sør i landet: Nord-Noreg og Agder (Aust-Agder og Vest-Agder fylke). Når ho avgrensar seg til kvinnenamn, heng dette saman med at namnetilfanget ville ha vorti for stort om ho også skulle ha tatt med mannsnamn. Som materiale har ho brukt folketeljingane av 1865 og 1900. Til saman omfattar materialet frå Agder 121.818 kvinner og det nordnorske materialet 119.227 kvinner. Med så like totalfrekvensar finn ho det ikkje nødvendig å rekne om til relative frekvensar, men kan direkte samanlikne dei absolutte frekvensane frå kvart område, t.d. 246 kvinner med namnet *Ovidia* i Nord-Noreg mot 26 i Agder. På nordnorsk område tek ho ikkje med Finnmark og Nord-Troms (pga. stort innslag av personar med annan etnisitet, dvs. samar og kvenar). Dessutan har ho ikkje inkludert Målselv og Bardu med stor innvandring frå Gudbrandsdalen og Østerdalen. For å få talet på kvinner til å bli mest muleg likt i materialet frå Agder og det nordnorske området (ca. 120 000) har ho heller ikkje tatt med dei to sørlegaste kommunane i Nordland, Sømna og Brønnøy.

Med tanke på ei mest muleg rasjonell samanlikning av namna frå Agder og Nord-Noreg har ho lagt til grunn den såkalla markørnamnmetoden. Dette inneber bl.a. at ho ikkje treng å ta omsyn til namn som er omtrent like mykje brukt i dei to områda. Dei kvinnenamna ho trekker ut frå materialet sitt, må vera minst 75 % brukt i det eine området, og følgjeleg maksimalt 25 % i det andre. *Ovidia* er såleis eit markørnamn for Nord-Noreg fordi 90 % av kvinnene (246 av 272) med dette namnet er frå Nord-Noreg mot 10 % frå Agder (26 av 272). Det viser seg at Nord-Noreg har fleire markørnamn enn Agder (760 mot 619). Namn med lik uttale, men ulik stavemåte er da slått saman, t.d. *Camilla* og *Kamilla*.

Resultata sine presenterer Fagerheim i del II og III. I del II konsentrerer ho seg om dei 50 mest vanlege markørnamna i kvart område. Det viser seg bl.a. at moveringane står mykje sterkare i Nord-Noreg enn i Agder. Dei resultata Fagerheim har kommi fram til i undersøkinga si av toppnamna i del II (s. 28–42), gir eit godt utgangspunkt for kva for namnetypar som det kan vera interessant å gjera eit detaljstudium på i del III (s. 43–100). I denne

delen er også dei 50 topp-markørnamna frå del II inkludert blant markørnamna.

Det viser seg at det er til dels store forskjellar mellom Nord-Noreg og Agder. Dei nordiske namna dominerer i Agder – med 156 markørnamn mot 55 i Nord-Noreg. På den andre sida har movingane stått mykje sterkare i Nord-Noreg enn i Agder. Dette gjeld både namna på *-ine*, t.d. *Jensine*, og dei med suffiksa *-a* og *-e* (*Arnolda* og *Ludvike*).

Ettersom det er forholdsvis få bibelske markørnamn i materialet til Fagerheim, er det ikkje muleg å trekke sikre konklusjonar om forskjellar mellom landsdelane for denne namnetypen. Namn som *Debora*, *Lea*, *Magdalene* og *Susanna* er mest brukt i Nord-Noreg, mens t.d. *Rakel*, *Atalia* og *Susanne* (varianten til *Susanna*) er markørnamn for Agder.

Dialektale trekk har gitt utslag i markørnamna. Dette gjeld t.d. nordnorsk apokope som bl.a. kjem til syne i *Margret* av *Margrete*. Også aferese, dvs. bortfall av trykksvak vokal fremst i namnet, er mest utbreidd i nordnorske namn, t.d. *Lavine* av *Olavine*. Elles ligg det føre lågning i mange namn Nord-Noreg, t.d. *Krestiana* av *Kristiana*. Ettersom Agder ligg nærmast Danmark, er det ikkje overraskande at Agder har flest markørnamn som kan karakteriserast som danske, t.d. *Rigmor*, *Tyra*, *Bodil* og *Abel*.

Gulbrand Alhaug
gulbrand.alhaug@uit.no

FORNAMN I SALTDAL

Janne Anita Nilsen: *Noen trekk ved fornavnsskikken i Saltdal – med vekt på 1800-tallet*. Masteroppgave i nordisk språk. UiT – Norges arktiske universitet, høsten 2014. 131 sider inkl. vedlegg.

I masteroppgåva si om fornamn i Saltdal (Nordland) legg Janne Anita Nilsen mest vekt på 1800-talet, men på slutten av oppgåva, s. 104–114, gjer ho også greie for ei intervjuundersøking ho har gjort for gutar fødd i Saltdal mellom 1997 og 2007. For perioden 1820–1910 bygger ho på materiale frå folketeljningane av 1865, 1900 og 1910. Fornamn i 2. eller 3. posisjon, t.d. *Grete* i *Anne Grete*, inngår ikkje i undersøkinga, og namn som er ortografisk ulike, men som har lik uttale, t.d. *Theodor* og *Teodor*, er slått saman. I den

største delen av oppgåva, s. 28–97, konsentrerer ho seg om toppnamna. Fyrst samanliknar ho dei 20 toppnamna i Saltdal med dei korresponderande namna i heile Noreg over tiårsperiodar. Med instruktive kurver får ho da fram at *Johan, Jens, Johanna, Kristine, Hanna* og *Bente* i alle tiårsperiodane har vori meir brukt i Saltdal enn i resten av Noreg. For nokre andre toppnamn kan ho påvise nokså lik popularitetsutvikling, t.d. *Ole, Jakob, Olaf, Anna, Anne, Jenny* og *Olga*. Og dei følgjande namna skil seg ut frå resten av Noreg med ein markant popularitetstopp i Saltdal midt på 1800-talet: *Bernhard, Ingvald, Gjert, Albert, Jensine, Albertine* og *Ovidia*. Etter samanlikninga mellom toppnamn i Saltdal og resten av Noreg går Nilsen over til ei ”intern” samanlikning av toppnamn over tiårsperiodar i Saltdal (10 toppnamn i kvar periode frå 1820 til 1910). For å få fram klarare forskjellar mellom periodane har ho valt å samanlikne annan kvar periode, t.d. 1820–29 og 1840–49 i staden for dei to nærmast liggande periodane, dvs. 1820–29 og 1830–39. Ho kan bl.a. påvise at *Ole* har gått sterkt tilbake – frå 15,8 % (1830–39) til 7,2 % (1850–59).

Nilsen har klassifisert heile namnematerialet frå Saltdal (331 kvinnenamn og 300 mannsnamn) i forskjellige namnetypar. I to figurar, éin for menn og éin for kvinner, har ho vist popularitetsutviklinga for sentrale namnetypar. Det viser seg bl.a. at dei nordiske namna får eit sterkt oppsving frå 1880-åra (gjeld både kvinne- og mannsnamn). Elles kan ho påvise at moveringane, t.d. *Jensine* og *Kaspara*, har ein sterk auke fram til perioden 1860–69. Nesten 50 % av jentene som var fødd 1860–69, hadde eit namn av denne typen. Deretter går det kraftig tilbake med moveringane.

Dei bibelske namna går gradvis nedover på 1800-talet. I ei spesialundersøking til slutt i oppgåva gjer ho greie for den store popularitetsveksten for dei bibelske namna i vår tid. Materialet hennes omfattar perioden 1997–2007. Ho avgrensar seg til bibelske mannsnamn, og i tillegg til Saltdal har ho tatt med kommunane Beiarn og Fauske. Med løyve frå Norsk Samfunnsfagleg Datateneste sendte ho ut spørjeskjema til foreldre som hadde gitt sønene sine eit bibelsk namn.

Ho fekk inn svar på 70 spørjeskjema (ein svarprosent på 69). Det viste seg – som venta – at valet av eit bibelsk namn i dei fleste tilfella ikkje kunne tolkast som interesse for kristendommen, for i svara sine hadde foreldra oftast oppgitt andre grunnar til valet av eit bibelsk namn. Det kan elles nemnast at det i dei fleste tilfella var mødrene som fylte ut spørjeskjemaet.

Gulbrand Alhaug

NYLAGA MANNSNAMN I NORDLAND 1810–2007

Elisabeth Jeremiassen: *Dagfred, Enor og Belmar – nylagde mannsnavn i Nordland i perioden 1810–2007*. Masteroppgave i nordisk språk. UiT – Norges arktiske universitet, våren 2015. 124 sider inkl. vedlegg.

Som materiale for undersøkinga si har Elisabeth Jeremiassen brukt folketaljingar frå 1865 og 1910, og dessutan namnetilfang levert av Sentralkontoret for folkeregistrering for perioden 1911–2007. For at oppgåva ikkje skulle bli for omfattande, har ho avgrensa seg til mannsnamn. I ein instruktiv tabell (s. 16–25) har ho presentert dei namna ho ser på som nylaga, t.d. *Ingdon* og *Lindolf*. Denne tabellen inneheld også namn som er laga i eit anna fylke, t.d. *Nilmar* og *Bjørgvin*, men som på eit seinare tidspunkt er tatt i bruk i Nordland.

Ho viser at det ofte er oppkalling som ligg bak laginga av nye namn, t.d. *Eldor*. Den fyrste med dette namnet var Eldor Jakobsen fødd 1850 i Brønnøy. Han fekk forleddet *El-* etter mor si, Elisabeth Olsdatter. Jeremiassen har funni nylaga namn i alle sosiale lag. Av tabell 13 i oppgåva hennes går det fram at det var brukt flest nylaga namn (132) i Nordland i perioden 1890–99. Også i perioden like etterpå (1900–09) var mange nylaga namn i bruk (106), men deretter må vi heilt fram til perioden (1940–49) for å finne den perioden som kjem på 3. plass (101 namn). Det er likevel denne siste perioden som har flest gutar med nylaga namn i Nordland, og dette kjem av at *Bjørnar* og *Oddvar* var særleg populære i denne perioden.

Eit interessant trekk ved Jeremiassens oppgåve er at ho ser namnelagingane i lys av lydlege preferanselover som er formulert av Theo Vennemann i *Preference Laws for Syllable Structure and the Explanation of Sound Change* (1988). Desse lovene går bl.a. ut på at konsonantar med svak konsonantstyrke kjem før dei med høg konsonantstyrke (t.d. klusilar) i konsonantgrupper. Overført på namn vil t.d. *Ol-geir* (med /lg/) vera meir sannsynleg enn det motsette /gl/, t.d. *Åg-leif*. (Dette er eit namn som førebels ikkje er tatt i bruk, med eit forledd som kunne gå tilbake til *Åge* – jf. forleddet *Kår-* av *Kåre* i nylaga namn.)

I figur 8 i oppgåva har Jeremiassen laga ei matrise som viser praktiseringa hennes av ”preference laws” på nylaga namn. Naturleg nok vil preferanselovene i nokre tilfelle komma i konflikt med omsynet til oppkalling, noko som *Oddvald* er eit eksempel på. I denne samanhengen vil eg nemne at konsonantgrupper som ikkje er i samsvar med preferanselovene, t.d. /dv/, kan bli ”reparert” med innskottsvokalen /e/. Såleis kan /dv/ bli til /dev/: *Edvart* > *Edevart*.

I artikkelen ”Navneskikker i Nord-Norge” (1942) gir Ingjald Reichborn-Kjennerud uttrykk for at ein del av namna i Nord-Noreg er rare, og dette gjeld bl.a. dei nylaga namna som Jeremiassen har forska på. Ho polemiserer med rette mot Reichborn-Kjenneruds syn og viser at dei nylaga namna kan sjåast på som resultat av ein kreativ prosess, t.d. ved oppkalling innafor slekta.

Jeremiassen kan påvise svært mange nylaga namn i Nordland, men innafor ramma av oppgåva si har ho ikkje funni plass til å gjera samanlikningar med andre område i Noreg. Den dokumentasjonen ho legg fram, viser likevel at skikken med å laga nye fornamn truleg har stått sterkare i Nordland enn i dei fleste andre fylke i Noreg.

Gulbrand Alhaug
gulbrand.alhaug@uit.no

GARDS- OG BRUKSNAMN I VOLDA

Olav Myklebust: *Gards- og bruksnamna i Volda. Tolking og tyding*. Mastergradsoppgåve i Nynorsk Skriftkultur. Våren 2017. 158 s.

Det er ikkje så ofte det kjem masteroppgåver i namnegransking frå Høgskulen i Volda, men dess meir gledeleg er det når det skjer. Tittelen på oppgåva til Olav Myklebust *Gards- og bruksnamna i Volda* tyder på at det er eit stort arbeid han har teke på seg. Å gå gjennom og forklara 160 gardsnamn og ein del av bruksnamna er ei krevjande oppgåve. Langt på veg har han makta det. Ikkje minst ligg det ein imponerende innsats bak dei mange eldre og nyare skriftformene som er lagde fram.

I eit samandrag seier forfattaren at “[o]ppgåva tek føre seg gardsnamna i Volda gjennom tidene, og dokumenterer korleis dei har vorte skrivne i ulike

kjelder til ulik tid.” Arbeidet er gjort “med utgangspunkt i Ivar Aasen sine nedteikningar, Oluf Rygh sine innsamlingar av lokal uttale i samband med arbeidet med *Norske Gaardnavne* (NG) og innsamlinga av lokale stadnamn i 1976, bevart i Stadnamnarkivet samlingar.” Slik sett skulle grunnlaget for ein gjennomgang av gardsnamna vera sikra (det kunne gjerne ha vore presisert at *Norske Gaardnavne* byggjer på førearbeidet til 1886-matrikkelen).

Oppgåva er delt inn i seks bolkar. Etter innleiinga kjem eit avsnitt om stadnamngransking i Noreg, både frå ein historisk og ein språkleg synsvinkel. Så fylgjer eit avsnitt om metode der tidfesting, tolking og skriftfesting vert drøft. Den fjerde bolken har overskrifta “Utval av namnematerialet” og dreg fram dei viktigaste semantiske kategoriane i tilfanget. Her skil forfattaren mellom usamansette og samansette namn. Den siste kategorien vert analysert ut frå kva “fellesledd” (hovudledd) og kva utmerkingsledd dei inneheld, og då med inndeling i ulike natur- og kulturbaserte undergrupper.

Bolk fem med overskrifta “Analyse” står for hovuddelen av oppgåva. Her vert gardsnamna i Volda gjennomgått i matrikkelrekkjefylgje. Kvart gardsnamn har fått gardsnummeret med i overskrifta, til dømes 5.1. *Yksnøen* (gnr 1), 5.2. *Birkenes* (gnr 2) og så vidare. Men alt under Håskjold (gnr 8, 9 og 10) vert systemet brote ved at same namn er delt i tre gardsnummer. Dette gjeld nokre gardsnamn til slik at ein kjem opp i 167 gardsnummer for dei 150 gardsnamna i heradet. Nokre få bruksnamn er tekne med under dei respektive gardsnamna. Oppslagsformene ser ut til å fylgja NG, men ikkje alltid, til dømes Nordal mot Norddal i NG. Her kunne ein moderne normert skrivemåte vera å føretrekkja.

Å handsama gardsnamna i ein kommune basert på rekkjefylgja i matrikkelen er ei grei oppstilling og vel kjent frå bygdebøker. For folk flest med mindre kjennskap til matrikkelordninga kunne ei alfabetisk drøfting av namna vera eit alternativ. Men i eit historisk orientert arbeid fungerer det valde oppsettet greitt. Eit alfabetisk namneregister kunne forresten vore med her. Den siste bolken i oppgåva kjem inn på framveksten av bygde- og grendenamna. Her vert namna sett i kronologisk perspektiv etter språkleg typologi og historiske funn.

Dei einskilde gardsnamna vert altså drøfte kvar for seg etter eit fast opplegg: Fyrst historiske skriftformer slik dei er oppførte i NG, men òg eit rikeleg utval skriftformer frå kyrkjebøker og folketeljinga. Eventuelle arkeologiske funn på garden vert òg nemnde. Deretter vert einskilde “avleidde”

namn (relasjonsnamn) omtala, fylgd av eit historisk oversyn over matrikkelskyld.

Som “dokumenterte uttaleformer” vert både historiske skriftformer og uttalen i NG ført opp – forfattaren meiner vel då at skriftformene kan representera uttalen til ei gjeven tid. Under deloverskrifta “Tydingar” vert fyrst tolkinga i NG sett opp, deretter eventuelle andre tolkingar, både det ein kan kalla meir “folkelege” forklaringar og meir sètande som når Oddvar Nes vert sitert.

Vidare fylgjer kommentarar til tidfesting og skriftnormering før forfattaren legg fram si eiga vurdering som kan vurdere både på tyding og skriftnorm. Stort sett legg han seg på eit rimelege konklusjonar. Metodisk sett kunne ein ynskt seg ei meir einskapleg og samanhangande drøfting av dei ulike forklaringsmodellane.

Det ligg eit stort arbeid bak denne oppgåva. Dokumentasjonen av ulike skriftformer er beint fram imponerande med tanke på at dette er eit mastergradsarbeid. Forfattaren viser stor historisk kunnskap og er tydelegvis svært fortruleg med stadnamna i bygda. Det er ein føremon når ein skal ta for seg eit stadnamntilfang.

Botolv Helleland
botolv.helleland@iln.uio.no

STADNAMN PÅ HUGLO

Jesse Bratt: *Stadnamn på Huglo*. [Mastergradsoppgåve i nordisk] Vår 2017. Bergen. 122 sider. [Illstr.]

Huglo er ei øy på 13,4 kvadratkilometer og hører til Stord kommune i Hordaland. Det er ei tradisjonell jordbruksbygda med rundt 100 innbyggere. For noen tiår tilbake var folketallet mer enn det dobbelte. Fra denne vestlandsøya har Jesse Bratt hentet ut stedsnavn fra tidligere innsamlinger. Det analyserte tilfanget består av 711 fonologiske stedsnavn (s. 44), der altså flere representerer mer enn ett enkelt navn.

En må vel si det klinger noe tilforlåtelig traust over tittelen. Men her skal en ikke la seg forlede. For denne masteroppgaven er alt annet enn tradisjonell. I valg av problemstilling går Bratt inn på lite utprøvde veier, og i enda

sterkere grad gjør han det samme i sine teoretiske posisjoner og måten lingvistisk og geografisk teori er sammenstilt på.

Hovedproblemstillingen er formulert slik: ”Kva for delar er stadnamnkunnskap sett saman av”? Det utradisjonelle begrepet ”stadnamnkunnskap” kan beskrives som navnekompetanse i form av ”assosierte mentale strukturar i langtidsminnet” (s. 1). Strukturene rommer en del av det totale leksikonet som ifølge Bratt består av to deler: *generell språkkunnskap* og *stedsnavnkunnskap*. Mellom de to delene er det overlapp, samtidig som det innenfor stedsnavn-feltet er et mindre felt som betegnes som *unik stedsnavnkunnskap* (s. 3).

For å beskrive stedsnavnkunnskap bruker Jesse Bratt en språkproduksjonsmodell som kalles *parallell-arkitekturen*. Modellen er i hovedsak utviklet av Ray Jackendoff, en amerikansk mentalistisk orientert lingvist med bakgrunn i generativ grammatikk (Chomsky-skolen), men som seinere har orientert seg mer mot kognitiv teori. Uttrykksapparatet hos Jesse Bratt er sterkt farget av generative formler, med trestrukturer på flere nivåer. Modellen som brukes her, er spesielt tilpasset analyse av enheter på ord- og frasenivået, der «fonologi», «syntaks» og «semantikk» betraktes som selvstendige komponenter med sine egne minstestørrelser. Komponentene genererer strukturer parallelt med hverandre, derfor betegnelsen parallellarkitektur. Mellom de tre parallelle komponentene eksisterer det assosiasjoner som i Bratts terminologi betegnes som ‘korrespondanser’. Siden tallet på komponenter er tre, er korrespondansene også tre: fonologi/syntaks, fonologi/semantikk og syntaks/semantikk (s. 33). Noe som gjør modellen spesiell, er at semantikken betraktes uavhengig av syntaksen. Men her må en merke seg at syntaks, i avgrensningen hos Bratt, blir nokså synonymt med det tradisjonelle grammatikere gjerne kaller ‘morfologisk struktur’.

For å få svar på hovedproblemstillingen om hva stedsnavnkunnskap er satt sammen av, testes to hypoteser. Den første hypotesen er at stedsnavnkunnskap ikke skiller seg fra generell språkkunnskap i særlig grad. Bratt velger å se nærmere på åtte konkrete navn, og finner 40 korrespondanser som hører til generell språkkunnskap og 13 som hører til unik stedsnavnkunnskap.

Konklusjonen hans er at hypotesen stemmer ganske godt. Hva er det så ”unik stedsnavnkunnskap” består i? Enkelt sagt er det språklig materiale i navn som ikke har noe tilsvarende i språket utenfor, slik som ugjennomsiktige ord og arkaisk komposisjonsfuge. Fra Bratts tilfang blir *Skarvene* og

Osarehaug navn som inneholder unik stedsnavnkunnskap (s. 70). Den andre hypotesen er at stedsnavninventaret ikke skiller seg fra navneinventaret på Stord i særlig grad, verken syntaktisk eller leksikalsk. I kapittel 4 ”syntaktisk analyse”, undersøkes affiks, samsetningsfuge og røtter, og Bratt finner at også denne hypotesen lar seg bekrefte. Den mest markante forskjellen er at det i terrengnavn på Stord nesten ikke forekommer ubestemt form, mens artikkelløshet ikke er så uvanlig på øya Huglo. Årsaken er at det mellom de to øyene går en dialektgrense (beskrevet i en doktoravhandling fra 2003 av han som skriver dette). I kapittel 5 ”semantisk analyse” behandles korrespondansene fra syntaks og morfologi til semantikk, der vi får en visuelt sett fin sammenlikning av grunnord-inventaret fra Stord og Huglo (s. 77). Blant terrengordene er det et interessant funn, *Avløypet*, belagt fem steder som navn på halvøyer (fint illustrert s. 78). Som appellativ er visst ordet ikke kjent, og heller ikke sikkert forklart. Analysen behandler ulike ordelementer, og resultatet viser også at den andre hypotesen stemmer ganske godt.

Jesse Bratt lar oppgaven munne ut i noen tanker om nytteverdien av en slik mentalistisk analyse, og finner at den kulturhistoriske gevinsten er lav. Et fortrinn han mener metoden har, er at den er i stand til å analysere deler av leksikonet på en rask og effektiv måte.

Om oppgaven er det ellers å si at den har en velstrukturert og ryddig oppbygning, en smakfull og forseggjort utforming. Den er forholdsvis rikt illustrert med tabeller, kart og fargebilder, og den har dessuten et nyttig register.

Vidar Haslum
vidar.haslum@uia.no

STADNAMN I LUSTER

Samuele Mascetti: *Stadnamn i Luster kommune i Indre Sogn. Ein prototypebasert analyse av namnelandskapet i eit vestlandsk jordbruksdistrikt*. Mastergradsoppgåve i nordisk. Vår 2017. Bergen. 143 sider.

Fremst i innledningen skriver Samuele Mascetti at han vil prøve å forklare den stillingen og rollen stedsnavn har i det mentale onomastikonet til språkbrukerne. Ideen om et mentalt onomastikon har fått betydelig oppmerksomhet innen navneforskningen. Og det er positivt. En slik synkron og

mentalistisk innfallsvinkel kan bidra til bedre forståelse av sentrale fenomener som navngivning, navneendringer og analogiens rolle i slike sammenhenger. Det kan også, som Mascetti skriver, gi ”eit bidrag til betre forståing av samspelet mellom mennesket og naturen i namngjeving”. Dette siste er spesielt vektlagt hos Mascetti, men bør også være et vesentlig moment å ta hensyn til i navnetolkning generelt.

Materialet for masteroppgaven er hentet fra et elektronisk stedsnavntilfang som ble til gjennom to store innsamlingsprosjekter i henholdsvis 1985–86 og 2002–14. Til sammen inneholder denne samlingen hele 18845 stedsnavn fra Luster kommune, som består av de tre tidligere herredene Luster, Jostedal og Hafslo.

Noe som opptar en stor del av denne studien, er navn knyttet til seterdrift. I det omfangsrike navnetilfanget fra Luster får tre frekvente grunnord en særlig grundig gjennomgang. De tre ordene er *sete* n. (f.) = fjellbeite med hus til å være i om sommeren, *trød* f. = beite ved hus eller bøgard, eller inngjerding for fe, og *støl* m. = sted der buskapen blir samlet og melket. Av de tre er det bare *støl* som i dag er et mye brukt levende appellativ, *trød* er lite brukt, mens *sete* ser ut til å ha gått tapt som levende appellativ for ganske lenge siden, og det betydningsinnholdet ordet har hatt, er heller ikke helt avklart.

Hos de tre grunnordene påviser Mascetti en rekke interessante variasjonsmønstre, som forekomster av sammensetningsledd og morfologisk struktur. En viktig observasjon er at *sete*-navnene som regel ligger langt ifra garden. For *trød*-navnene er det helt motsatt, mens *støl*-navnene har mest generell utbredelse. Samuele Mascetti skriver i den forbindelse: ”*Støl*-namna er dei minst prototypiske seternamna, sidan dei har eit levande appellativisk motsvar med produktiv fullbøying i talemålet. Som stadnamn er *støl* m. veldig lite spesifikt og treng difor størst markering, både formelt og kulturelt. *Støl*-namna ligg rett og slett på grensa mot appellativ, og dette fører til ein generell låg propriumsstatus” (s. 128). Som tittelen også bærer bud om, velger Mascetti å gjøre seg til talsperson for et syn på proprier som ikke passer med det vi finner i de vanlige lærebøkene. Ifølge Mascetti kan proprier betraktes som et prototypisk fenomen, som vil si at skillet mellom proprier og appellativer er et spørsmål om grader. Som følge av et slikt syn bruker Mascetti en gradert klassifiseringsmodell for stedsnavn der graden av propriell karakter blir bestemt ut ifra en synkron analyse av navnets overflateform etter ulike kriterier. Å forstå stedsnavn (proprier) slik,

innebærer et radikalt brudd med den forståelsen som en innenfor faget er vant med. Derfor hadde det vært på sin plass at forfatteren hadde gitt valg av teori en nærmere begrunnelse, gjerne også ved å trekke inn motforestillinger, som f.eks. kunne ha vært Rob Rentenaars kritiske angrep på denne formen for anvendelse av prototypisk inndeling (se s. 188–189 i artikkelsamlingen *Avgränsning av namnkategorier*, red.: T. Ainiala og P. Slotte, Tallinn, 2002. Det er ei bok som Mascetti har god kjennskap til og siterer andre artikler ifra). Men Mascetti gjør ikke det. I de teoretiske delene er framstillingen for det meste refererende og konstaterende, i liten grad argumenterende og diskuterende.

For å kunne avgjøre propriell status til en språklig størrelse, har overflateform og endingsmorfologi ingen relevans. Språkvitenskapelig betraktet kan propriell status bare bestemmes ved å teste ut hvordan den språklige størrelsen fungerer syntaktisk og semantisk i et samspill med andre relaterte språklige størrelser. Når Mascetti velger å vie etymologiske, funksjonelle, syntaktiske og semantiske aspekter ved navn liten interesse, blir det ikke mye onomastikk igjen. Men noe er verdt å merke seg; for dét som den graderte klassifiseringen til Mascetti kan brukes som illustrasjon på, er at én og samme språklige størrelse, altså propriel, dannes av et svært mangslungent og uensartet språklig materiale, der artsmarkerende (generiske) elementer oftest inngår, men samtidig i sterkt varierende grad. Av den grunn vil det finnes store forskjeller på i hvilken grad stedsnavns overflateformer oppleves som artsmarkerende (generiske). Slike generiske gradsforskjeller har betydelig onomastisk interesse; ikke i spørsmålet om propriell status, men i diskusjonen og teoretiseringen omkring navngivning, navneendringer og analogiens rolle i slike sammenhenger.

Til slutt må det sies at Samuele Mascettis arbeid ikke bare bærer preg av interesse for teori, men inneholder også store mengder empiri. Det er et arbeid som i de empiriske delene viser store fagkunnskaper, også når det gjelder onomastikk i mer tradisjonell forstand.

Vidar Haslum
vidar.haslum@uia.no

Namnebibliografien femner om namnefaglege arbeid av norske granskarar og arbeid av utanlandske granskarar når dei drøftar norske namn eller melder norske publikasjonar. Bibliografien byggjer på litteraturopplysningar som redaksjonen sit inne med, og gjer ikkje krav på å vera fullstendig. Innførslene er ordna alfabetisk etter forfattar utan omsyn til emne. Vi bed lesarane melda frå til redaksjonen om feil og manglar.

Terje Larsen
terjelar1948@gmail.com

- Aksnes, Kaare. Namn i solsystemet. *Nytt om namn* 61/62, s. 83–84.
- Alhaug, Gulbrand og Aud-Kirsti Pedersen (red.). *Namn i det fleirspråklege Noreg*. Oslo: Novus forlag. 320 s.
- Alhaug, Gulbrand og Minna Saarelma. Møte mellom to ulike namnesystem – det finske og det norske. I *Namn i det fleirspråklege Noreg*. Red. av Gulbrand Alhaug og Aud-Kirsti Pedersen. Oslo, s. 187–215.
- Alhaug, Gulbrand. NORNA:s personnamnsterminologiprojekt. I *Navne og skel — Skellet mellem navne. Rapport fra Den 15. nordiske navneforskerkongres på Askov Højskole 6.–9. juni 2012*. Red. av Birgit Eggert og Rikke S. Olesen under medvirken af Bent Jørgensen (NORNA-rapporter 91.) Uppsala, s. 263–270.
- Alhaug, Gulbrand. Utanlandsk påverknad på fornamna i Noreg frå 1700-talet til 2007. I *Namn i det fleirspråklege Noreg*. Red. av Gulbrand Alhaug og Aud-Kirsti Pedersen. Oslo, s. 297–320.
- Andreassen, Irene. Kvenske stedsnavn i Norge. I *Namn i det fleirspråklege Noreg*. Red. av Gulbrand Alhaug og Aud-Kirsti Pedersen. Oslo, s. 85–103.
- Barthelemy, Mary. Namn i ein farande storfamilie. I *Namn i det fleirspråklege Noreg*. Red. av Gulbrand Alhaug og Aud-Kirsti Pedersen. Oslo, s. 253–269.
- Bjorvand, Harald. Et knippe gamle navn. *Namn og nemne* 32, s. 7–25.
- Brekke, Harald. Saken om navnet *Tofdal*. *Nytt om namn* 61/62, s. 54–56.
- Bråtveit, Olav og Merethe Lauritzen: *Ilalosen. Ein historisk turguide*. Trykk: A 1 Grafisk ide 2015. 258 s.
- Coleman, Nancy L. Pedagogisk dokkedåp i Ringsaker kyrkje. *Nytt om namn* 61/62, s. 80–82.

- Eskeland, Tuula. Navngivning på de norske Finnskogene. I *Namn i det fleirspråklege Noreg*. Red. av Gulbrand Alhaug og Aud-Kirsti Pedersen. Oslo, s. 105–120.
- Foss, Beint. Tofdalsfjorden og de innfødte. *Nytt om namn* 61/62, s. 56–57.
- Hagland, Jan Ragnar. *Norvegr og Noriki? Namn og nemne* 32, s. 119–122.
- Halvorsen, Marit. Rettsanvendelsen i navnesaken *Topdal/Tovdal/Tofdal*. *Nytt om namn* 61/62, s. 58.
- Haslum, Vidar. Den bestemte artikkelen i stedsnavn. En midtskandinavisk innovasjon. I *Innovationer i namn och namnmönster*. Red. av Emilia Aldrin, Linnea Gustafsson, Maria Löfdahl og Lena Werner. (NORNA-rapporter 92.) Uppsala, s. 87–103.
- Haslum, Vidar. Navnetypers geografi og kronologi. Hvor finner man de tydeligste grensene? I *Navne og skel – Skellet mellem navne. Rapport fra Den femtende nordiske navneforskerkongres på Askov Højskole 6.–9. juni 2012*. Red. av Birgit Eggert og Rikke S. Olesen under medvirken af Bent Jørgensen (NORNA-rapporter 91.) Uppsala, s. 123–141.
- Haslum, Vidar. Når skriftuttale gjøres til nedarvet uttale. Kommentaar til vedtak i klagenemnda 2015. *Nytt om namn* 61/62, s. 50–51.
- Haslum, Vidar. *Tofdalsfjorden* eller *Topdalsfjorden*? Et utvalg uttalelser fra lokale bygdefolk. *Nytt om namn* 61/62, s. 52–54.
- Heide, Eldar. Håja, hai og keip. *Namn og nemne* 32, s. 123–124.
- Helander, Kaisa Rautio. Den muntlige samiske navnetradisjonen i møte med offentlig navnebruk. I *Pitesamiske stedsnavn i Salten*. Red. av Line Merete Skarvik. Báhko forlag, s. 43–52.
- Helander, Kaisa Rautio. Saami language toponymy in linguistic landscapes. I *The function of place names in language policy*. Congressus Duodecimus Internationalis Fenno-Ugristarum. Plenary Papers. University of Oulu, s. 111–130.
- Helander, Kaisa Rautio. Sámi báikenamat ja nammahálddašcampmi giellapolitihka oassin. I *Symposia ávvučála. Nostalgiija, naga ja eará gielalaš ja kultuvrralaš fenomenat*. Dieđut 2/2015. Red. av Vuokko Hirvonen, Johanna Johansen Ijäs, Marjatta Jomppanen og Kaarina Vuolab-Lohi. Sámi allaskuvla, s. 44–72.
- Helander, Kaisa Rautio. Samiske stedsnavn i Norge. I *Namn i det fleirspråklege Noreg*. Red. av Gulbrand Alhaug og Aud-Kirsti Pedersen Oslo, s. 45–83.

- Helleland, Botolv. Bytesbekk og Trettetjørn. Stadnamn som uttrykk for forlik og motsetning. I *Navne og skel – Skellet mellem navne. Rapport fra Den femtende nordiske navneforskerkongres på Askov Højskole 6.–9. juni 2012*. Red. av Birgit Eggert og Rikke S. Olesen under medvirken af Bent Jørgensen (NORNA-rapporter 91.) Uppsala, s. 143–159.
- Helleland, Botolv. Gamle usamansette gardsnamn i Hardanger. *Hardanger*. 107. årgang. Hardanger historielag, s. 75–94.
- Hoel, Kåre. *Bustadnavn i Østfold 14. Borge, Glemmen og Fredrikstad*. Utgitt av Institutt for lingvistiske og nordiske studier, Universitetet i Oslo ved Tom Schmidt. Oslo: Novus forlag. 501 s.
- Johannessen, Ole-Jørgen. Innovasjon i navnemønstre til sjøs og i luften. I *Innovationer i namn og namnmönster. Handlingar frå NORNA:s 43:e symposium i Halmstad 6–8 november 2013*. Red. av Emilia Aldrin m.fl. (NORNA-rapporter 92.) Uppsala, s. 114–134.
- Karlsen, Ole. What's in a name? Person- og stedsnavn i Alf Prøysens voksenlyrikk. I *"vakkervisa hu skulle søngi". Om Alf Prøysens lyrikk*. Red. av Ole Karlsen. Vallset: Oplandske bokforlag, s. 103–125.
- Kinn, Torodd. Mannsnamnsgeografi i Noreg i 1801. Klyngjeanalyser brukt på eit stort antroponymisk materiale. I *Navne og skel – Skellet mellem navne. Rapport fra Den femtende nordiske navneforskerkongres på Askov Højskole 6.–9. juni 2012*. Red. av Birgit Eggert og Rikke S. Olesen under medvirken af Bent Jørgensen (NORNA-rapporter 91.) Uppsala, s. 53–75.
- Kinn, Torodd. [Melding av] Kjell Ivar Vannebo: *Fra fellesnavn til egennavn*. Oslo 2014. *Namn og nemne* 32, s. 125–132.
- Kruse, Arne. *Laithlind*. *Namn og nemne* 32, s. 49–85.
- Lien, Ragnvald. *Skjebbe og tryte* i Agder. *Namn og nemne* 32, s. 111–118.
- Lindgren, Anna-Riitta. Personnamn på tre språk i Nordreisa. I *Namn i det fleirspråklege Noreg*. Red. av Gulbrand Alhaug og Aud-Kirsti Pedersen. Oslo, s. 217–238.
- Myhrvold, Jan. Slektsnamn på Finnskogen. I *Namn i det fleirspråklege Noreg*. Red. av Gulbrand Alhaug og Aud-Kirsti Pedersen. Oslo, s. 239–251.
- Myrheim, Frode. *Kvem og Faukal* framleis på kartet. *Nytt om namn* 61/62, s. 59.
- Mørkved, Brynjar. Overhalla-saka. Feil fakta og/eller feil juss i klagesak? *Nytt om namn* 61/62, s. 28–49.
- Myrvoll, Klaus-Johan. *Hørða-Knútr*. *Namn og nemne* 32, s. 103–110.

- Namn langs sjøen i Erffjord*. Red. av Leo Natland og Tor Olav Følgesvold. Suldal sogelag 2015. 128 s.
- Namn og nemne* 32. Tidsskrift for norsk namnegransking. Red. av Vidar Haslum, Ole-Jørgen Johannessen, Gudlaug Nedrelid og Aud-Kirsti Pedersen. Norsk namnelag, Bergen 2015. 141 s.
- Nedrelid, Gudlaug. Amfibrakkiske dobbeltnamn på 1900-talet. I *Innovationer i namn og namnmönster. Handlingar från NORNA:s 43:e symposium i Halmstad 6–8 november 2013*. Red. av Emilia Aldrin m.fl. (NORNA-rapporter 92.) Uppsala, s. 178–196.
- Nedrelid, Gudlaug. Vidar Jacob og Laila Aase. Førenamnsluke etternamn av ulike slag. I *Navne og skel – Skellet mellem navne. Rapport fra Den femtende nordiske navneforskerkongres på Askov Højskole 6.–9. juni 2012*. Red. av Birgit Eggert og Rikke S. Olesen under medvirken af Bent Jørgensen (NORNA-rapporter 91.) Uppsala, s. 119–139.
- Nyman, Eva. [Melding av] *Etymologiens plass i navneforskningen. Rapport fra NORNAs 39. symposium i Halden 11.–13. mai 2010*. (NORNA-rapporter 87.) Red. av Ole-Jørgen Johannessen og Tom Schmidt. Uppsala 2011. *Namn og nemne* 32, s. 133–138.
- Nytt om namn* 61/62. Meldingsblad for Norsk namnelag. Red. av Botolv Helleland o.fl. 103 s.
- Pedersen, Aud-Kirsti. Norske stadnamn i fleirspråklege område. I *Namn i det fleirspråklege Noreg*. Red. av Gulbrand Alhaug og Aud-Kirsti Pedersen. Oslo, s. 11–43.
- Pedersen, Aud-Kirsti. Sjå Alhaug, Gulbrand og Aud-Kirsti Pedersen.
- Rasmussen, Siv. Navn i det nordlige Sápmi på 1500–1600-tallet – eller historien om navnene som forsvant. I *Navne og skel – Skellet mellem navne. Rapport fra Den femtende nordiske navneforskerkongres på Askov Højskole 6.–9. juni 2012*. Red. av Birgit Eggert og Rikke S. Olesen under medvirken af Bent Jørgensen (NORNA-rapporter 91.) Uppsala, s. 149–171.
- Reisæter, Guro. Personnamn og innvandring. I *Namn i det fleirspråklege Noreg*. Red. av Gulbrand Alhaug og Aud-Kirsti Pedersen. Oslo, s. 271–295.
- Rydving, Håkan. Personnamn bland samer. I *Namn i det fleirspråklege Noreg*. Red. av Gulbrand Alhaug og Aud-Kirsti Pedersen. Oslo, s. 169–186.

- Ryen, Jon Olav. *Stedsnavn i Nord-Østerdal med Rondane, Rørosfjella og Femundstraktene*. Kolofon Forlag, [Oslo]. 509 s.
- Saarelma, Minna. 2015: Sjø Alhaug, Gulbrand og Minna Saarelmaa.
- Schmidt, Tom. De store stedsnavnklassene. En forskningsoversikt. *Namn och bygd* 103, s. 53–91.
- Schmidt, Tom. P.A. Munch (1810–1863) om norske stedsnavn. *Namn og nemne* 32, s. 27–48.
- Schmidt, Tom. Sjø Hoel, Kåre. Bustadnavn i Østfold 14.
- Schröder, Odd-Inge. Navnetegn – tegn for personer og steder blant norske døve. I *Namn i det fleirspråklege Noreg*. Red. av Gulbrand Alhaug og Aud-Kirsti Pedersen. Oslo, s. 139–167.
- Særheim, Inge. *Jærstrendene. Namn og stader. AmS-Varia* 57. Arkeologisk museum, Universitetet i Stavanger. 276 s. + kartdel 79 s.
- Særheim, Inge. Stadnamn og dialektstilje. I *Navne og skel – Skellet mellem navne. Rapport fra Den femtende nordiske navneforskerkongress på Askov Højskole 6.–9. juni 2012*. Red. av Birgit Eggert og Rikke S. Olesen under medvirken af Bent Jørgensen (NORNA-rapporter 91.) Uppsala, s. 231–243.
- Theil, Rolf. Norsk romani. I *Namn i det fleirspråklege Noreg*. Red. av Gulbrand Alhaug og Aud-Kirsti Pedersen. Oslo, s. 121–138.
- Torp, Arne. Tradisjonell lokal uttale og tradisjonell skrivemåte av stadnamn: ein velkjend konfliktarena. *Nytt om namn* 61/62, s. 76–78.
- Utne, Ivar. Converting Non-Norwegian Name Cultures into the Norwegian National Census Register. *Onoma* 47, s. 81–101.
- Utne, Ivar. 2015: Mellomnamn – for offentlig bruk? *Språknytt* 2/2015, s. 31–34.
- Vasshus, Krister. Ikkje-teofore stadnamn som inneheld *-lund*. I *Innovationer i namn og namnmönster. Handlingar frå NORNA:s 43:e symposium i Halmstad 6–8 november 2013*. Red. av Emilia Aldrin m.fl. (NORNA-rapporter 92.) Uppsala, s. 291–305.
- Veka, Olav. Bustadnamn i Fredrikstad og Skåne. [Melding av Kåre Hoel: *Bustadnavn i Østfold 14. Borge, Glemmen og Fredrikstad*. Oslo 2015 og Claes Ringdahl: *Skånes ortnamn. Östra Göinge Härad. Serie A. Bebyggelsesnamn. Del 23*. Institutet för språk och folkminnen. Dialekt- och ortnamnsarkivet i Lund. 2014.] *Nytt om namn* 61/62, s. 85–86.
- Veka, Olav. I Ryfylkefjordane. [Melding av *Namn langs sjøen i Erffjord*. Red. av Leo Natland og Tor Olav Følgesvold. Suldal sogelag 2015 og Olav

- Bråtveit og Merethe Lauritzen: *Ilalosen. Ein historisk turguide*. Trykk: A 1 Grafisk ide 2015.] *Nytt om namn* 61/62, s. 87–88.
- Windt-Val, Benedicta. Gi barnet et godt navn. *Nytt om namn* 61/62, s. 78–80.
- Windt-Val, Benedicta. Rosens navn og teorien bak det. I *Innovationer i namn og namnmönster. Handlingar frå NORNA:s 43:e symposium i Halmstad 6–8 november 2013*. Red. av Emilia Aldrin m.fl. (NORNA-rapporter 92.) Uppsala, s. 306–328.

NORSK NAMNEBIBLIOGRAFI 2016

Namnebibliografien femner om namnefaglege arbeid av norske granskarar og arbeid av utanlandske granskarar når dei drøftar norske namn eller melder norske publikasjonar. Bibliografien byggjer på litteraturopplysningar som redaksjonen sit inne med, og gjer ikkje krav på å vera fullstendig. Innførslene er ordna alfabetisk etter forfattar utan omsyn til emne. Vi bed lesarane melda frå til redaksjonen om feil og manglar.

Terje Larsen
terjelar1948@gmail.com

- Aune, Kolbjørn. *Bækso og Fagervollen*. «Fine» og «ufine» stadnamn og eit namneskifte. *Nytt om namn* 63/64, s. 96–99. [Sjå òg Jenstad, Tor Erik.]
- Falkanger, Aage Thor. [Sivilombudsmannen om vegskilt i Overhalla kommune.] *Nytt om namn* 63/64, s. 67–69.
- Fjellum, Trond. Stedsnavn ved utrykking og utføring av nødtjenester. *Nytt om namn* 63/64, s. 33–34.
- Gjerland, Leif. *Navn i Oslo*. Oslo: Dreyer forlag. 147 s.
- Haslum, Vidar. Reaksjoner på endring av forskrift til lov om stadnamn. *Nytt om namn* 63/64, s. 57–61.
- Haslum, Vidar. [Melding av] Lennart Hagåsen: *Bebyggelsesnamnen i Hudiksvall kommun*. Hudiksvallsområdet. Sveriges ortnamn. Ortnamnen i Hälsingland 2:2. Uppsala 2014. 320 s. *Namn og nemne* 33, s. 120–124.
- Heide, Eldar. *Noregr tyder nok vegen mot nord, likevel*. *Namn og nemne* 33, s. 13–37.
- Heinesen, Line Lysaker. Klagenemnda for stedsnavnsaker 2015. *Nytt om*

namn 63/64, s. 9–11.

- Helander, Kaisa Rautio. The power of Administration in the Official Recognition of Indigenous Place Names in the Nordic Countries. I *Names and Naming People, Places, Perceptions and Power*. Red. av Guy Puzey og Laura Kostanski. *Multilingual Matters*, s. 229–249.
- Helleland, Botolv. Namnekonsulentordninga i eit historisk perspektiv. *Nytt om namn* 63/64, s. 24–29.
- Helleland, Botolv. [Melding av] *Namn i det fleirspråklege Noreg*. Red. av Gulbrand Alhaug og Aud-Kirsti Pedersen. Novus forlag. Oslo 2015. 363 s. *Namn og nemne* 33, s. 116–119.
- Helleland, Botolv. Namngjeving av plass – Grete Waitz. Svar til Oslo kommune om bruk av Grete Waitz i namn på plass. *Nytt om namn* 63/64, s. 83.
- Helleland, Botolv. På sporet med Bent Jørgensen. [Melding av] *På sporet. Festskrift til Bent Jørgensen på 70-årsdagen 12. marts 2014*. Red. av Birgit Eggert, Peder Gammeltoft og Rikke Steenholt Olesen. (Navnestudier udgivet af Afdeling for Navneforskning, Nordisk Forskningsinstitut 42.) Museum Tusulanums Forlag, København 2014. 254 s. *Nytt om namn* 63/64, s. 100–101.
- Helleland, Botolv. Alt om førenamn og etternamn – nye utgåver av to standardverk. [Melding av] Kristoffer Kruken og Ola Stemshaug: *Norsk personnamnleksikon*. 3. utg. Det Norske Samlaget, Oslo 2013. 667 s. og Olav Veka: *Norsk etternamnleksikon*. 2. utg. Revidert, oppdatert og utvida. Det Norske Samlaget, Oslo 2016. 640 s. *Nytt om namn* 63/64, s. 102–103.
- Helleland, Botolv. Innovasjonar i namn og namnemønster. [Melding av] *Innovationer i namn og namnmönster. Handlingar frå NORNA:s 43:e symposium i Halmstad 6–8 november 2013*. Red. av Emilia Aldrin m.fl. (NORNA-rapporter 92.) NORNA-förlaget, Uppsala 2015. 336 s. *Nytt om namn* 63/64, s. 106–108.
- Helleland, Botolv. Namn og namning. [Melding av] *Name and Naming. People, Places and Power*. Red. av Guy Puzey og Laura Kostanski. (Multilingual Matters 163.) Buffalo, Bristol, Toronto 2016. 258 s. *Nytt om namn* 63/64, s. 119–120.
- Hoel, Kåre. *Bustadnavn i Østfold 15. Skjeberg*. Utgitt av Institutt for lingvistiske og nordiske studier, Universitetet i Oslo ved Tom Schmidt. Oslo: Novus forlag. 532 s.

- Jenstad, Tor Erik. Reaksjonar på artikkelen ovanfor [sjå Aune, Kolbjørn]. *Nytt om namn* 63/64, s. 99–100.
- Johannessen, Ole-Jørgen. Namn gjev liv til landskapet. I *Nordfjordboka. Kulturhistorisk vegvisar*. Red. av Jon Tvinnerein m.fl. Selja Forlag, s. 90–93.
- Johannessen, Ole-Jørgen. Flere navn på en gård. Navneskifte i Sunnfjord futedømme 1590–1647. I *Navn og navnebærer*. Rapport fra NORNA 45. symposium i Skagen 1.–4. oktober 2014. Red. av Martin Sejer Danielsen m.fl. (NORNA-rapporter 93. Nettpublikasjon), s. 59–85.
- Johannessen, Ole-Jørgen. Oddvar Nes (1938–2016). *Namn og nemne* 33, 7–11.
- Kinn, Torodd. På leit etter samanhengar mellom helgenkult og namneskikk: *Synneve og Borni*. *Namn og nemne* 33, s. 57–70.
- Klavestad, Lars Ole. *Fra Fredagshølet til Isegran*. Gyldenstjerne forlag as. Fredrikstad. 564 s.
- Korslund, Frode. *Svensk ortnamnslexikon* i ny utgåve. [Melding av] *Svensk ortnamnslexikon*. Utarbeidet inom Institutet för språk och folkminnen och Institutionen för Nordiska språk vid Uppsala universitet. 2. utg. Red. av Mats Wahlberg. Institutet för språk och folkminnen, Uppsala 2016. 434 s. *Nytt om namn* 63/64, s. 112–113.
- Kruken, Kristoffer (red.). *Personnamnarbeid av P. A. Munch*. Oslo: Novus forlag. 294 s.
- Kruken, Kristoffer. Heimedåp, namngjeving og prestemakt i P. A. Munchs tid. *Namn og nemne* 33, s. 71–82.
- Langekiehl, Atle Steinar. Mannsnavnet *Sjøfar* – onomastikk og genealogi. *Namn og nemne* 33, s. 83–96.
- Larsen, Terje. Ei namnevandring frå Tofte til Hjerkin. *Dovrebygde* 2016, s. 32–40.
- Larsen, Terje. Stadnamn i Nord-Østerdalen. [Melding av] Jon Olav Ryen. *Stedsnavn i Nord-Østerdal med Rondane, Rørosfjella og Femunds-traktene*. Kolofon Forlag, [Oslo] 2015. 509 s. *Nytt om namn* 63/64, s. 108–110.
- Lien, Ragnvald. *Strømsått og Strømsodd*. Lokal uttale og påvirkning fra skriftspråket. *Nytt om namn* 63/64, s. 94–95.
- Myking, Johan. Språksamlingane i lys av den nye stadnamnlova. *Nytt om namn* 63/64, s. 49–52.
- Myrheim, Frode. Norsk namnegransking – kva no? *Nytt om namn* 63/64, s.

5–6.

Mørkved, Brynjar. Overhalla-saka – avvking av vern av stedsnavn? *Nytt om namn* 63/64, s. 63–67.

Mørkved, Brynjar. Ugyldig vedtak? Saken om *Topdal/Tovdal/Tofdal*. *Nytt om namn* 63/64, s. 70–82.

Namn og nemne 33. Tidsskrift for norsk namnegransking. Red. av Vidar Haslum, Ole-Jørgen Johannessen, Gudlaug Nedreid, Aud-Kirsti Pedersen og Tom Schmidt. Norsk namnelag, Bergen 2016, 130 s.

Nedreid, Gudlaug. Oppkallingsnamn. I *Navn og navnebærer*. Rapport fra NORNAs 45. symposium i Skagen 1.–4. oktober 2014. Red. av Martin Sejer Danielsen m.fl. (NORNA-rapporter 93. Nettpublikasjon), s. 189–206.

Nedreid, Gudlaug. Patronymika als Familiennamen im Jahre 1801. I *Anthroponomastics. Names and Their Environment*. Bind 3. Proceedings of the 25th International Congress of Onomastic Sciences, Glasgow, 25–29 August 2014. Red. av Carol Hough m.fl. Glasgow: University of Glasgow, s. 200–207.

Nedreid, Gudlaug. [Melding av] Linnea Gustafsson. *Moderna vardagliga binamn i Sverige*. (Namn och samhälle 29.) Uppsala: Uppsala Universitet, 2016. 168 s. *Namn og nemne* 33, s. 125–130.

Nytt om namn 63/64. Meldingsblad for Norsk namnelag. Med rapport frå konferansen «Den reviderte stadnamnlova – konsekvensar og praksisar, mål og føringar» Oslo, 18. november 2016. Red. Botolv Helleland o.fl. 120 s.

Ore, Christian-Emil. Den reviderte stedsnavnloven og stedsnavndatabaser. *Nytt om namn* 63/64, s. 29–32.

Pedersen, Aud-Kirsti. Is the Official Use of Names in Norway Determined by the Place-Name Act or by Attitudes? I *Names and Naming People, Places, Perceptions and Power*. Red. av Guy Puzey og Laura Kostanski. *Multilingual Matters*, s. 213–228.

Pedersen, Aud-Kirsti. Utfordringar med den reviderte stadnamnlova – sett frå eit saksbehandlarperspektiv. *Nytt om namn* 63/64, s. 37–40.

Sandnes, Berit. Navn som skiller. [Melding av] *Navne og skel – Skellet mellem navne*. Rapport fra Den femtende nordiske navneforskerkongres på Askov Højskole 6.–9. juni 2012. Red. av Birgit Eggert og Rikke S. Olesen under medvirken af Bent Jørgensen (NORNA-rapporter 91.) Bd.

- 1 (275 s.) og bd. 2 (267 s.). NORNA-förlaget, Uppsala 2015. *Nytt om namn* 63/64, s. 103–106.
- Schmidt, Tom. Gardar og gardsnamn i Hegge sokn på 1200-talet. I *Hegge stavkyrkje 800 år*. Red. av Solveig Sandberg m.fl. Heggnes: Hegge sokneråd, s. 29–36.
- Schmidt, Tom. [Melding av] Lars Ole Klavestad. *Fra Fredagshølet til Isegran*. Gyldenstjerne forlag as. Fredrikstad 2016. 564 s. *Nytt om namn* 63/64, s. 113–115.
- Schmidt, Tom. Sjø Hoel, Kåre. Bustadnavn i Østfold 15.
- Steinbru, Kjell Erik. [Melding av] Erlend Trones. *Ullensvang. Frå fjell til fjøre*. Band 4. *Stadnamn*. Fagbokforlaget, Bergen 2016. 458 s. *Nytt om namn* 63/64, s. 118.
- Svanevik, Anne. Registrering og implementering av navnevedtak i Sentralt stedsnavnregister og på Kartverkets kart. *Nytt om namn* 63/64, s. 34–37.
- Særheim, Inge. Place Names in Oral Tradition: Sources of Local Language and Cultural History. I *Theory and Methodology. Socio-onomastics. Proceedings of the 25th International Congress of Onomastics Sciences, Glasgow, 25–29 August 2014*. Bind 4. Red. av Carol Hough m.fl. Glasgow: University of Glasgows, s. 281–292.
- Særheim, Inge. Place-Names in Shetland and Orney with Parallels in Norway – Evidence of Norse Language and Influence in the Viking Age. I *Shetland and the Viking World. Papers from the Proceedings of the Seventeenth Viking Congress*. Red. av Val E. Turner m.fl. Lerwick: Shetland Heritage Publications, s. 63–68.
- Søyland, Aud. Kvifor målføreformer i vegnamn? *Nytt om namn* 63/64, s. 40–44.
- Trones, Erlend. *Ullensvang. Frå fjell til fjøre*. Band 4. *Stadnamn*. Fagbokforlaget, Bergen. 458 s.
- Utne, Ivar. Fornavnstrender i Norge fra midten av 1800-tallet til i dag, med vekt på muntlig form. I *Navn og navnebærere*. Rapport fra NORNAs 45. symposium i Skagen 1.–4. oktober 2014. Red. av Martin Sejer Danielsen m.fl. (NORNA-rapporter 93. Nettpublikasjon), s. 287–317.
- Veka, Olav (red.) *Norsk etternamnleksikon*. 2. utgåva. Oslo: Det Norske Samlaget. 640 s.
- Veka, Olav. *Norsk Ordbok* i boks. [Melding av] *Norsk Ordbok. Ordbok over det norske folkemålet og det nynorske skriftspråket*. Band XII. U-åværig.

- Det Norske Samlaget. Oslo 2016. 1648 spalter + VIII sider. *Nytt om namn* 63/64, s. 110–111.
- Veka, Olav. [Melding av] Kåre Hoel. *Bustadnavn i Østfold 15. Skjeberg*. Utgitt av Institutt for lingvistiske og nordiske studier, Universitetet i Oslo ved Tom Schmidt. Novus forlag 2016. 532 s. *Nytt om namn* 63/64, s. 115–116.
- Veka, Olav. Moderne tilnamn i Sverige. [Melding av] Linnea Gustavsson. *Moderna vardagliga binamn i Sverige*. (Namn och samhälle 29.) Uppsala universitet, Uppsala 2016. 168 s. *Nytt om namn* 63/64, s. 116–117.
- Wetås, Åse. Språkrådet og den nye stadnamnlova. *Nytt om namn* 63/64, s. 52–55.
- Wikstrøm, Solveig. Onomastikkfaget og praksis for vitenskapelig publisering. *Namn og nemne* 33, s. 39–56.
- Aarsby, Jorunn Ingeborg. Kvar kommune – si stadnamnormering? *Nytt om namn* 63/64, s. 45–48.

NASJONALE KONFERANSAR I NAMNEGRANSKING KONFERANSERAPPORTAR

1. Nasjonal konferanse i namnegranskning. Foredrag og diskusjon frå ein konferanse på Blindern 23. oktober 1981. Institutt for namnegranskning, Universitetet i Oslo 1982. (Hovudemne: Samiske namnearkiv og utgjeving av bustadnamn.) 68 sider.
2. Den 2. nasjonale konferansen i namnegranskning. Blindern 19. november 1982. Foredrag og diskusjon. Institutt for namnegranskning, Universitetet i Oslo 1983. (Hovudemne: Databehandling av stadnamn og personnamn.) 93 sider.
3. Den 3. nasjonale konferansen i namnegranskning. Blindern 18. november 1983. Innleiingar og diskusjon. Institutt for namnegranskning, Universitetet i Oslo 1984. (Hovudemne: Etterreformatoriske kjelder i namnegranskning.) 120 sider.
4. Den 4. nasjonale konferansen i namnegranskning. Blindern 22. november 1985. Innleiingar og diskusjon. Institutt for namnegranskning, Universitetet i Oslo 1987. (Hovudemne: Lydskrift, særleg ved stadnamnregistrering.) 194 sider.
5. Den 5. nasjonale konferansen i namnegranskning. Blindern 18. november 1988. Innleiingar og diskusjon. Avdeling for namnegranskning, Universitetet i Oslo 1991. (Hovudemne: Skriftleg og munnleg normering av stadnamn.) 149 sider.
6. Den 6. nasjonale konferansen i namnegranskning. Blindern 23. november 1990. Innleiingar og diskusjon. Avdeling for namnegranskning, Universitetet i Oslo 1991. (Hovudemne: Vitskaplege prosjekt i namnegranskning.) 146 sider.
7. Den 7. nasjonale konferansen i namnegranskning. Blindern 19. november 1993. Stadnamn og kulturlandskapet. Avdeling for namnegranskning, Universitetet i Oslo 1995.
8. Den 8. nasjonale konferansen i namnegranskning. Blindern 22. november 1996. Namnegranskning som studie- og undervisningsfag. Seksjon for namnegranskning. Institutt for nordistikk og litteraturvitskap. Universitetet i Oslo 1997. 169 sider.
9. Den 9. nasjonale konferansen i namnegranskning, Blindern 11. – 12. mai 2000. Namn gjennom 2000 år – namn i år 2000. Seksjon for namnegranskning, Institutt for nordistikk og litteraturvitskap, Universitetet i Oslo 2000. 226 sider.
10. Den 10. nasjonale konferansen i namnegranskning. Blindern 9. mai 2003. Gustav Indrebø og norsk namnegranskning. Seksjon for namnegranskning, Institutt for nordistikk og litteraturvitskap, Universitetet i Oslo. 130 sider.
11. Den 11. nasjonale konferansen i namnegranskning. Blindern 10. november 2006. Personnamn og personnamnbruk i kronologisk, geografisk og sosialt perspektiv. Foredrag er trykte i *Nytt om namn* nr. 44, s. 8–51, og nr. 45, s. 51–53.
12. Den 12. nasjonale konferansen i namnegranskning. Språkrådet, Oslo 20. november 2009. Magnus Olsen som namnegranskar. Foredrag er trykte i *Nytt om namn* nr. 50, s. 52–92.

Rapportane frå dei åtte fyrste konferansane kostar kr 60,-, rapporten frå den niande kostar kr 100,- og rapporten frå den tiande kostar kr 70,-. Kan tingast frå Institutt for lingvistiske og nordiske studium, Postboks 1102 Blindern, 0317 Oslo. Tlf. 22 85 43 75, faks 22 85 43 81, e-post: kristoffer.kruken@iln.uio.no.

NYTTIGE E-POSTADRESSER OG VEV-SIDER

Norsk namnelag har denne heimesida:

www.norsknamelag.no. E-post: **olav.veka@gmail.com**

Vil du ha e-postkontakt med redaksjonen av *Namn og Nemne*, så er adressa denne: **ole-jorgen.johannessen@lle.uib.no**

Vil du tinga bøker og skrifter frå Namnegransking, kan du skriva, ringja, faksa eller senda e-brev til:

Institutt for lingvistiske og nordiske studium, Boks 1102 Blindern, 0317 Oslo
Tlf. 22 85 43 75, faks 22 85 43 81, e-post: **kristoffer.kruken@iln.uio.no**

ILN – Namnegransking har denne heimesida:

www.hf.uio.no/iln/forskning/grupper/namn/index.html

Dokumentasjonsprosjektet (stadnamn på nett): **www.dokpro.uio.no**

Forskargruppa i namnegransking ved UiB har denne nettsida:

www.uib.no/fg/namnegransking

Kartverket har denne heida:

www.kartverket.no

Sentralt stadnamnregister (Norgeskart):

www.norgeskart.no

Internettadresse for dei viktigaste nordiske namneinstitutta:

Danmark: **<http://nors.ku.dk/forskning/centre-og-forskergrupper/center-for-navneforskning/>**

Færøyane: **<https://setur.fo/>**

Finland: **<https://www.sprakinstitutet.fi/sv>**

Island: **http://www.arnastofnun.is/page/saga_stofnurinnar_oi_en**

Sverige: **www.sofi.se/namn**

Heimesida åt NORNA (Nordisk samarbeidskomité for namnegransking):

www.norna.org

Heimesida åt ICOS (International Centre of Onomastics):

www.icosweb.net

Heimesida åt UNGEGN (United Nations Group of Experts on Geographical Names): **unstats.un.org/unsd/geoinfo**